

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення обласної ради
від 24 грудня 2024 року № 1045-VIII
(XXX сесія VIII скликання)

із змінами, внесеними розпорядженнями голови ХОВА:

від 20 січня 2025 року № 29 В;
від 17 березня 2025 року № 222 В;
від 17 березня 2025 року № 223 В;
від 24 березня 2025 року № 246 В;
від 24 березня 2025 року № 247 В;
від 24 березня 2025 року № 250 В;
від 21 квітня 2025 року № 344 В;
від 21 квітня 2025 року № 345 В;
від 29 квітня 2025 року № 369 В;
від 29 квітня 2025 року № 370 В;
від 30 травня 2025 року № 479 В;
від 30 травня 2025 року № 483 В;
від 23 червня 2025 року № 551 В;
від 30 червня 2025 року № 576 В;
від 01 липня 2025 року № 579 В

ПРОГРАМА
ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА 2025 РІК

м. Харків
2024

Структура
Програми економічного і соціального розвитку
Харківської області на 2025 рік

Вступ	стор. 4
Частина І.	
Пріоритети та основні завдання соціально-економічного розвитку області на 2025 рік	6
1.1. Розвиток базових галузей економіки та інфраструктури життєзабезпечення	6
1.1.1. Агропромисловий комплекс	6
1.1.2. Промисловий комплекс	11
1.1.3. Енергозабезпечення	13
1.1.4. Транспортний комплекс та поштовий зв'язок	15
1.1.5. Житлово-комунальне господарство	20
1.1.6. Охорона навколишнього природного середовища	22
1.1.7. Розвиток будівельної галузі та забезпечення населення житлом	31
1.1.8. Розвиток споживчого ринку	34
1.2. Забезпечення умов для стійкого економічного розвитку	35
1.2.1. Іноземні інвестиції та зовнішньоекономічна діяльність	35
1.2.2. Розвиток малого та середнього бізнесу	42
1.2.3. Реформування системи надання адміністративних послуг	49
1.2.4. Податково-бюджетна діяльність	52
1.3. Підвищення стандартів життя	59
1.3.1. Стан справ щодо соціально-правового захисту дітей	59
1.3.2. Зайнятість населення та ринок праці	62
1.3.3. Соціальний захист населення	66
1.3.4. Охорона праці	69
1.3.5. Охорона здоров'я	72
1.3.6. Фізична культура і спорт	75
1.3.7. Освіта	79
1.3.8. Культура і туризм	88
Частина ІІ.	
Заходи Програми щодо реалізації пріоритетних завдань у 2025 році	92

Частина III.

Прогнозна сума видатків на фінансування окремих заходів на 2025 рік	120
--	------------

Частина IV.

Перелік інвестиційних проєктів, які планується реалізувати у 2025 році	123
---	------------

Частина V.

Перелік проєктів стосовно відновлення та модернізації об'єктів, що постраждали внаслідок збройної агресії РФ проти України, у 2025 році	162
--	------------

ВСТУП

В умовах повномасштабного вторгнення рф на територію України та введення в Україні воєнного стану (Указ Президента України від 24.02.2022 № 64 «Про введення воєнного стану в Україні», затвердженого Законом України від 24.02.2022 № 2102-IX «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні») Програму економічного і соціального розвитку Харківської області на 2025 рік (далі – Програма) розроблено виходячи з реальних можливостей бюджету на основі наявних даних щодо показників розвитку області за попередній період та програм і проєктів на наступний рік.

Основні прогностичні макропоказники економічного і соціального розвитку України на 2025 – 2027 роки затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 28.06.2024 № 780 «Про схвалення основних прогностичних макропоказників економічного і соціального розвитку України на 2025 – 2027 роки».

Програму розроблено Департаментом економіки і міжнародних відносин Харківської обласної державної (військової) адміністрації спільно з іншими структурними підрозділами Харківської обласної державної (військової) адміністрації, територіальними підрозділами центральних органів виконавчої влади, з урахуванням пропозицій районних державних (військових) адміністрацій, військових адміністрацій населених пунктів області, органів місцевого самоврядування Харківської області, відповідно до Закону України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», постанови Кабінету Міністрів України від 26.04.2003 № 621 «Про розроблення прогностичних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проєктів Бюджетної декларації та державного бюджету» (зі змінами) (далі – постанова КМУ № 621).

Проте дотримання визначеної постановою КМУ № 621 типової структури ускладнюється через відсутність повної необхідної поточної статистичної інформації за 2024 рік, оскільки згідно з положеннями Закону України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни» (від 03.03.2022 № 2115-IX) у період дії воєнного стану або стану війни, а також протягом трьох місяців після його завершення органи державної статистики призупиняють оприлюднення статистичної інформації, за деяким винятком.

Окреслена ситуація ускладнює проведення об'єктивного аналізу й оцінки поточної соціально-економічної ситуації в адміністративно-територіальних одиницях області та формування прогностичних показників на 2025 рік.

Програма визначає цілі, пріоритетні напрями соціально-економічного розвитку Харківської області на 2025 рік, а також містить заходи щодо реалізації державної політики, спрямованої на підвищення якості життя громадян.

Програму було розроблено з урахуванням:

норм проєкту Закону України «Про Державний бюджет України на 2025 рік»;

Державної стратегії регіонального розвитку на 2021 – 2027 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 05 серпня 2020 року № 695 (в редакції

відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 13 серпня 2024 року № 940);

Стратегії розвитку Харківської області на 2021 – 2027 роки, схваленої рішенням Харківської обласної ради від 27 лютого 2020 року № 1196-VII.

У Програмі визначено заходи щодо розвитку провідних галузей виробничої та соціальної сфери у 2025 році відповідно до завдань, передбачених в актах Президента України, Кабінету Міністрів України, рішеннях Харківської обласної ради, розпорядженнях та дорученнях керівництва Харківської обласної державної (військової) адміністрації.

Структуру Програми побудовано відповідно до вказаних пріоритетних напрямів розвитку.

У частині I «Пріоритети та основні завдання соціально-економічного розвитку області на 2025 рік» Програми визначено поточну ситуацію, з наданням наявних статистичних даних, пріоритетні завдання на 2025 рік щодо вирішення проблемних питань, наведено обласні та державні галузеві програми, що реалізуються в області у відповідних галузях економіки і соціальної сфери.

Частина II Програми містить конкретні заходи щодо реалізації пріоритетних завдань у відповідній сфері, запланованих на 2025 рік, та очікувані результати виконання цих заходів.

У частині III «Прогнозна сума видатків на фінансування окремих заходів на 2025 рік» Програми наведено заходи, які не внесено до чинних обласних та державних галузевих програм і фінансування яких буде здійснюватися з обласного бюджету в рамках реалізації Програми економічного і соціального розвитку Харківської області на 2025 рік.

У частині IV «Перелік інвестиційних проєктів регіонального розвитку, які планується реалізувати у 2025 році» Програми наведено перелік об'єктів, будівництво, реконструкцію та капітальний ремонт яких передбачено здійснювати в області протягом 2025 року. Вказані об'єкти будуть фінансуватися за рахунок різних джерел, не заборонених законодавством.

Частина V Програми містить перелік проєктів стосовно відновлення та модернізації об'єктів, що постраждали внаслідок збройної агресії РФ проти України у 2025 році. Вказані об'єкти будуть фінансуватися за рахунок різних джерел, не заборонених законодавством.

Координацію дій щодо реалізації Програми здійснює Харківська обласна державна (військова) адміністрація, її структурні підрозділи спільно з територіальними органами центральних органів виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, які розробили відповідні розділи Програми.

Частина I. Пріоритети та основні завдання соціально-економічного розвитку області на 2025 рік

1.1. Розвиток базових галузей економіки та інфраструктури життєзабезпечення

1.1.1. Агропромисловий комплекс

Стислий опис ситуації в галузі. Аграрний сектор навіть в умовах воєнного стану залишається ключовою галуззю економіки, базовою складовою якої виступає сільське господарство. Цей сектор формує основу продовольчої, у значній частині економічної та екологічної безпеки, а також визначає соціально-економічні засади розвитку сільських територій.

Харківщина – один із найбільш потужних агропромислових регіонів України, що має площу сільськогосподарських угідь 2,4 млн га (76,7% від загальної території області). Це 3 місце по Україні.

У структурі валового виробництва сільського господарства області частка продукції рослинництва займала близько 90%, тваринництва – близько 10%.

Від самого початку повномасштабного вторгнення військ Російської федерації до України, Харківська область є зоною активних та можливих бойових дій. Унаслідок цього суб'єкти господарювання агропромислового комплексу області зазнають значних втрат.

У галузі рослинництва в поточному році по всіх категоріях господарств області посівна площа сільськогосподарських культур під урожай 2024 року склала 1347,7 тис. га, що на 7,3% більше ніж у 2023 році.

Незважаючи на важкі умови та можливість оброблювати орієнтовно лише 70% сільськогосподарських земель області, станом на 01.09.2024 аграрії зібрали зернові та зернобобові культури на площі 463,9 тис. га, намолочено 1553,7 тис. тонн, що більше на 22,5% ніж у аналогічному періоді 2023 року, середня урожайність склала 33,5 ц/га (у 2023 році – 39,6 ц/га).

За прогнозними підрахунками на 2024/2025 маркетинговий рік (у розрахунку на чисельність населення області 1,9 млн осіб) внутрішнє споживання області в зернових та зернобобових культурах складає 714,3 тис. тонн, у тому числі харчова потреба – 302,2 тис. тонн. При цьому прогнозний обсяг виробництва цих культур очікується на рівні 2,5 млн тонн зерна. Даних обсягів вистачить для забезпечення потреб області, частково інших регіонів країни та експорту.

Зібрано технічні культури: соняшник обмолочено на площі 37,4 тис. га, намолочено – 75,0 тис. тонн, урожайність – 20,0 ц/га (у 2023 році – 21,0 ц/га); сої обмолочено 22,5 тис. га, намолочено 24,9 тис. тонн, урожайність – 11,1 ц/га (у 2023 році – 27,1 ц/га); ріпаку обмолочено на площі 22,2 тис. га, намолочено 47,2 тис. тонн при врожайності 21,3 ц/га (у 2023 році – 31,0 ц/га).

Валовий збір овочевих культур на 01.09.2024 склав 184,0 тис. тонн, картоплі – 462,6 тис. тонн та культур плодово-ягідних – 14,0 тис. тонн.

Більшість аграрних підприємств на деокупованих територіях та територіях, де відбувалися бойові дії, зазнали значних руйнувань, пошкоджень земельних угідь, знищення та розкрадання майна, техніки.

Так, за оперативними даними від агресії російської федерації постраждало понад 630 підприємств, що займаються рослинництвом, та пошкоджено і зруйновано понад 1079 одиниць техніки та обладнання.

На сьогодні майже 574 тис. га території Харківської області потенційно забруднено вибухонебезпечними предметами. Крім того, активні бойові дії на території області охоплюють ще понад 70 тис. га, що ускладнює процес розмінування. Ідентифікація безпосередньо небезпечних ділянок є тривалим та дороговартісним процесом. На цей час розміновано орієнтовно 6,1 тис. га.

Також унаслідок постійних обстрілів відбувається пошкодження родючого шару ґрунту (*воронки від артилерійських обстрілів, ракетних ударів, фортифікаційні споруди, пошкодження ґрунту гусеницями танків або іншою військовою технікою*). Для ліквідації таких пошкоджень необхідне подальше відновлення земель, включно з рекультивацією та вирівнюванням поверхні.

По галузі тваринництва через військову агресію область втратила більше ніж 50% продукції тваринництва, а по деяких її видах втрати склали до 70%.

Усього в області до повномасштабної агресії російської федерації функціонувало 158 сільськогосподарських підприємств усіх форм власності, які займалися тваринництвом.

В окупації перебували та були деокуповані 43 тваринницькі господарства (27% від загальної кількості). Саме на цих територіях знаходиться більшість сучасних високотехнологічних підприємств галузі молочного скотарства, свинарства та м'ясного птахівництва. Ці підприємства утримували більше 40% поголів'я великої рогатої худоби, 61% свиней, 46% овець та 48% птиці.

Ще 3 потужні молочні підприємства перебувають на тимчасово окупованих територіях Дворічанської громади Куп'янського району.

За час військової агресії загинуло більше 10 тисяч голів великої рогатої худоби, більше 70 тисяч голів свиней, у багатьох підприємствах пошкоджене, знищене та/або викрадене технологічне обладнання, знищені запаси кормів.

Яєчне птахівництво області не зазнало суттєвих втрат, найбільші яєчні птахофабрики функціонували на підконтрольній Україні території та не зупиняли виробничу діяльність.

Деякі підприємства на деокупованих територіях поступово починають відновлювати виробничу діяльність, частина з них не планує відновлювати галузь тваринництва.

Станом на 01.09.2024 у цілому по області вироблено 140,2 тис. тонн молока, що на 3,9% більше, порівняно з аналогічним періодом 2023 року, у тому числі сільськогосподарськими підприємствами вироблено 92,4 тис. тонн молока, що на 3,2% більше, порівняно з аналогічним періодом 2023 року.

Реалізовано худоби та птиці на забій (у живій вазі) усіма категоріями господарств 34,1 тис. тонн, що на 8,6% більше, порівняно з січнем-серпнем 2023 року (сільськогосподарськими підприємствами реалізовано 14,5 тис. тонн продукції, або на 13,3% більше).

Обсяги вирощування худоби та птиці в живій вазі збільшилися у сільськогосподарських підприємствах на 23,3%, зокрема, вирощування птиці – на 60,6%, свиней – на 21,1%.

Яєць вироблено усіма категоріями господарств 182,9 млн штук, що на 22,7% більше минулорічного показника (сільськогосподарськими підприємствами вироблено 103,0 млн штук – на 52,1% більше).

Слід зазначити, що зростання багатьох показників порівняно з попереднім роком у сільськогосподарських підприємствах частково пов'язано зі стабілізацією ситуації в галузі тваринництва, а частково – з відсутністю статистичних даних господарств за попередній рік через припинення звітування перед органами статистики під час військової агресії російської федерації. Деякі з цих господарств відновили подання звітності, що обумовило збільшення окремих показників.

Ураховуючи зазначене, більш коректно порівнювати показники стану галузі тваринництва з довоєнним періодом.

Так, чисельність великої рогатої худоби у порівнянні з 01.02.2022 року по усіх категоріях господарств скоротилася на 44,5%, по сільськогосподарських підприємствах – на 46,8% (зокрема, корів на 42,3% та 46,2% відповідно), свиней – на 54,3% та 62,9%, овець та кіз – на 43,1% та 58,1%, птиці – на 18,6% та 6,5%.

Обсяги виробництва тваринницької продукції за січень-серпень 2024 року у порівнянні з аналогічним періодом довоєнного 2021 року зменшилися в усіх категоріях господарств та сільськогосподарських підприємствах відповідно:

реалізація худоби та птиці на забій у живій вазі – на 50,7% та 57,6%;
виробництво молока – на 53,8% та 44,7%.

Виробництво яєць у порівнянні з довоєнним періодом по усіх категоріях господарств зменшилося на 46,3%, по сільськогосподарських підприємствах – збільшилося на 29,6%.

У сільськогосподарських підприємствах обсяги реалізації на забій сільськогосподарських тварин і птиці за видами зменшилися таким чином: велика рогата худоба – на 45,4%; свині – на 67,2%; птиця – на 50,7%.

У харчовій та переробній галузі, за оперативною інформацією, внаслідок військової агресії постраждало понад 30 підприємств харчової та переробної галузі, 19 хлібоприймальних підприємств (деякі з них знаходяться в зоні активних бойових дій та окупації). На сьогодні деякими підприємствами проведено відновлювальні роботи.

На тимчасово окупованих територіях на цей час ще залишаються 2 хлібоприймальних підприємства.

За січень-березень 2024 року у порівнянні з аналогічним періодом минулого року (без урахування тимчасово окупованих російською федерацією територій та частини територій, на яких ведуться (велися) бойові дії) збільшилось виробництво харчових продуктів:

у 5 разів олії соняшникової та сафлорової та їхніх фракцій, нерафінованих;
на 53,0 % кормів готових (крім преміксів) для годівлі сільськогосподарських тварин – для великої рогатої худоби;

на 33,5% виробів ковбасних та продуктів подібних з м'яса, субпродуктів м'ясних, крові та виробів подібних й продуктів харчових на їхній основі;

на 31,3% молока і вершків коагульованих, йогурту, кефіру, сметани та продуктів ферментованих інших;

на 30,9 % сиру свіжого неферментованого (включно з сиром із молочною сироваткою та кисломолочним сиром);

на 21,8 % печива солодкого, вафель та вафельних облаток, частково чи повністю покритих шоколадом або іншими сумішами, що містять какао;

на 16,8 % вафель та вафельних облаток (включно з солоними; крім частково чи повністю покритими шоколадом або іншими сумішами, що містять какао);

на 5,5 % масла вершкового жирністю не більше 85%;

на 3,4 % зерен зернових культур плющених, перероблених на пластівці, лущених, обрушених, різаних або подрібнених.

Основні проблемні питання галузей агропромислового комплексу:

велика кількість замінованих полів на деокупованих територіях та тих, які зазнають значних обстрілів;

пошкодження сільськогосподарських земель;

значні руйнування, пошкодження та розкрадання товарно-матеріальних цінностей і засобів виробництва;

загибель сільськогосподарських тварин;

значна нестача фінансових та інших ресурсів для відновлення господарської діяльності;

неможливість повноцінного відновлення діяльності через продовження активних бойових дій на території області;

значний обсяг необхідної фіксації пошкоджень суб'єктів господарювання та підрахунок збитків.

Наразі Міністерством аграрної політики та продовольства України розроблено та видано наказ від 18.05.2022 № 295 «Про затвердження Методики визначення шкоди та збитків завданих земельному фонду України внаслідок збройної агресії Російської федерації», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 30.05.2022 за № 586/37922, та наказ від 28.06.2023 № 1328 «Про затвердження Методики визначення шкоди та збитків, завданих особистим селянським господарствам та/або фермерським господарствам, що зареєстровані як фізичні особи – підприємці, внаслідок збройної агресії Російської Федерації» для визначення шкоди та збитків, завданих підприємствам, установам, організаціям усіх форм власності та особистим селянським господарствам внаслідок збройної агресії російської федерації, а також визначення упущеної вигоди від неможливості чи наявності перешкод у провадженні господарської діяльності.

Крім того, продовжується робота щодо розрахунків спричинених збитків власникам землі та землекористувачам (на сьогодні районними військовими адміністраціями та територіальними громадами області утворено 27 комісій).

За попередніми розрахунками, керівники сільськогосподарських підприємств області оцінюють шкоду, що завдана майну господарств, у тому числі земельним ресурсам, орієнтовно у 18,1 млрд грн.

Ураховуючи те, що область знаходиться під постійними обстрілами, значна територія замінована, наявні тимчасово окуповані території, власники не перебувають на території своїх господарств, на багатьох підприємствах (усіх форм власності), маємо констатувати неможливість наразі здійснення не лише підрахунку збитків, а й визначення переліку та балансової вартості знищеного чи пошкодженого майна.

Повноцінний підрахунок усіх збитків можливо буде здійснити тільки після закінчення воєнного стану в країні.

Незважаючи на всі проблемні питання та наявні ризики, агропромисловий комплекс області продовжує працювати та поступово, за можливості, збільшувати обсяги виробництва для забезпечення продовольчої безпеки та формування експортного потенціалу області.

Довідково: у січні-червні поточного року експорт сільськогосподарської продукції склав 215,5 млн дол. США (54,7% від загального обсягу експортованої продукції), у тому числі:

продуктів рослинного походження – 103,3 млн дол. США,

готових харчових продуктів – 48,7 млн дол. США,

жирів та олій (тваринного або рослинного походження) – 61,3 млн дол. США,

живих тварин та продуктів тваринного походження – 2,2 млн дол. США.

На цей час на виробничу діяльність аграріїв області значно впливає можливість скористатися міжнародною допомогою. Так, у поточному році агровиробники Харківської області отримали:

від Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО): грошову допомогу для купівлі кормів для тварин та на відновлення пошкоджених будівель для тваринництва; ваучери на відновлення пошкоджених будівель для тваринництва та на ветеринарні препарати; посівний матеріал (пшениця, соняшник, соя); генератори; модульні зерносховища; купівлю одноденних курчат та стартовий корм для них тощо;

від USAID та партнерів Bayer Ukraine, Gowan Seed, Enza Zaden та за допомогою Всеукраїнської асоціації громад – насіння овочевих культур;

у межах ініціативи АГРІ-Україна та USAID – насіння кукурудзи;

від швейцарських партнерів у рамках проєкту «UKRAINE: emergency dairy inputs» молочні господарства області отримали засоби гігієни та дезінфекції для забезпечення належних санітарних умов на виробництві.

Пріоритетні завдання на 2025 рік

Першочерговими заходами в усіх сферах агропромислового комплексу є:

фіксація завданих збитків по всіх галузях;

підрахунок упущеної вигоди суб'єктів господарювання, які знаходились на деокупованих територіях;

фіксація завданої шкоди земельному фонду області та підрахунок необхідного фінансування на його відновлення.

Крім того,

поступове налагодження та/або відновлення діяльності суб'єктами господарювання, які постраждали унаслідок збройної агресії російської федерації, за рахунок (*у разі виділення фінансування*): державної підтримки; місцевих бюджетів; залучення інвестицій, упровадження інвестиційних проєктів; міжнародної допомоги; інших джерел, не заборонених законами України;

нарощування обсягів виробництва продукції агропромислового комплексу для покриття потреб області та можливості її реалізації за межі області, у тому числі на експорт;

сприяння оновленню та впровадженню новітніх технологій по виробництву сільськогосподарської продукції, покращення її якості;

здійснення роз'яснювальної роботи щодо змін у нормативно-правовій базі, інших документах, які стосуються діяльності підприємств агропромислового комплексу;

підвищення рівня знань сільського населення для прибуткового ведення сільського господарства.

Водночас, слід зазначити, що повноцінна реалізація пріоритетних завдань можлива тільки після закінчення строку дії воєнного стану в країні.

1.1.2. Промисловий комплекс

З початку повномасштабного вторгнення РФ майже вся промисловість області зазнала критичного падіння обсягів виробництва. З причин безпекової ситуації (постійні обстріли окупантами цивільної і виробничої інфраструктури), труднощів із логістикою та браком обігових коштів, у перші місяці війни понад 80% підприємств були змушені призупиняти виробництво, тисячі людей втратили робочі місця.

Найбільші пошкодження зазнали: філія Управління з переробки газу та газового конденсату ПАТ «Укргазвидобування» (Шебелинське відділення з переробки газового конденсату і нафти), ПАТ «Харківський підшипниковий завод», ПАТ «Харківський тракторний завод», АТ «Харківський машинобудівний завод «Світло шахтаря», АТ «Українські енергетичні машини», ДП «Завод імені В.О. Малишева», АТ «ХАРТРОН», Державне науково-виробниче підприємство «Об'єднання Комунар», Харківське державне авіаційне виробниче підприємство, ТОВ «Харківський машинобудівний завод «ФЕД», ДП «Харківський бронетанковий завод» та інші.

З травня 2022 року економічна ситуація в області почала стабілізуватися. Зафіксовано поступове збільшення реалізації промислового виробництва з місяця в місяць. У 2022 році обсяг реалізованої промислової продукції склав орієнтовно 65% від рівня показника 2021 року, а за 2023 рік – орієнтовно 80%.

З метою відновлення економіки держави запроваджено програму релокації підприємств з територій, що наближені або знаходяться у зоні бойових дій, у більш безпечні регіони України.

За даними Міністерства економіки України та згідно з інформацією, розміщеною на онлайн-платформі relocate.prozorro.sale, станом на 11.09.2024

249 суб'єктів господарювання Харківської області скористалися урядовою Програмою переміщення бізнесу. Завершили релокацію у безпечні регіони країни та функціонують на новому місці 127 підприємств (51 %). Інші суб'єкти господарювання здійснили переміщення своїх потужностей, але виробничу діяльність ще не розпочали. Перевезено потужності та прилади 52 підприємств (21 %). Завершили релокацію 70 суб'єктів господарювання (28 %). Найбільше підприємств із Харківщини перемістили свій бізнес до областей: Львівської – 21,3%; Закарпатської – 13,7%; Івано-Франківської – 12,1%; Хмельницької – 9,6%; Чернівецької – 8,4%; Тернопільської – 6,4%, Полтавської – 6,0%. Більше чверті (26 %) релокованих підприємств – фізичні особи – підприємці.

Серед підприємств, які переїхали з Харківщини, найбільшу частку складають підприємства переробної промисловості, що спеціалізуються на виробництві харчових продуктів, меблів, металевих виробів, текстильної та хімічної продукції, полімерних та дерев'яних виробів, а також виробництві скловолокна тощо. Їхня частка складає 46,8 % від загальної кількості переміщених підприємств. Підприємства оптової та роздрібною торгівлі, ремонту автотранспортних засобів та надання інших послуг складають 16,8%; професійної, наукової та технічної діяльності – 6,3%; інформації та телекомунікацій, послуг в сфері ІТ – 4,7%; друкарської, палітурної, рекламної продукції – 1,4%.

Серед підприємств, які релокувалися з Харківщини, найбільшу частку складають підприємства міста Харкова та Харківського району (майже 90 %).

6 підприємств, які переїхали у більш безпечні регіони з початку війни, повернулися на Харківщину. Таким чином, урядовою Програмою переміщення бізнесу скористалося 255 суб'єктів господарювання.

У галузі «машинобудування» за 2023 рік обсяг реалізованої продукції зменшився на 14% у порівнянні з 2021 роком, що є мінімальним зниженням серед галузей економіки Харківської області.

Найбільший показник зниження виробництва по області має галузь «харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів» – на 44%.

За розрахунковими даними, за 2023 рік підприємствами області реалізовано продукції (товарів, послуг) на суму понад 187 млрд грн, за I півріччя 2024 року – на суму майже 106 млрд грн. Частка у загальнодержавному обсязі реалізованої промислової продукції області за 2023 рік складає 5,7%; за I півріччя 2024 року – 6,2%.

У структурі реалізації продукції за 2023 рік орієнтовно 33% обсягу припадає на підприємства добувної промисловості, 45% обсягу – на підприємства переробної промисловості, решта – на підприємства з постачання електроенергії, газу, пари та кондиційного повітря.

У переробній промисловості приблизно 80% обсягів реалізованої продукції припадають на такі галузі: виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів (13,7%); машинобудування, крім ремонту й монтажу машин і устаткування (10,6%); виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів (5,9%); виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції (5,1%).

На сьогодні майже 70 суміжних підприємств області працюють у сферах бронетанкової техніки, ремонту військової техніки та виробництва запчастин.

Майже усі великі промислові підприємства області повністю або частково залучені до виконання замовлень для ЗСУ та Міноборони.

Указом Президента України від 26 січня 2024 року № 31/2024 в Україні започаткована Всеукраїнська економічна платформа «Зроблено в Україні», спрямована на стимулювання ділової активності українських виробників, популяризацію та просування українського продукту, покращення інвестиційного клімату, створення економічних умов для відновлення, модернізації і зростання економіки України.

30 липня 2024 року у м. Харкові відкрився регіональний офіс платформи для підтримки бізнесу «Зроблено в Україні», який функціонує на базі Харківського обласного центру зайнятості. Це перший у регіоні офіс Всеукраїнської платформи «Зроблено в Україні», в якому наявні та майбутні підприємці отримують інформацію про урядові програми та ініціативи з підтримки бізнесу, міжнародні та регіональні програми, якими можна скористатися одночасно. При цьому фахівці офісу не тільки консультують, а й супроводжують під час заповнення заявок та написання бізнес-планів на отримання гранту. Також при цьому офісі відкрита перша в Україні сенсорна кімната, де відвідувачам безоплатно надаються консультації психолога.

У жовтні 2024 року в м. Валки та м. Берестині відкрилися ще два офіси «Зроблено в Україні», які функціонують на базі районних філій Харківського обласного центру зайнятості.

Запорукою економічного відновлення економіки області у післявоєнний час стане ефективна співпраця влади, бізнесу і міжнародних інвесторів; розроблення та впровадження програм кредитування реального сектору економіки; підтримання розвитку переробних галузей промисловості, а також індустріально-інноваційних секторів, запровадження програм енергоефективності.

Пріоритетні завдання Програми щодо розвитку галузі та вирішення проблемних питань на 2025 рік:

підтримка державних промислових підприємств та підприємств інших форм власності;

сприяння випуску конкурентоспроможної продукції на підприємствах оборонно-промислового комплексу області;

сприяння залученню інвестицій;

активізація інноваційно-інвестиційної діяльності промислових підприємств;

сприяння імпортозаміщенню різних груп товарів;

зростання енергоефективності виробництва, економія енергоресурсів.

1.1.3. Енергозабезпечення

Третій рік поспіль після повномасштабного вторгнення Харківщина постійно перебуває під російськими обстрілами.

У результаті масованих ракетних обстрілів протягом березня – квітня 2024 року значно постраждала енергетична інфраструктура області.

Найбільші виробники електричної енергії: Зміївська ТЕС, ПАТ «Центренерго» та ПрАТ «ХАРКІВСЬКА ТЕЦ-5» – зупинили виробничу діяльність. Також було зупинено виробництво електричної енергії філією «Теплоелектроцентрально» ТОВ «ДВ Нафтогазовидобувна компанія».

Область фактично залишилася без генерації електричної енергії, припинилася поставка теплової енергії від ТЕЦ та ТЕС регіону споживачам, що мало негативний вплив на обсяги виробництва. Так, за підсумками 2023 року обсяг виробленої електричної енергії генеруючими підприємствами склав майже 2,8 млрд кВт год, з початку 2024 року це орієнтовно 1,2 млрд кВт год.

Також було пошкоджено або зруйновано обладнання на об'єктах НЕК «Укренерго», що спричинило системну аварію в енергосистемі та масове відключення споживачів від електропостачання у м. Харкові та частково в області.

Для стабілізації ситуації в енергосистемі регіону та країни в цілому протягом 2024 року на виконання розпоряджень РДЦ Північного регіону НЕК «Укренерго» АТ «Харківобленерго» для споживачів вводилися обмеження використання електричної енергії та потужності, застосовувалися графіки аварійних відключень електричної енергії.

На сьогодні через обстріли м. Харкова та населених пунктів області продовжується пошкодження об'єктів та мереж АТ «Харківобленерго». За наявності безпекових умов фахівці АТ «Харківобленерго» щодня відновлюють пошкоджену інфраструктуру для забезпечення електричною енергією споживачів регіону. Також проводиться робота із забезпечення послугами мешканців деокупованих населених пунктів.

З метою сталого проходження осінньо-зимового періоду 2024/2025 років генеруючими підприємствами області виконується комплекс робіт, спрямований на відновлення їхньої діяльності та забезпечення послугами споживачів.

В умовах воєнного стану, пошкоджень об'єктів енергетичної інфраструктури, підвищення цін на енергоносії особливо гостро стоїть питання зниження енергозалежності через формування ефективної програми енергозбереження та розвитку альтернативної енергетики.

Це питання слід віднести до стратегічно важливих. Основними та найбільш ефективними напрямками розвитку відновлюваної енергетики в Україні є вітроенергетика, сонячна енергетика, біоенергетика, гідроенергетика, геотермальна енергетика.

Станом на 01.09.2024 на території Харківської області знаходилися такі об'єкти відновлювальної енергетики:

20 промислових СЕС загальною потужністю 27,30 МВт та 1064 СЕС фізичних осіб загальною потужністю 26,6 МВт;

установка на біогазі потужністю 1,908 МВт, встановлена на полігоні ТОВ «Кліар Енерджі»;

установка на біогазі КП «Муніципальна компанія поводження з відходами» Харківської міської ради потужністю 6,0 МВт.

З метою забезпечення енергетичної незалежності та виробництва електричної енергії для власних потреб триває впровадження суб'єктами господарювання відновлювальних джерел енергії шляхом встановлення сонячних панелей, зокрема в закладах охорони здоров'я м. Харкова та області, КЗМО «Дитяча школа мистецтв № 5» Харківської міської ради (встановлена потужність – 12 кВт), СЕС на свердловині в с. Залиман Ізюмського району (16,5 кВт), СЕС на Комплексі по управлінню комунальними відходами м. Богодухів (30 кВт), СЕС КНП, а також 12 мережевих сонячних станцій КП «Богодухіввода» Богодухівської міської ради (174,5 кВт).

Основні проблеми:

зупинка генеруючих підприємств області;
пошкодження об'єктів та електричних мереж НЕК «Укренерго» та АТ «Харківобленерго».

Пріоритетні завдання Програми щодо розвитку галузі та вирішення проблемних питань на 2025 рік:

відновлення пошкоджених об'єктів та електричних мереж для забезпечення сталого енергопостачання споживачів області;
розвиток енергозберігаючих та енергоефективних технологій;
упровадження відновлювальних джерел енергії.

1.1.4. Транспортний комплекс та поштовий зв'язок

Транспортна галузь є однією з ключових галузей економіки України та забезпечує внутрішні та зовнішні перевезення вантажів і пасажирів, а також сприяє розвитку інших галузей економіки.

Харків є одним із найбільших транспортних центрів України. Місто пов'язане з чисельними містами світу повітряним, залізничним та автомобільним транспортом.

Транспорт і поштовий зв'язок – це найважливіші складові виробничої та соціальної інфраструктури Харківської області. У галузі пасажирських перевезень головним завданням вважається оптимізація існуючої транспортної мережі, пріоритетність розвитку міського електротранспорту, приведення обсягів роботи пасажирського автомобільного транспорту у відповідність із потребами населення.

Залізничний транспорт – одна з важливих складових частин транспортної мережі Харківської області, що здійснює перевезення вантажів і пасажирів залізницею та є невід'ємною частиною транспортної системи України. Філія «Південна залізниця» АТ «Українська залізниця» міцно утримує позиції провідного підприємства з перевезення пасажирів та вантажів у регіоні.

За 8 місяців 2024 року регіональною філією «Південна залізниця» АТ «Укрзалізниця» перевезено 15289,6 тис. тонн вантажів, 5249,2 тис. осіб пасажирів (у тому числі: пряме сполучення – 1172,9 тис. осіб, місцеве сполучення – 192,5 тис. осіб, міжнародне сполучення – 41,0 тис. осіб, приміське сполучення – 3842,8 тис. осіб).

Регіональною філією за 8 місяців 2024 року сплачено податків до бюджетів різних рівнів та державних цільових фондів 1 млрд 326 млн 309 тис. грн, у тому числі до державного бюджету – 152 262 тис. грн, до місцевих бюджетів – 560 652 тис. грн, до державних цільових фондів – 613 395 тис. грн.

З метою розвитку регіональної філії, а також відновлення пошкодженої інфраструктури внаслідок збройної агресії російської федерації за 8 місяців 2024 року в межах Харківської області виконано такі роботи:

реконструкція тягової підстанції – на суму 8 325 тис. грн без ПДВ;

відновлення залізничного мосту 55 км перегону Чугуїв – Коробочкине – на суму 59 659 тис. грн без ПДВ;

відновлення залізничного мосту 374 км (парна колія) перегону Циганська – Ізюм – на суму 20 938,7 тис. грн без ПДВ;

капітальний ремонт будівлі критого пункту ТО локомотивів – на суму 2 745 тис. грн без ПДВ;

ремонт електропоїздів серії ЕПЛ-9Т 008 в обсязі ПР-2 з модернізацією – на суму 105 662 тис. грн без ПДВ;

модернізація пристроїв сигналізації, централізації і блокування (далі – СЦБ) на станціях та перегонах. Виконання заходу заплановано відповідно до інвестиційного проекту «Модернізація пристроїв СЦБ та зв'язку на 2024 рік».

Автомобільний транспорт відіграє надзвичайно важливу роль у економічному й суспільному житті Харківської області.

Вантажний автомобільний транспорт здійснює доставку продукції у населені пункти області, підвезення/вивезення вантажів у транспортних вузлах залізничного транспорту, перевезення вантажів роздрібної торгівлі, промисловості.

З метою забезпечення населення Харківської області автобусним сполученням, у т.ч. на деокупованих територіях, проведено конкурс з визначення автомобільних перевізників на міжміських та приміських автомобільних маршрутах загального користування, що проходить територію двох або більше територіальних громад та не виходять за межі Харківської області.

За результатами конкурсу з автомобільними перевізниками укладено 4 договори щодо обслуговування 8 приміських маршрутів.

Авіаційний транспорт Харківської області представлений Міжнародним аеропортом (ТОВ «НЬЮ СИСТЕМС АМ», Міжнародний аеропорт «Харків»), який може здійснювати відправлення та прийом пасажирів, вантажів, пошти. Аеропорт забезпечував виконання польотів і обслуговування повітряних суден, що належать як вітчизняним, так і іноземним авіакомпаніям.

Міжнародний аеропорт «Харків» – один із ключових інфраструктурних об'єктів регіону і найбільший аеропорт у Східній Україні – був одним із лідерів серед українських аеропортів за інтенсивністю обслуговування злетів-посадок повітряних суден та кількістю обслуговуваних туристів на внутрішніх і міжнародних авіаперельотах.

На сьогоднішній день через бойові дії на території Харківської області та введення воєнного стану повітряний простір України закритий, а Міжнародний аеропорт «Харків» не працює.

Перше місце в обсязі пасажирських перевезень міста займає **КП «Харківський метрополітен»**.

Головним у його діяльності є поліпшення організації перевезень, раціональне використання технічних засобів, забезпечення повної безпеки руху поїздів та відповідного рівня культури обслуговування пасажирів. Розміщення станцій метрополітену біля залізничних і автобусних станцій забезпечує єдність Харківської транспортної системи.

Метою діяльності КП «Харківський метрополітен» є якісне задоволення потреб населення у безпечних перевезеннях лініями метрополітену, ефективне утримання колійного господарства міського електротранспорту, контактної мережі, розвиток трамвайних та тролейбусних ліній, забезпечення енергопостачання електричного транспорту та безпеки дорожнього руху.

Функціонування підприємства протягом 2024 року здійснюється в умовах воєнного стану, а перевезення пасажирів – на безоплатній основі згідно з рішенням виконавчого комітету Харківської міської ради від 08.06.2024 № 163 «Про деякі питання оплати житлово-комунальних та транспортних послуг в умовах воєнного стану».

У 2024 році КП «Харківський метрополітен» планує перевезти майже 69 400,0 тис. пасажирів.

Фінансування діяльності метрополітену, в основному, відбувається за рахунок коштів бюджету Харківської міської територіальної громади на 2024 рік.

Для приведення основних технічних засобів КП «Харківський метрополітен» у відповідність із вимогами щодо безпечної експлуатації в умовах гострої нестачі коштів протягом 2024 року виконання ремонтних робіт очікується на загальну суму 127,2 млн грн, з якої на середній та поточний ремонт вагонів, середній та капітальний ремонт двигунів рухомого складу метрополітену планується використати 54,9 млн грн; на роботи з поточного ремонту контактної мережі трамвайних і тролейбусних ліній, обладнання, колійного господарства, а також будівель та споруд інфраструктури наземного транспорту, відновлення господарства внаслідок пошкоджень, завданих війною, – 26,7 млн грн тощо.

З метою розвитку КП «Харківський метрополітен» та оновлення його рухомого складу продовжується робота з міжнародними фінансовими організаціями за такими інвестиційними проектами:

1. «Оновлення рухомого складу Харківського метрополітену». Передбачається придбання вагонів метрополітену разом із запасними частинами та витратними матеріалами, обладнанням та інструментами для виконання технічного обслуговування, ремонту та пов'язаних послуг за рахунок кредитних коштів Європейського інвестиційного банку в сумі 45,0 млн євро.

Рішенням Харківської міської ради (33 сесія 7 скликання) від 26.02.2020 № 2065/20 затверджено Угоду про передачу коштів позики від 27.12.2019,

укладену між Міністерством фінансів України, Міністерством інфраструктури України, Харківською міською радою та Комунальним підприємством «Харківський метрополітен».

2. «Розширення метрополітену у м. Харкові» (продовження третьої лінії метрополітену у м. Харкові)» на загальну суму 320,0 млн євро, у тому числі: за рахунок кредитних коштів Європейського банку реконструкції та розвитку – 160,0 млн грн, Європейського інвестиційного банку – 160,0 млн грн.

У рамках реалізації інвестиційного проєкту планувалось здійснити:

компонент А. «Будівництво третьої лінії Харківського метрополітену від станції «Метробудівників» до станції «Одеська», ділянка довжиною 3,47 км із двома станціями – «Державінська» і «Одеська»;

компонент С. «Придбання рухомого складу метрополітену».

У 2023 році у зв'язку з руйнуванням електродепо «Немишлянське», знищенням рухомого складу метрополітену внаслідок ракетно-бомбових ударів по місту, а також пошкодженням електродепо «Салтівське», павільйонів пішохідних виходів зі станцій та технологічного обладнання метрополітену, було прийнято рішення щодо змін у черговості реалізації компонентів Проєкту.

Першочерговим визнано реалізацію компоненту В. «Будівництво електродепо «Олексіївське» на 100 вагонів, яке з метою безпечної експлуатації буде підземним, та компоненту С. «Придбання рухомого складу метрополітену».

Наземний електричний транспорт – складова частина єдиної транспортної системи, призначена для перевезення громадян тролейбусами та трамваями.

У 2024 році підприємствами міського пасажирського електричного транспорту заплановано перевезти 145,9 млн пасажирів, у т.ч. наземним електротранспортом – 76,5 млн пасажирів.

З метою ефективного управління комунальною власністю у сфері міського пасажирського транспорту та транспортної інфраструктури, подальшого розвитку матеріально-технічної бази зазначених сфер, якісного надання гарантованих послуг жителям міста Харкова створено комунальні підприємства:

КП «Салтівське трамвайне депо»

У 2024 році інвентарний парк підприємства складає:

трамваїв – 181 од., середній вік трамваїв – 38,3 року;

тролейбусів – 50 од., середній вік троллейбусів – 4,6 року.

Підприємство здійснює перевезення пасажирів наземним електротранспортом на 6 трамвайних маршрутах, з яких 3 маршрути – спільні з КП «Жовтневе трамвайне депо», на 9 троллейбусних маршрутах (один – спільний з КП «Тролейбусне депо № 3»).

За 2024 рік підприємством заплановано перевезти 20 953 тис. пасажирів, з них:

трамваями – 8 684,0 тис. пасажирів;

тролейбусами – 12 269,0 тис. пасажирів.

Фінансування діяльності КП «Салтівське трамвайне депо» відбувається за рахунок коштів бюджету Харківської міської територіальної громади на 2024 рік;

КП «Тролейбусне депо № 2»

Інвентарний парк підприємства складає 150 од. тролейбусів, середній вік яких становить 12 років.

Перевезення пасажирів здійснюється на 10 тролейбусних маршрутах, один з яких є спільним з КП «Тролейбусне депо № 3» та КП «Салтівське трамвайне депо».

За 2024 рік підприємством заплановано перевезти тролейбусами 27 084,8 тис. пасажирів.

Фінансування діяльності підприємства відбувається за рахунок коштів Харківської міської територіальної громади на 2024 рік;

КП «Тролейбусне депо № 3»

У 2024 році інвентарний парк підприємства складає 90 од. тролейбусів, середній вік яких становить 13,3 років.

Перевезення пасажирів здійснюється на 12 тролейбусних маршрутах, з них 2 тролейбусних маршрути спільні з КП «Тролейбусне депо № 2» та КП «Салтівське трамвайне депо».

За 2024 рік підприємством заплановано перевезти тролейбусами 12 000,0 тис. пасажирів.

Фінансування діяльності підприємства відбувається за рахунок коштів Харківської міської територіальної громади на 2024 рік;

КП «Жовтневе трамвайне депо»

У 2024 році інвентарний парк підприємства складає 105 од. трамваїв пасажирських, з них орендованих – 16 од., на балансі підприємства знаходиться 89 од., середній вік трамваїв становить 38 років.

Підприємство здійснює перевезення пасажирів на 8 трамвайних маршрутах, 3 з яких спільні з КП «Салтівське трамвайне депо».

За 2024 рік підприємством заплановано перевезти 16 467,1 тис. пасажирів.

Фінансування діяльності підприємства відбувається за рахунок коштів бюджету Харківської міської територіальної громади на 2024 рік.

За рішенням виконавчого комітету Харківської міської ради від 08.06.2022 № 163 «Про деякі питання оплати житлово-комунальних та транспортних послуг в умовах воєнного стану» перевезення пасажирів комунальними підприємствами здійснюється на безоплатній основі.

Поштовий зв'язок

У Харківській області оператором поштового зв'язку є Харківська дирекція УДППЗ «Укрпошта», що надає послуги поштового зв'язку. Мета підприємства – модернізуватися у високоефективну компанію зі світовими стандартами якості обслуговування.

Харківська дирекція має в своєму складі 6 безбалансових виробничих підрозділів.

У підрозділах дирекції надається понад 50 видів послуг як традиційно поштових, так і сучасних. Серед них: «Власна марка», додатковий сервіс «Кур'єрська доставка», продаж квитків на транспорт, замовлення товарів за

каталогами, приймання комунальних та інших платежів, передплата періодичних друкованих видань та багато інших послуг, які користуються попитом.

Основні завдання на 2025 рік:

в умовах воєнного стану підвищити рівень безпеки і якості послуг з перевезення пасажирів, у тому числі для осіб з обмеженими можливостями.

1.1.5. Житлово-комунальне господарство

Фінансово-економічний стан підприємств житлово-комунального господарства області значно погіршився через понесені внаслідок воєнних дій витрати та втрати (витрати на ремонт пошкоджених виробничих потужностей, втрати від зменшення кількості абонентів та/або обсягу наданих послуг, втрати від зниження рівня розрахунків тощо), а також через запровадження мораторію на підвищення тарифів на теплову енергію та послуги з постачання теплової енергії та гарячої води відповідно до Закону України «Про особливості регулювання відносин на ринку природного газу та у сфері теплопостачання протягом дії воєнного стану та подальшого відновлення», та обмеження щодо підвищення тарифів на послуги централізованого водопостачання та централізованого водовідведення для населення згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 29.04.2022 № 502 «Деякі питання регулювання діяльності у сфері комунальних послуг у зв'язку із введенням в Україні воєнного стану».

Станом на 01.09.2024 загальна сума дебіторської заборгованості за надані підприємствами житлово-комунального господарства області послуги склала 14 837,9 млн грн, з неї: за послуги, надані населенню – 11 111,4 млн грн, або 74,9% від загальної заборгованості. Заборгованість бюджетних установ, які фінансуються з державного бюджету, склала 38,2 млн грн; бюджетних установ, які фінансуються з місцевих бюджетів, – 187,8 млн грн; інших споживачів – 3 466,2 млн грн.

Загальна сума заборгованості з різниці в тарифах по області, узгоджена територіальною комісією з питань узгодження заборгованості з різниці в тарифах, складає 13 221,5 млн грн:

13 067,6 млн грн - на теплову енергію та відповідні комунальні послуги;

153,9 млн грн - на послуги з централізованого водопостачання та водовідведення.

Кредиторська заборгованість підприємств житлово-комунального господарства області на 01.09.2024 становила 35 781,9 млн грн. Заборгованість за енергоносії в загальній сумі кредиторської заборгованості склала 31 703,2 млн грн, або 88,6%.

У рамках підготовки до осінньо-зимового періоду 2024/2025 років ужито таких заходів: проведено ремонт 550 із запланованих 559 покрівель на житлових будинках (98,4 %), здійснено ремонт 11 опалювальних печей (100%), здійснено промивання 5890 внутрішньобудинкових систем постачання теплової енергії (100%), проведено ремонт 6722 внутрішньобудинкових систем холодного

водопостачання із запланованих 6737 (99,8%), проведено ремонт 8190 внутрішньобудинкових систем електропостачання (100%).

Станом на 01.10.2024 житловий фонд Харківської області комплексно підготовлено на 98,2 % (12309 із 12531 житлового будинку), у тому числі м. Харкова – на 98% (8473 із 8664 житлових будинків).

На підготовку житлового фонду області до осінньо-зимового періоду 2024/2025 років витрачено 344,1 млн грн.

У ході підготовки об'єктів водопостачання та водовідведення Харківської області до роботи в осінньо-зимовий період 2024/2025 років виконано ремонт або заміну 95,7 км водопровідних мереж (99,4 % від плану) та 30,4 км каналізаційних мереж (100 % від плану).

У тепловому господарстві станом на 01.10.2024 здійснено підготовку 532 із 538 запланованих котелень (98,9%), підготовку та випробування 1 912,13 км із запланованих 1 931,09 км теплових мереж (99%), проведено заміну 30,25 км із запланованих 31,1 км аварійних теплових мереж (97,3%), капітально відремонтовано або реконструйовано 24 із запланованих 28 котелень (85,7%), проведено капітальний ремонт 14 котлів із 16 запланованих (87,5%), проведено підготовку 219 із запланованих 220 центральних теплових пунктів (99,5%).

На підготовку водопровідно-каналізаційного та теплового господарства до осінньо-зимового періоду 2023/2024 років витрачено 1 216,0 млн грн.

У рамках реалізації заходів із підготовки дорожньо-мостового господарства до зимового періоду 2024/2025 років капітальний та поточний ремонт проведено на 245,66 тис. м² вулиць у населених пунктах (98% від плану), підготовлено 314 од. спеціалізованої техніки (66% від плану), залучено 120 од. додаткової спецтехніки у сторонніх організацій за укладеними договорами (90% від плану). Заготівля посипкових матеріалів та реагентів здійснюється за плановими завданнями, на що в місцевих бюджетах передбачено кошти у загальній сумі 10 115,0 тис. грн.

На виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 31.03.2020 № 777-р та розпорядження голови обласної державної адміністрації від 13.05.2020 № 222 «Про проведення в Харківській області щорічної акції «За чисте довкілля» та дня благоустрою територій населених пунктів» в області упорядковано понад 17 тис. об'єктів благоустрою. Фінансування заходів із благоустрою та санітарного очищення здійснювалося за рахунок коштів місцевих бюджетів, власних доходів підприємств. У роботах було задіяно до 65 комунальних підприємств, які працюють у сфері благоустрою. Планово працювало до 650 од. техніки та механізмів, 37 тис. комунальних працівників.

Здійснюється аналіз обсягів та характеру пошкоджень об'єктів критичної інфраструктури внаслідок повномасштабного вторгнення військ російської федерації в населених пунктах області, які постраждали через бойові дії. Станом на 02.10.2024 пошкоджено:

- 311 об'єктів теплопостачання та 65,9 км теплових мереж;
- 141 об'єкт водопостачання та 264,04 км водопровідних мереж;
- 62 об'єкти водовідведення та 100,60 км каналізаційних мереж;

3 місця видалення відходів (мають пошкодження до 40%) та 16 сміттевозів.

На цей час відновлено 174 об'єкти теплопостачання і 47 об'єктів водопровідно-каналізаційного господарства. Але через постійні обстріли кількість пошкоджених та відновлених об'єктів змінюється.

Пріоритетні завдання на 2025 рік:

відновлення пошкоджених об'єктів критичної інфраструктури області, які постраждали внаслідок бойових дій;

скорочення споживання підприємствами галузі енергетичних та матеріальних ресурсів для виробництва комунальних послуг, проведення модернізації та переоснащення житлово-комунального господарства;

скорочення понаднормативних втрат води та теплової енергії в мережах;

підвищення рівня благоустрою у населених пунктах області;

придбання спеціального транспорту для комунальних підприємств за рахунок коштів обласного фонду охорони навколишнього природного середовища;

безумовне освоєння коштів, виділених з бюджетів усіх рівнів; залучення інвестицій;

стабілізація фінансового стану підприємств галузі.

1.1.6. Охорона навколишнього природного середовища

Третій рік поспіль Харківська область щодня потерпає від ворожих обстрілів: земельні ресурси – від забруднення та засмічення, атмосферне повітря – від щоденних викидів внаслідок вибухів, водні об'єкти, лісові ресурси, тваринний світ, природно-заповідний фонд – від ворожої техніки та навмисного знищення.

Стан справ у сфері охорони атмосферного повітря

На наявний стан забруднення атмосферного повітря Харківської області впливають викиди забруднюючих речовин від пересувних та стаціонарних джерел забруднення, а також щоденні викиди забруднюючих речовин через вибухи та пожежі внаслідок активних бойових дій на території регіону. Одночасно з цим, вимушене використання альтернативних джерел енергії (твердого палива, дизель-генераторів тощо) під час планових та аварійних відключень електропостачання також погіршує якість атмосферного повітря.

За інформацією Головного управління статистики у Харківській області, викиди забруднюючих речовин та парникових газів від стаціонарних джерел у 2023 році становлять 38,8 тис. тонн, що на 15,6 тис. тонн більше ніж у 2022 році, але на 34,6 тис. тонн менше ніж у довоєнному 2021 році.

**Динаміка обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря
за 2023 рік та за два попередніх роки**

Таблиця 1

Показники	2021 рік	2022 рік	2023 рік
1	2	3	4
Викиди забруднюючих речовин та парникових газів від стаціонарних джерел, тис. тонн	73,3717	23,2445	38,8376
Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел у розрахунку на км ² , тонн	2,335	0,740	1,236
Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел у розрахунку на одну особу, кг	28,231	—*	—*

* — дані відсутні, за інформацією Головного управління статистики у Харківській області, зважаючи на відсутність адміністративних даних, подання яких вимагається відповідно до норм чинного законодавства, формування та поширення органами державної статистики об'єктивної розрахункової статистичної інформації, з урахуванням чисельності наявного населення станом на 01.01.2023, призупинено.

Із загальної кількості викидів забруднюючих речовин найбільшу частину становлять діоксид та інші сполуки сірки – 47,3%, речовини у вигляді твердих суспендованих частинок – 21,5%, оксид вуглецю – 9,6%, діоксид азоту – 10,4%. Крім того, від стаціонарних джерел забруднення у 2023 році в атмосферу надійшло 3,8 млн тонн діоксиду вуглецю.

Основними стаціонарними забруднювачами атмосферного повітря у Харківській області є Зміївська ТЕС ПАТ «Центренерго», ПрАТ «Харківська ТЕЦ-5», об'єкти філії Газопромислового управління «Шебелинкагазвидобування» АТ «Укргазвидобування». У зв'язку з агресією російської федерації об'єктивним є зменшення обсягів викидів у 2023 році проти 2021 року внаслідок скорочення виробництва з причини знищення або пошкодження виробничих потужностей та неможливості здійснення діяльності через активні бойові дії.

Переважає частина викидів забруднюючих речовин у атмосферне повітря у 2023 році надійшла від підприємств із водопостачання, каналізації, поводження з відходами (64,8%), процесів постачання електроенергії, газу, пару та кондиційованого повітря (12,3%), технологічних процесів добувної промисловості й розроблення кар'єрів (10,3%), а також переробної промисловості (4,6%).

Концентрація забруднюючих речовин в атмосферному повітрі залежить від загального обсягу викидів забруднюючих речовин, місцезнаходження і висоти джерел забруднення, рельєфу місцевості та метеорологічних умов. Спостереження за забрудненням атмосферного повітря міста Харкова проводяться Харківським регіональним центром з гідрометеорології на 10 стаціонарних пунктах спостереження за забрудненням (ПСЗ), обладнаних комплектними лабораторіями «ПОСТ-1» та «ПОСТ-2». У 2023 році ПСЗ

працювали за повною програмою спостережень, було відібрано і проаналізовано 46653 проби повітря.

При аналізі матеріалів спостережень за станом атмосферного повітря міста Харкова за 5 останніх років (за виключенням 2022 року) відзначається тенденція до погіршення по викидах діоксиду сірки, діоксиду азоту, фенолу, формальдегіду, оксиду азоту.

Незначна тенденція до покращення якості атмосферного повітря спостерігається по вмісту пилу, оксиду вуглецю та сажі.

Не змінився рівень забруднення по вмісту сірководню та аміаку.

Індекс забруднення атмосфери міста (ІЗА) у 2023 році дорівнює 2,89. У 2022 році у зв'язку з агресією російської федерації визначення ІЗА здійснювалось лише в січні, листопаді та грудні.

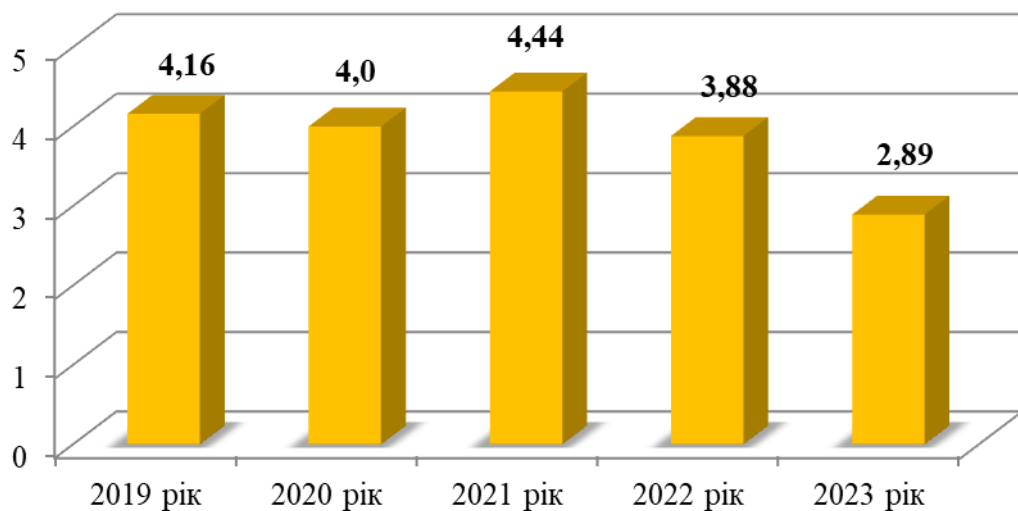

Рис. 1. Індекс забруднення атмосферного (ІЗА) повітря міста Харкова

У рейтингу комплексних індексів забруднення атмосферного повітря міст України, який складається за результатами спостережень гідрометеорологічних організацій у 35 містах України, місто Харків посів 32 місце (м. Дніпро – 1 з показником ІЗА 12,4; м. Кам'янське – 2 (ІЗА дорівнює 11,9); м. Одеса – 5 з ІЗА – 9,6).

З метою покращення стану атмосферного повітря в Харківській області триває реалізація Національного плану скорочення викидів від великих spalюваних установок (далі – НПСВ).

У регіоні на цей час діє Програма державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря на 2021–2025 роки для зони «Харківська», яку погоджено Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України та затверджено рішенням Харківської обласної ради від 25 листопада 2021 року № 279-VIII (далі – Програма).

Першим етапом реалізації Програми заплановано придбання та введення в експлуатацію пересувного пункту на базі мобільної лабораторії по території зони «Харківська» орієнтовно вартістю 738 тис. євро. Унаслідок російської агресії цей захід не реалізовано.

Враховуючи приєднання України до природоохоронної Програми ЄС LIFE, обласною державною (військовою) адміністрацією у 2023 році подано власний проєкт «Створення мобільної лабораторії державного моніторингу в Харківському регіоні», який згідно з листом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України підтримано. Європейське виконавче агентство з клімату, інфраструктури та навколишнього середовища відмовило у фінансуванні означеного проєкту.

Харківська обласна державна (військова) адміністрація у 2023 році підтримала пропозицію народних депутатів України щодо передбачення у проєкті Закону України «Про державний бюджет на 2024 рік» субвенції для обласного бюджету Харківської області з метою реалізації Програми державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря на 2021 – 2025 роки для зони «Харківська» та придбання пересувного пункту моніторингу на базі мобільної лабораторії. Але кошти з державного бюджету у 2024 році на зазначені цілі не виділялись.

З метою консолідації зусиль у галузі екологічного моніторингу, дотримання основоположних свобод і прав людей на чисте і безпечне довкілля Харківською обласною державною (військовою) адміністрацією 23 листопада 2023 року підписано Меморандум про стратегічну співпрацю з Чеською неурядовою Громадською організацією «Арніка», яка за підтримки Міністерства закордонних справ Чеської Республіки реалізує в Україні Програму «Чисте повітря для України».

Також Харківська обласна державна (військова) адміністрація у грудні 2023 року звернулася до Надзвичайного і Повноважного Посла Чеської Республіки в Україні Радека Пеха з проханням про підтримку та допомогу в розвитку сучасної системи екологічного моніторингу, зокрема шляхом придбання для потреб Харківської області мобільної лабораторії автоматичного моніторингу.

На цей час ситуація з фінансуванням та реалізацією вищевказаного заходу залишається незмінною.

За забруднення атмосферного повітря Державною екологічною інспекцією у Харківській області нараховано майже 58,142 млрд гривень збитків, які спричинені бойовими діями. Ця робота ще триває.

Стан справ у сфері управління відходами

За попередніми даними Головного управління статистики у Харківській області, протягом 2023 року в області утворилося 750,016 тис. тонн відходів I–IV класів небезпеки. Серед утворених відходів найбільший відсоток склали відходи IV класу небезпеки – 739,024 тис. тонн, або 98,54% від загального обсягу утворених відходів. Решта відходів розподілилась за класами небезпеки таким чином: 0,14 тис. тонн (0,019%) – до I класу небезпеки; 0,202 тис. тонн (0,027%) – до II класу небезпеки; 10,65 тис. тонн (1,420%) віднесено до III класу небезпеки.

На території Харківської області обліковується 7 полігонів промислових відходів та 79 місць видалення твердих побутових відходів, з яких 26 знаходилися на тимчасово окупованих територіях, які протягом тривалого часу

залишалися без належної експлуатації та охорони. Зазначені місця функціонують лише там, де це дозволяє безпекова ситуація, тобто проведене розмінування та не ведуться активні бойові дії. Речові права на земельні ділянки зареєстровано лише для 14 об'єктів поводження з відходами (18%), паспортизацію місць видалення відходів проведено для 49 об'єктів (63%), проєктно-кошторисну документацію розроблено на 25 місць видалення відходів (32%) та отримано 18 позитивних висновків державної екологічної експертизи або висновків з оцінки впливу на довкілля (23%).

Через наслідки для регіону військової агресії російської федерації, кардинальні зміни до чинного законодавства у сфері управління відходами, критичний брак коштів та необхідність врахування вимог європейських директив та стандартів в області наразі впроваджується інша модель управління відходами. Зокрема, це поділ області на кластери, з визначенням раціональних та економічно обґрунтованих місць розташування підприємств з обробки і видалення побутових відходів, сміттесортувальних пунктів.

В області за участю та підтримки Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, профільного Комітету Верховної Ради України, фахівців міжнародних організацій розроблено проєкт технічного завдання для подальшого корегування проєкту Регіонального плану управління відходами та розроблення інвестиційного проєкту.

У зв'язку з воєнними діями до цього часу не завершено реалізацію проєкту будівництва комплексу з переробки твердих побутових відходів із системою збору, утилізації полігонного газу та виробництва електричної енергії в м. Дергачі Харківської області, замовником якого є Комунальне підприємство «Муніципальна компанія поводження з відходами» Харківської міської ради. Будівництво зазначеного комплексу завершено на 97%.

Повномасштабне вторгнення російської федерації завдало величезної шкоди інфраструктурі та довкіллю області. Так, фактична сума шкоди та збитків, завданих навколишньому природному середовищу на території Харківської області внаслідок збройної агресії російської федерації, за даними Державної екологічної інспекції у Харківській області, станом на 01.09.2024 складає 483,535 млрд гривень, з яких за засмічення земельних ресурсів – майже 475,728 млрд гривень.

Унаслідок руйнування житлових будинків та інших споруд утворилася велика кількість відходів. На території області обліковується більше 77 тис. тонн відходів від руйнувань. Інформація постійно оновлюється.

Поводження з відходами, що утворились у зв'язку з пошкодженням або руйнуванням будівель та споруд унаслідок бойових дій, в області здійснюється відповідно до вимог постанови Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2022 року № 1073 «Про затвердження Порядку поводження з відходами, що утворились у зв'язку з пошкодженням (руйнуванням) будівель та споруд внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій або проведенням робіт з ліквідації їх наслідків та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України». Організація обліку відходів здійснюється виконавчими органами

сільських, селищних, міських рад, військовими адміністраціями населених пунктів.

Зазначені відходи вивозяться на наявні об'єкти видалення побутових відходів (полігони, сміттєзвалища). Оброблення відходів від руйнувань здійснюється шляхом сортування та подрібнення. Оброблені відходи від руйнувань використовуються для укріплення ґрунтових доріг та улаштування тимчасових доріг, як матеріал для опалення (деревина), а також як будівельні матеріали у будівництві.

Органи місцевого самоврядування та виконавчої влади зорієнтовані на необхідність забезпечити дотримання вимог природоохоронного законодавства під час поводження з відходами від руйнувань, у тому числі щодо роздільного збирання небезпечних відходів. Там, де дозволяє безпекова ситуація, активізовано роботу зі збільшення обсягів збирання будівельних відходів від руйнувань.

Стан справ у сфері охорони водних ресурсів

У гідрографічному відношенні територія області розміщена в межах басейнів річки Сіверський Донець (21,93 тис. км², або 69,8% території області) і річки Дніпро (9,47 тис. км², або 30,2% території області). Регіон має надзвичайно низьку забезпеченість водними ресурсами – 1,8% від загальних водних ресурсів України.

По території області протікає 867 річок, загальною протяжністю – 6405 км, з них довжиною більше 10 км – 172 річки протяжністю 4666,6 км. З них, згідно з класифікацією річок України, одна відноситься до великих – Сіверський Донець, довжиною 1053 км (в межах області – 375 км), та шість середніх річок – Оскіл, Уди, Лопань, Мерла, Оріль, Самара. Решта річок відноситься до категорії малих.

Згідно з даними інвентаризації, в області розташовано 3418 площинних водних об'єктів (загальний об'єм – 593 372,89 тис. м³, загальна площа – 43 886 га): 57 водосховищ, 3102 ставки, 249 озер, 10 кар'єрів. У тому числі за суббасейнами:

у суббасейні Сіверського Дінця – 2075, площею – 35136 га, об'ємом – 481 052,97 тис. м³;

у суббасейні Нижнього Дніпра – 996, площею – 5355 га, об'ємом – 91 105,41 тис. м³;

у суббасейні Середнього Дніпра – 347, площею – 3395 га, об'ємом – 21 214,51 тис. м³.

Н цей час продовжується робота з оновлення Державного водного кадастру.

Водні ресурси регіону формуються за рахунок транзитної притоки поверхневих вод по р. Сіверський Донець, місцевого річкового стоку в межах області, стічних, шахтних і кар'єрних вод, експлуатаційних запасів підземних вод, атмосферних опадів та зовнішнього притоку з суміжних територій.

Крім того, в маловодні райони області (Лозівський, Харківський) та м. Харків здійснюється перекидання води по системі каналу Дніпро-Донбас в Краснопавлівське водосховище, що є наливним та служить джерелом для задоволення питних потреб населення області. Середня багаторічна

забезпеченість сумарними водними ресурсами на 1 мешканця в Харківській області складає 1,3 тис. м³/рік, у тому числі річковим стоком – 0,8 тис. м³/рік.

Фактичний скид стічних вод до поверхневих водних об'єктів у 2023 році склав 156,5 млн м³ стічних вод, з них: забруднених – 3,9 млн м³, нормативно чистих – 18,9 млн м³, нормативно очищених на очисних спорудах – 133,7 млн м³.

Із загального скиду нормативно-очищених зворотних вод в області в об'ємі 133,7 млн м³ скид на спорудах механічної очистки складає 0,914 млн м³ (0,68%), біологічної очистки – 132,717 млн м³ (99,27%) та фізико-хімічної очистки – 0,069 млн м³ (0,05%).

Потужність очисних споруд, згідно з даними за формою 2ТП-водгосп (річна) за 2023 рік, становить – 468,2 млн м³.

Якість води річки Сіверський Донець залежить від надходження у річки басейну забруднень, які визначаються природними особливостями ландшафтів, водозбору, характером господарського використання заплав та інтенсивності господарської діяльності на площі всього водозбору. З території житлової та промислової забудови до річок потрапляють фіксовані стоки – скиди підприємств та міських очисних споруд і неконтрольовані поверхневі змиви. У стоках з сільськогосподарських угідь домінують органіка, біогенні речовини та пестициди.

На виконання постанови Кабінету Міністрів України від 19.09. 2018 № 758 «Про затвердження порядку здійснення державного моніторингу вод» Харківський регіональний центр з гідрометеорології виконував Програму проведення діагностичного та операційного моніторингу масивів поверхневих вод басейну річки Дон та басейну річки Дніпро суббасейну Нижнього Дніпра в частині моніторингу хімічних та фізико-хімічних показників. Всього за 2023 рік відібрано і проаналізовано 232 проби води, що складає 66,67 % від річного плану. Проби води на всіх річках відбирались спеціалістами комплексної лабораторії Харківського регіонального центру з гідрометеорології без консервації.

За даними досліджень в межах Харківської області не зафіксовано перевищень екологічних нормативів якості з пріоритетних та басейнових специфічних показниках (масові концентрації пестицидів, алкіл фенолів, поліароматичних та галогенних вуглеводів). Значення пріоритетних показників значною мірою знаходяться за межею визначень. Одночасно спостерігається перевищення нормативних значень в басейнових специфічних речовинах за рибогосподарськими нормативами з марганцю та цинку, що має систематичний характер (концентрації знаходяться в межах багаторічних значень).

Серед природних факторів на хімічний склад води значно впливає клімат, який зумовлює величину водного стоку. У 2023 році максимальні витрати води та об'єми весняного водопілля більшості річок басейну Сіверського Дінця були набагато нижчі за середні багаторічні показники. Середня водність басейну Сіверського Дінця менша за норму і становила 55-85% від норми.

За результатами досліджень у рамках державного моніторингу поверхневих вод за 2023 рік, у районі поверхневого питного водозбору КП «Харківводоканал» з р. Сіверський Донець концентрація фізико-хімічних

показників та металів не перевищувала передбаченої Гігієнічними нормами якості води водних об'єктів для задоволення питних, господарсько-побутових та інших потреб населення. Середньорічна концентрація органічних та біогенних сполук була в межах: ХСК – 20,0 мгО/дм³, БСК5 – 2,46 мгО/дм³, нітроген загальний – 0,68 мг/дм³, фосфор загальний – 0,13 мг/дм³, сухий залишок – 580,0 мг/дм³.

За даними досліджень проб води масивів поверхневих вод Харківської області, встановлено перевищення рибогосподарських нормативів по амоній-іону – 1-6,0 ГДК, по нітрит-іонах – 1-4,0 ГДК, по БСК5 – 1-1,4 ГДК, по нафтопродуктах – 1-6,5 ГДК.

Повномасштабне вторгнення російської федерації на територію України, враховуючи загальну ситуацію в Харківській області та м. Харкові, унеможливило виконати заходи з державного моніторингу вод в повному обсязі.

У 2024 році державний моніторинг поверхневих вод здійснюється відповідно до наказу Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 09 січня 2024 року № 37 «Про затвердження Програми державного моніторингу вод» та наказу Державного агентства водних ресурсів України від 12 січня 2024 року № 7 «Про впровадження Порядку здійснення державного моніторингу вод».

Для Регіонального офісу водних ресурсів у Харківській області зазначеною програмою передбачено виконання державного моніторингу вод з 24 пунктів у частині діагностичного та операційного моніторингу поверхневих вод.

З метою з'ясування масштабу та наслідків забруднення вод Харківської області внаслідок військових дій з жовтня 2022 року здійснюється дослідницький моніторинг масивів поверхневих вод на річках Сіверський Донець, Великий Бурлук, Уди, Лопань, Харків, Липець, Мож та Оскіл у 16 пунктах моніторингу в місцях, де дозволяє оперативна воєнна ситуація.

Спостерігалось перевищення середньорічних показників по групі азоту та нафтопродуктах, що може бути пов'язане з веденням бойових дій в регіоні.

У Харківській області постійно проводиться аналіз наявності та стану очисних споруд, якісних показників їхньої роботи, наявності дозвільної документації у суб'єктів господарювання, на балансі яких знаходяться очисні споруди.

Ефективну очистку забезпечують очисні споруди 26 водокористувачів, що складає 38,2% від загальної кількості водокористувачів, у тому числі з видів очистки: біологічної очистки – 19, фізико-хімічної очистки – 1, механічної очистки – 6.

Потужність очисних споруд, згідно з даними за формою 2ТП-водгосп (річна), за 2022 рік становить – 467,6 млн м³, у тому числі перед скидом до водного об'єкта – 456,9 млн м³.

Краснопавлівське водосховище є одним із найбільших водосховищ Харківської області, призначене здійснювати сезонне регулювання стоку р. Сіверський Донець водою р. Дніпро, яка подається по каналу Дніпро-Донбас, та для господарсько-питного та технічного водозабезпечення м. Харкова та населених пунктів області.

У 2022 році Краснопавлівське водосховище наповнювалося двічі: у квітні-травні до обсягу 160,0 млн м³ (39,0%), у період з 28.09.2022 по 07.10.2022 подано 28,5 млн м³, наповнення склало 159,3 млн м³ (38,9%).

Станом на 01.10.2024 у Краснопавлівському водосховищі об'єм води складає 103,304 млн м³ (25,2 %).

Друге джерело водопостачання регіону – Печенізьке водосховище, гідроспоруда якого пошкоджена ракетними обстрілами, внаслідок чого вдвічі збільшився неконтрольований скид води. Конструкцією гідровузла передбачено, що рівень води до критичного рівня не знизиться. Натепер КП «Харківводоканал» здійснюються роботи з відновлення гідротехнічних споруд греблі.

Значним є вплив бойових дій на водні об'єкти області – це втоплена військова техніка, боєприпаси, забруднення пально-мастильними матеріалами. Загалом це стосується 32% водосховищ області (18 із 57).

Необхідно визначити стан очисних споруд на деокупованих територіях, які здійснювали скид стічних вод до річок басейну р. Сіверський Донець та які, за оперативною інформацією, не забезпечують нормативну очистку стічних вод. Після обстеження очисних споруд буде розпочато роботи щодо їхнього відновлення.

Державним агентством водних ресурсів України спільно з Харківською обласною державною (військовою) адміністрацією розроблено План управління річковим басейном річки Дон (далі – ПУРБ) – стратегічний документ для досягнення доброго екологічного стану вод відповідно до структури, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 18 травня 2017 року № 336, згідно з планом-графіком процесу розроблення ПУРБ, затвердженим наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 27 листопада 2020 року № 313.

У 2023 році завершено розроблення проєкту ПУРБ Дону, проведено громадські обговорення (тривали з 21.12.2023 по 21.06.2024; 30.04.2024 проведено публічні громадські обговорення у м. Слов'янську); проєкт схвалено на засіданні басейнової ради Сіверського Дінця та нижнього Дону (27.06.2024); здійснено процедуру міжвідомчого погодження перед його поданням на затвердження до Кабінету Міністрів України.

Обсяг фінансування природоохоронних заходів

За комплексною Програмою охорони навколишнього природного середовища Харківської області на 2021 – 2027 роки (далі – Програма) передбачено фінансування природоохоронних заходів, обсяг якого визначається та затверджується щороку на відповідний фінансовий рік.

Джерела фінансування Програми: державний бюджет, обласний бюджет (обласний фонд охорони навколишнього природного середовища).

З початку 2024 року природоохоронні заходи за рахунок коштів обласного бюджету (обласного фонду охорони навколишнього природного середовища) не фінансувалися.

Розвиток природно-заповідного фонду

Станом на 01.01.2024 природно-заповідний фонд (далі – ПЗФ) Харківської області налічує 247 заповідних об'єктів загальною площею 74,877 тис. га.

У рамках виконання Державної стратегії регіонального розвитку на 2021 – 2027 роки та Стратегії розвитку Харківської області на 2021 – 2027 роки забезпечується створення нових або розширення наявних територій та об'єктів ПЗФ.

Рішенням Харківської обласної ради від 27 червня 2024 року № 910-VIII «Про зміну меж ландшафтного заказника місцевого значення «Малинівський» на території Чугуївського району Харківської області» змінено межі (розширено) територію зазначеного заказника на 11,1 га.

Однак, за інформацією науково-дослідної установи «Український науково-дослідний інститут екологічних проблем», із загальної кількості об'єктів ПЗФ на тимчасово окупованій території та в зоні бойових дій перебувало 103 заповідні об'єкти у Ізюмському, Харківському, Чугуївському районах (41,7% від загальної кількості об'єктів ПЗФ), з них безпосередньо в зоні активних бойових дій – 58 об'єктів ПЗФ.

Достовірний аналіз впливу повномасштабного військового вторгнення російської федерації на стан територій та об'єктів ПЗФ, Смарагдової мережі, екосистем, популяцій видів тварин і рослин можливий тільки після завершення бойових дій шляхом проведення польових досліджень.

Відтак, першочерговим завданням у заповідній сфері є проведення інвентаризації територій та об'єктів природно-заповідного фонду, у тому числі за участю фахівців провідних наукових установ регіону, з метою встановлення їхньої актуальної цінності та розміру збитків. А в подальшому – встановлення меж всіх об'єктів та територій ПЗФ регіону.

Мета і завдання галузі у 2025 році:

- покращення екологічного стану водних об'єктів області;
- покращення стану атмосферного повітря;
- покращення ситуації щодо утилізації твердих побутових відходів у населених пунктах області;
- охорона та збереження територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

1.1.7. Розвиток будівельної галузі та забезпечення населення житлом

Будівельна галузь є індикатором загального стану економіки та однією з найбільш вразливих та чутливих до економічних потрясінь.

Унаслідок збройної агресії російської федерації громадяни, суб'єкти господарювання різних форм власності, державні установи та організації України зазнали значних майнових втрат.

2024 рік став роком відновлення та проведення поточного і капітального ремонтів об'єктів житлового і соціального призначення та об'єктів критичної інфраструктури, постраждалих від воєнних дій.

У Харківській області, станом на 26 вересня 2024 року, було пошкоджено або зруйновано 7047 багатоповерхових житлових будинків, 820 закладів освіти, 6205 об'єктів життєзабезпечення, 423 заклади культури та спорту, 350 закладів охорони здоров'я. Загальна кількість пошкоджених та зруйнованих об'єктів становить 69220 одиниць.

З початку реалізації програми «Відновлення» в області подано 40 796 заяв для отримання грошової допомоги на ремонт пошкодженого житла. Найбільше заяв подано мешканцями Ізюмського, Харківського та Чугуївського районів.

В рамках програми «Відновлення» 23 262 заявники вже отримали грошову допомогу для ремонту житла, пошкодженого внаслідок збройної агресії.

У 36 територіальних громадах комісіями з розгляду питань щодо надання компенсації за знищені об'єкти нерухомого майна сформовано 3 238 сертифікатів з надання компенсації за знищене майно. Скористалися житловими сертифікатами 717 отримувачів компенсації з Харківської області.

Постановою Кабінету Міністрів України від 05 березня 2023 року № 247 «Про виділення коштів з фонду ліквідації наслідків збройної агресії» обсяг субвенції для Харківської області склав 1 707 011,746 тис. гривень, за рахунок цих коштів заплановано відновити 36 багатоквартирних будинків та 9 об'єктів громадського призначення.

Постановою Кабінету Міністрів України від 16 червня 2023 року № 608 «Про затвердження Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на проектування, відновлення, будівництво, модернізацію, облаштування, ремонт об'єктів будівництва громадського призначення, соціальної сфери, культурної спадщини, житлово-комунального господарства, інших об'єктів, що мають вплив на життєдіяльність населення» обсяг субвенції для Харківської області склав 527 080,897 тис. гривень, за рахунок цих коштів заплановано реалізувати 23 проекти.

Розпорядженням начальника Харківської обласної військової адміністрації від 26 березня 2024 року № 190В виділено 5 991,220 тис. гривень, за рахунок цих коштів заплановано проведення обстеження технічного стану 71 об'єкта нерухомого майна.

Протягом 2025 року в Харківській області планується відбудова майна, постраждалого внаслідок збройної агресії російської федерації проти України.

З урахуванням останніх змін до Закону України «Про засади державної регіональної політики» в частині принципів відбудови регіонів після війни, планується створити ефективні плани відновлення. Крім загального Плану відновлення України, на рівні громад буде розроблено та затверджено місцеві плани, на рівні області – проект регіонального плану.

Залежно від наслідків руйнувань і за визначеними Кабінетом Міністрів України показниками, громади та території буде віднесено до одного з 4 функціональних типів територій: території відновлення, полюси економічного зростання, території з особливими умовами для розвитку та території сталого розвитку. Найближчим часом громади області, яких віднесено до «територій відновлення», почнуть оперативно опрацьовувати відповідні плани відновлення та розвитку.

Відповідно до Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» громади, території яких постраждали внаслідок збройної агресії проти України, мають розробити Програми комплексного відновлення області та громади (для забезпечення відновлення території області/громади). Розпорядженням начальника Харківської обласної військової адміністрації від 15.08.2023 № 439В «Про розроблення Програми комплексного відновлення Харківської області на період до 2027 року» створено робочу групу.

У рамках Програми USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE) надається допомога та забезпечується фінансування діяльності щодо розроблення програм комплексного відновлення по громадах (11 пілотних проєктів) та Програми комплексного відновлення Харківської області.

Крім того, на регіональному рівні необхідно повною мірою реалізувати заходи за всіма діючими на сьогодні державними та регіональними програмами.

Наукові та проєктні сили необхідно направити на створення повної та якісної проєктно-кошторисної документації з використанням ефективних будівельних матеріалів та новітніх способів будівництва, де будуть задіяні нові архітектурно-планувальні та технічні рішення будівель та споруд, з урахуванням економічності та енергоефективності, ресурсозберігаючих технологій будівництва.

Актуальним є вирішення питання щодо участі держави у сталому фінансуванні пошкоджених об'єктів будівництва, здійсненні моніторингу та контролю за цінами на будівельні матеріали.

Харківська область має потужний виробничий потенціал. Так, асоціація «Регіональне будівництво» об'єднує 30 основних організацій регіону. На цей час Асоціація зберегла свій виробничий, кадровий та професійний потенціал. У довоєнні часи вона виконувала 75% обсягу будівельно-монтажних робіт в регіоні.

Пріоритетні завдання на 2025 рік:

сприяння залученню забудовниками інвестиційних ресурсів для будівництва житла та реалізації інноваційно-інвестиційних проєктів, що мають будівельну складову;

з метою скорочення строків проєктування та вартості проєктних робіт формування фонду економічних проєктів житлових будинків та об'єктів соціальної сфери повторного використання при забудові населених пунктів;

надання пропозицій щодо вдосконалення існуючих і розроблення нових законодавчих і нормативно-правових актів з питань розвитку будівельної галузі, з метою формування матеріально-технічної бази житлового будівництва на основі сучасних архітектурно-планувальних, конструктивних та технічних рішень;

сприяння реалізації діючих в області програм житлового будівництва.

1.1.8. Розвиток споживчого ринку

Торгівля, ресторанне господарство та побутове обслуговування населення є важливою складовою внутрішнього ринку у забезпеченні потреб населення в товарах і послугах. Ці галузі бізнесу, прямо або опосередковано, протягом 2024 року зазнали втрат від російської агресії проти України: проблеми з логістикою, періодична відсутність енергопостачання, втрата традиційних ринків збуту, низький рівень купівельної спроможності споживачів та інші. Але, незважаючи на складну ситуацію в регіоні, протягом січня – жовтня 2024 року споживчий ринок мав тенденцію до відновлення, а саме: відбудовувались та відкривались зруйновані або пошкодженні об'єкти торговельного обслуговування населення, ринки та торговельні майданчики, підприємства ресторанного господарства.

На цей час в Харківській області працюють майже всі мережі супермаркетів та магазинів, зокрема: «Клас», «Рост», «Восторг», «Сільпо», «АТБ маркет», «Чудо-маркет», «Велмарт», «Метро Кеш Енд Кері», «PROSTOR», «EVA», «Аврора» та ін., а також мережі невеликих продовольчих магазинів: «Посад», «Кулиничі», «Салтівський м'ясокомбінат», «Хазар», «Агромол», «Кисет», «Орті-маркет» тощо.

У 2024 році Президентом України було ініційовано запуск програми «Національний кешбек», яку реалізовує Міністерство економіки України. У її межах українці отримуватимуть 10% компенсації за купівлю товарів українського виробництва. Програма працює з 02 вересня 2024 року. Отримані в рамках кешбеку кошти можна витратити на послуги: медичні, комунальні, спорт, кіно, квитки на потяг та інші. Виробники і продавці можуть доєднатись до програми через портал Дія.

За час дії програми «Національний кешбек» понад 1 мільйон українців накопичують кешбек. До програми долучилося 1,9 млн українців, які оформили 2,1 млн карток. Понад 1,1 млн користувачів активували у застосунку Дія картки для виплат.

«Національний кешбек» від держави доступний вже на 268 тис. українських товарів від 1352 місцевих виробників. У Харківській області товари українського виробництва за програмою «Національний кешбек» можна придбати більш ніж у 1000 торговельних точок.

Оборот роздрібної торгівлі, який містить дані щодо роздрібного товарообігу підприємств (юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців), основним видом економічної діяльності яких є роздрібна торгівля, за 2023 рік становив 104 млрд грн, по Україні – 1855,4 млрд грн. Індекс фізичного обсягу обороту роздрібної торгівлі області, у порівняльних цінах, у 2023 році до 2022 року становить 152,7% (по Україні – 117,0%).

Оборот роздрібної торгівлі у січні – червні 2024 року по Харківській області склав понад 56 млрд грн, по Україні – 992,1 млрд грн. Індекс фізичного обсягу обороту роздрібної торгівлі області, у порівняльних цінах, у січні – червні 2024 року до січня – червня 2023 року становить 120,6% (по Україні – 114,8%).

Роздрібний товарообіг підприємств (юридичних осіб), основним видом економічної діяльності яких є роздрібна торгівля, за 2023 рік склав 63,1 млрд грн, по Україні – 1248,0 млрд грн. Індекс фізичного обсягу роздрібногo товарообігу у 2023 році до 2022 року (у порівняльних цінах) по області збільшився майже на 40% (по Україні – на 13,4%).

Роздрібний товарообіг підприємств (юридичних осіб) у січні – червні 2024 року по Харківській області склав – 35,7 млрд грн, по Україні – 690,8 млрд грн. Індекс фізичного обсягу роздрібногo товарообігу за січень – червень 2024 року до січня – червня 2023 року (у порівняльних цінах) по області збільшився на 25,6% (по Україні – на 18,7%).

Пріоритетні завдання щодо розвитку галузі та вирішення проблемних питань на 2025 рік:

продовження роботи щодо сприяння українським товаровиробникам шляхом інформування громадськості про переваги придбання товарів українського виробництва в рамках Всеукраїнської економічної платформи «Зроблено в Україні» та державної програми «Національний кешбек»;

забезпечення сталого розвитку та безперебійної роботи підприємств споживчого ринку, здатних у критичних ситуаціях, зокрема в умовах воєнного часу, забезпечувати достатній рівень обслуговування населення відповідно до його потреб;

проведення роботи з удосконалення функціонування роздрібних ринків із продажу продовольчих та непродовольчих товарів;

сприяння забезпеченню захисту прав споживачів.

1.2. Забезпечення умов для стійкого економічного розвитку

1.2.1. Іноземні інвестиції та зовнішньоекономічна діяльність

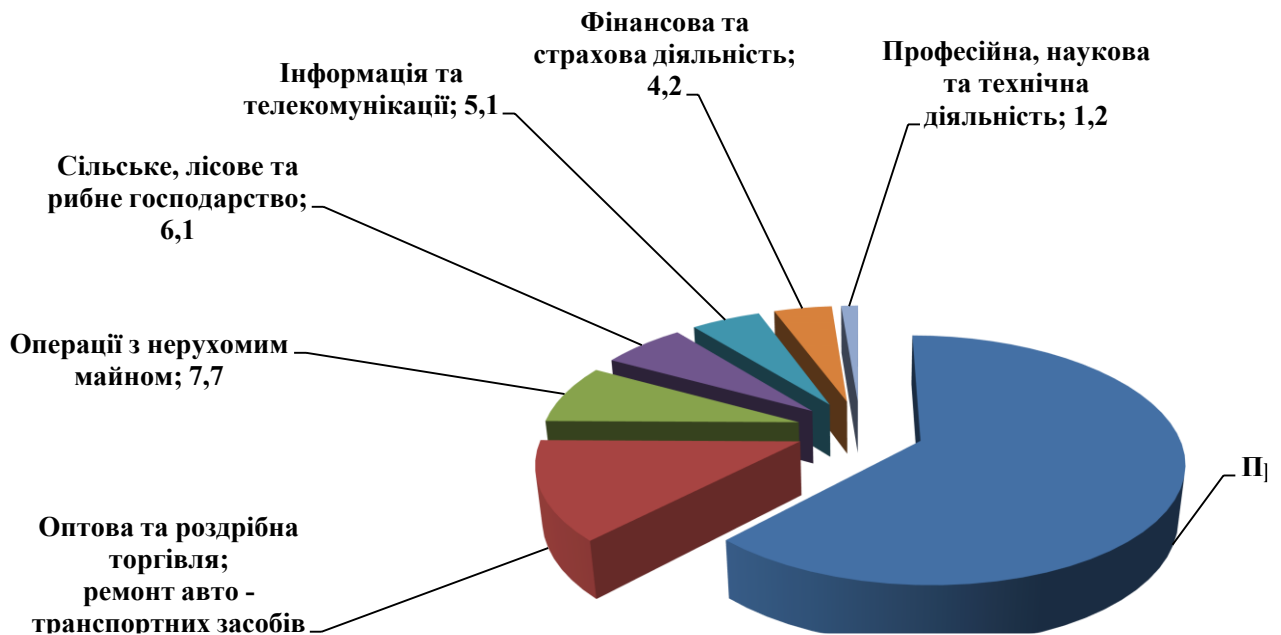
Іноземні інвестиції

Станом на 30 червня 2024 року*, загальний обсяг прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу), залучених в область, склав 598,8 млн дол. США.

З країн ЄС підприємствами Харківської області отримано прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) на суму 335,0 млн дол. США (55,9% від загального обсягу акціонерного капіталу), з інших країн світу – 263,8 млн дол. США (44,1%).

Галузева структура іноземного капіталу Харківської області станом на 30 червня 2024 року

(дані вказано у відсотках від загального обсягу іноземного капіталу області)

**Складання статистики прямих інвестицій за I півріччя 2024 року здійснено Національним банком України на підставі наявної інформації підприємств, які мали змогу подавати звіти, відповідні дані будуть уточнені після отримання повної інформації після припинення/скасування воєнного стану в Україні.*

Основні виклики для розвитку іноземного інвестування на території Харківської області:

збройна агресія російської федерації, що призвела до значного зниження інвестиційної привабливості територій області, які розташовані вздовж кордону з російською федерацією або межують з тимчасово окупованими територіями, або знаходяться в зоні активних бойових дій та прилеглих до них територій, у зв'язку з порушеннями логістики, зниженням інвестиційного потенціалу через руйнування інфраструктури, об'єктів енергетики та підприємств; втратами людського капіталу; релокацією підприємств, міжнародними безпековими обмеженнями для іноземних інвестицій через високі ризики потенційного руйнування об'єктів інвестування;

необхідність доведення системи управління інвестиційною діяльністю до стандартів, процедур та кращих практик Європейського Союзу.

Пріоритетні завдання на 2025 рік:

збереження інвестиційного потенціалу за рахунок інструментів державної підтримки інвестиційної привабливості, зокрема: стимулювання створення та діяльності індустріальних парків, сприяння використанню інструментів страхування інвестицій від ризиків, що можуть бути спричинені збройною агресією російської федерації;

відновлення об'єктів, що здійснюють критично важливі функції для роботи економіки та забезпечення життєдіяльності населення в регіоні за рахунок міжнародної технічної допомоги та коштів міжнародних фінансових організацій;

підвищення рівня інвестиційної конкурентоспроможності регіону шляхом популяризації його інвестиційних можливостей серед міжнародних організацій та потенційних іноземних інвесторів;

реалізація проєктів з іноземними інвестиціями, спрямованих на економічну реструктуризацію регіону, з урахуванням інтересів майбутніх поколінь за принципом «краще ніж було»;

ініціювання модернізації системи управління іноземними інвестиціями відповідно до стандартів, процедур та кращих практик Європейського Союзу на принципах подвійного переходу («зелений» перехід і цифрові трансформації), зокрема шляхом забезпечення наскрізного управління проєктами з іноземними інвестиціями на регіональному та місцевому рівнях за допомогою Єдиної цифрової інтегрованої інформаційно-аналітичної системи управління процесом відбудови об'єктів нерухомого майна, будівництва та інфраструктури (DREAM).

Зовнішньоекономічна діяльність

Унаслідок воєнного вторгнення рф економіка України зазнала безпрецедентних руйнувань. Значні виклики постали, зокрема, у сфері міжнародних торговельних відносин.

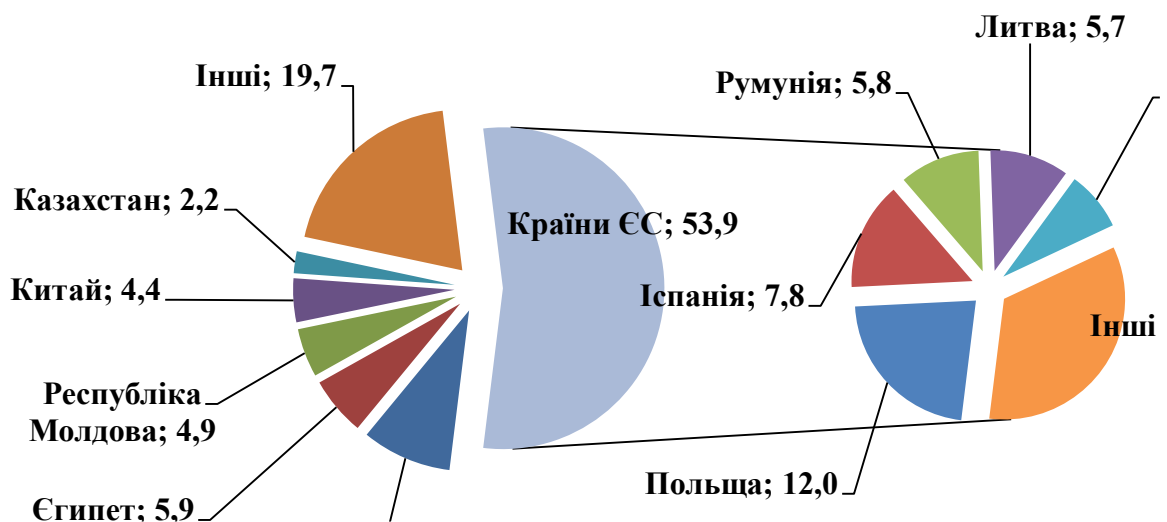
За 2023 рік зовнішньоторговельний обіг товарів Харківської області становив 2 млрд 322,2 млн дол. США (по Україні – 99,7 млрд дол. США) та збільшився порівняно з 2022 роком на 8,9% (по Україні збільшився на 0,3%).

Експортні поставки товарів зменшилися на 11,6% і склали 78,0 млн дол. США (по Україні – 36,2 млрд дол. США, зменшення на 18,0%). Імпортні надходження товарів збільшилися на 23,3% і становили 1 млрд 544,2 млн дол. США (по Україні – 63,6 млрд дол. США, зменшення на 15,0%).

Експортні поставки

За 2023 рік експортні поставки товарів із Харківської області склали 2,1% від загального обсягу експорту України.

Найбільші обсяги експортних поставок товарів за 2023 рік здійснювалися у такі країни (дані вказано у відсотках від загального обсягу експорту області):

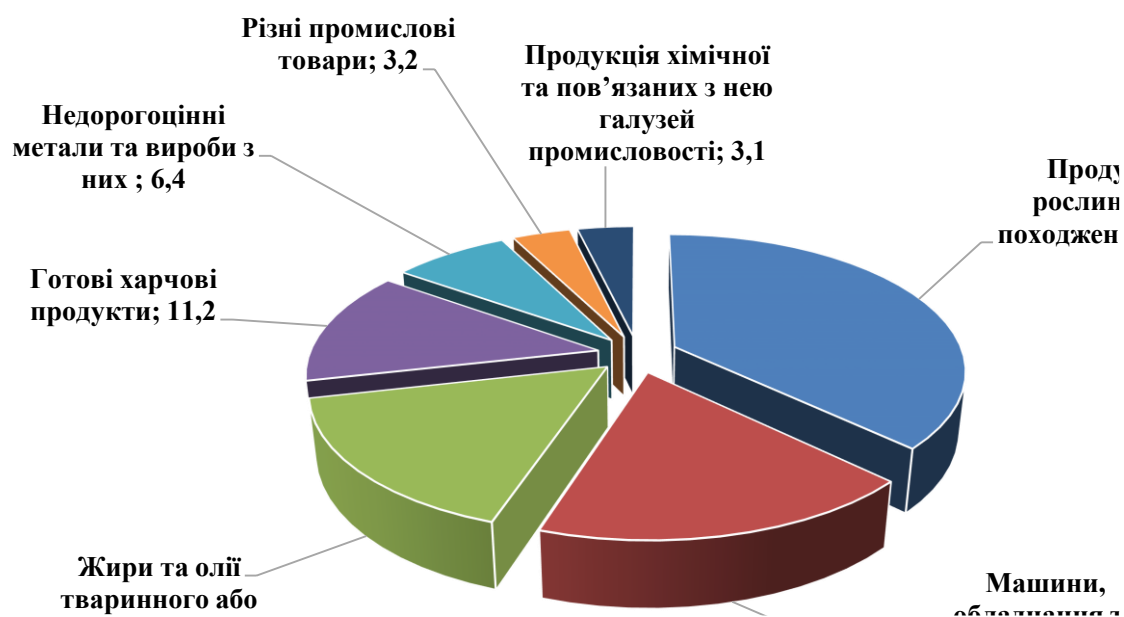

Протягом 2023 року експорт товарів, вироблених підприємствами Харківської області, зменшився. Так, найсуттєвішого зменшення зазнали такі товарні групи: маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів – на 65,1% порівняно з 2022 роком; продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості – на 32,4%; прилади та апарати оптичні, фотографічні – на 29,8%; живі тварини, продукти тваринного походження – на 28,3%; текстильні матеріали та текстильні вироби – на 25,1%; продукти рослинного походження – на 19,7%, засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби – на 16,8%.

Водночас було зафіксовано збільшення обсягів експорту товарів за такими товарними групами: мінеральні продукти – у 2,1 раза порівняно з аналогічним періодом 2022 року, деревина і вироби з деревини – на 26,5%; шкури необроблені, шкіра вичинена – на 15,5%; різні промислові товари – на 11,0%, машини, обладнання та механізми, електротехнічне обладнання – на 3,4%; взуття, головні убори, парасольки – на 3,4%.

Товарна структура експорту підприємств Харківської області за 2023 рік

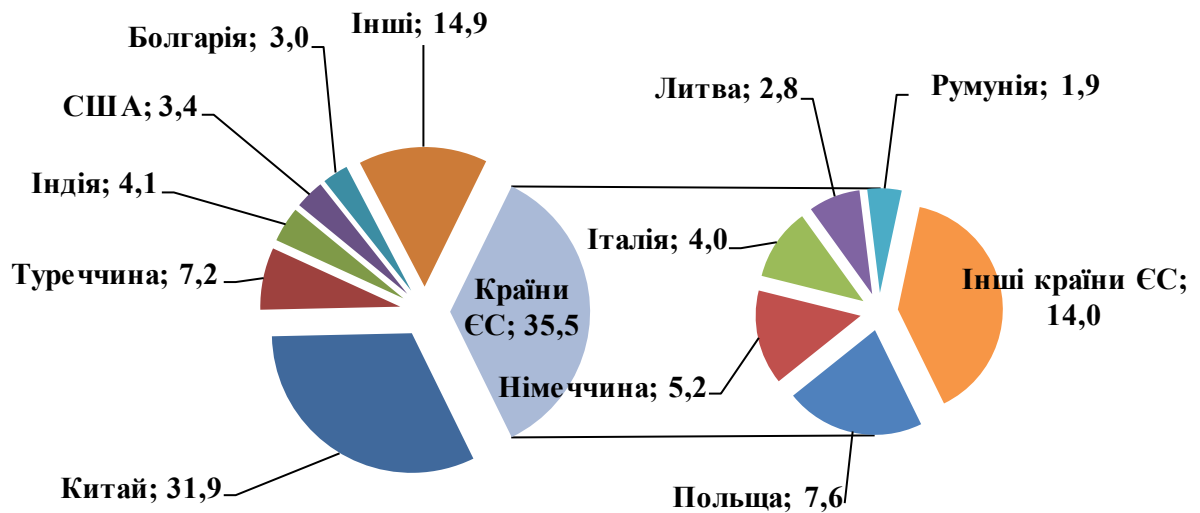
(дані вказано у відсотках від загального обсягу експорту області)

Надходження імпорту

За 2023 рік надходження імпортованих товарів до Харківської області склали 2,4% від загального обсягу імпорту України.

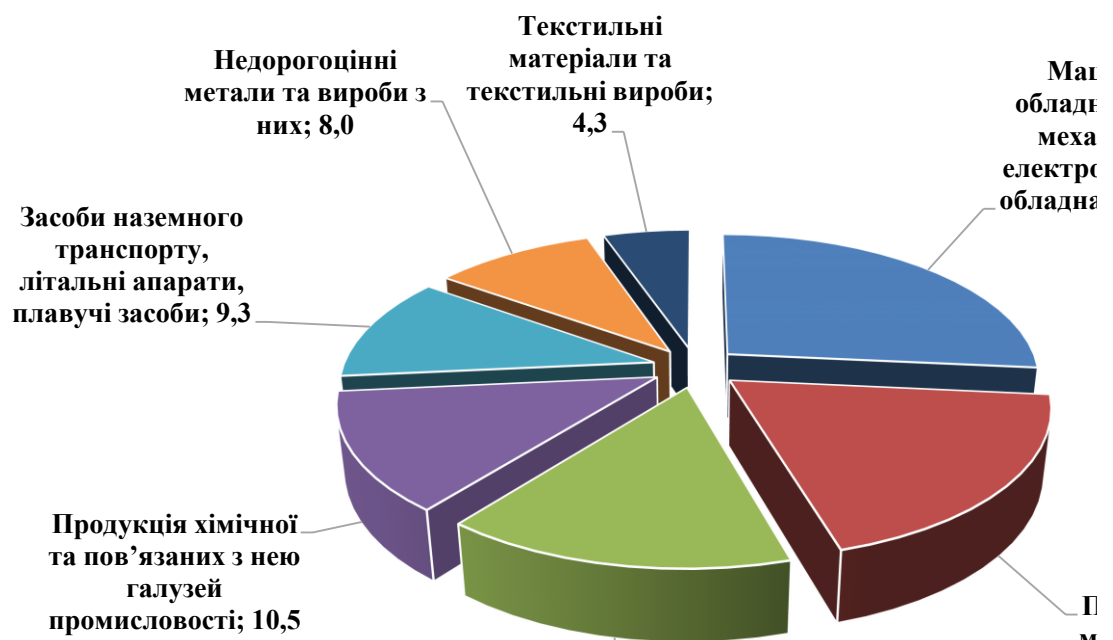
Найбільші обсяги імпортованих товарів за 2023 рік отримано з таких країн (дані вказано у відсотках від загального обсягу імпорту області):

Найбільше зростання імпорту товарів протягом 2023 року відбулось за такими товарними групами: деревина і вироби з деревини – на 54,6% порівняно з 2022 роком; прилади та апарати оптичні, фотографічні – на 51,0%; вироби з каменю, гіпсу, цементу – на 37,1%; різні промислові товари – на 35,1%; мінеральні продукти – на 32,5%; засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби – на 32,1%; текстильні матеріали та текстильні вироби – на 30,6%; недорогоцінні метали та вироби з них – на 28,3%; машини, обладнання та механізми, електротехнічне обладнання – на 27,7%.

Також, відбулось зменшення імпорту товарів за таким товарними групами: перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння – на 29,6%; взуття, головні убори, парасольки – на 21,8%; готові харчові продукти – на 12,5%; маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів – на 3,1%.

Товарна структура імпорту підприємств Харківської області за 2023 рік (дані вказано у відсотках від загального обсягу імпорту області)

Зовнішня торгівля товарами Харківської області у січні – серпні 2024 року

За січень-серпень 2024 року зовнішньоторговельний оборот товарами Харківської області склав 1559,8 млн дол. США та збільшився порівняно з аналогічним періодом 2023 року на 1,8%.

Експортні поставки зменшились на 10,5% і склали 481,8 млн дол. США. Імпортні надходження збільшились на 8,5% і склали 1078,0 млн дол. США.

Зовнішньоторговельний оборот товарами Харківської області з країнами ЄС за січень – серпень 2024 року склав 600,3 млн дол. США та зменшився порівняно з аналогічним періодом 2023 року на 6,2%.

Експорт до країн ЄС склав 262,0 млн дол. США та зменшився на 4,9%. Імпорт з країн ЄС склав 338,2 млн дол. США та зменшився на 7,2%.

Негативне сальдо склало 596,2 млн дол.США (за січень–серпень 2023 року також негативне – 455,0 млн дол.США).

Коефіцієнт покриття експортом імпорту становив 0,45 (за січень–серпень 2023 року – 0,54).

Зовнішньоторговельні операції проводились із партнерами із 131 країни світу.

Під час воєнного стану експортери зерна та іншої сільськогосподарської продукції регіону зіткнулися з серйозними викликами, які суттєво вплинули на економіку Харківської області та ринок продовольства, а саме:

- закриття морських портів;
- проблеми з логістикою;
- зниження доходів фермерів;
- зниження виробництва агропродукції;
- митні бар'єри.

Через блокування морських портів, знищення інфраструктури, пошкодження доріг, мостів і залізничних ліній транспортування товарів як всередині країни, так і за її межами було ускладнене.

У агропідприємств, які зазнали руйнувань, втратили виробничі потужності, склади та сільськогосподарські угіддя, виникли фінансові труднощі. Ураховуючи логістичні складнощі та подорожчання сировини, зросла собівартість продукції.

Однією з ключових ініціатив держави для відновлення експортного потенціалу стала «зернова угода», яка була підписана за посередництва Організації Об'єднаних Націй та Туреччини. Однак її стала реалізація залишається під питанням через нестабільну ситуацію та постійні загрози її припинення з боку РФ.

Ринками збуту товарів виробників Харківської області є внутрішні і зовнішні ринки. Продукція складається із зернових, соняшнику, соняшникової олії, тваринницької продукції, що постачаються по всій території України та до таких країн, як Польща, Німеччина, Нідерланди, Італія, Румунія.

Найбільшими партнерами області залишаються країни ЄС, Азії та Африки, які споживають значну частку агропродукції.

Подолання викликів для експортерів під час війни вимагає зусиль на національному й міжнародному рівні. Ключовими елементами є відновлення та

модернізація інфраструктури, розширення ринків збуту, фінансова підтримка та активна дипломатична робота. Інноваційні рішення в логістиці й виробництві також можуть суттєво полегшити адаптацію до нових реалій ринку.

Для подолання логістичних проблем, конкуренції з боку інших країн та утримання традиційних ринків збуту експортери потребують розширення та пошуку нових можливостей на менш насичених ринках.

Відповідно до листа Міністерства закордонних справ України було розміщено інформацію про Міжнародну платформу економічної дипломатії Nazovni на офіційній вебсторінці Харківської обласної військової адміністрації, на офіційній сторінці Харківської обласної військової адміністрації у соціальній мережі Facebook, а також на офіційній сторінці Департаменту економіки і міжнародних відносин Харківської обласної державної (військової) адміністрації у соціальній мережі Facebook.

Харківською торгово-промисловою палатою у 2024 році було поінформовано ділові кола стосовно проведення певних заходів для підвищення зовнішньоекономічного потенціалу підприємств області, а саме:

Міжнародної сільськогосподарської виставки «SIAM» Марокко та Західна Сахара, Марракеш 24 – 28 квітня 2024 р.;

JIMEX 2024 Йорданія, Амман 03 – 06 червня 2024 р.;

SONEX 2024 Йорданія, Амман 03 – 06 червня 2024 р.;

Natexpo 2024 Франція, Ліон 23 – 24 вересня 2024 р.;

INTERNATIONAL TECHNICAL FAIR 2024 Болгарія, Пловдив 26 – 29 вересня 2024 р.;

MSV 2024 Чехія, Брно 08 – 11 жовтня 2024 р.;

«Trade Expo Indonesia 2024» Індонезія, Джакарта 09 – 12 жовтня 2024 р.;

«Riga Furniture and Interior 2024» Латвія, Рига 11 – 13 жовтня 2024 р.;

Bharat Telecom 2024 Індія, Нью-Делі 15 – 17 жовтня 2024 р.;

TRADE DRINKS EXPO 2024 Великобританія, Лондон 15 – 16 жовтня 2024 р.;

SIAL 2024 Франція, Париж 19 – 23 жовтня 2024 р.;

Міжнародна виставка фінікової продукції та меду 2024 Оман, Маскат 20 – 26 жовтня 2024 р.;

LAGOS INTERNATIONAL TRADE FAIR 2024 Нігерія, Лагос 01-10 листопада 2024 р.;

SUBCONTRACTAÇÃO 2024 Португалія, Баталья 07 – 09 листопада 2024 р.;

«ReBuild Ukraine. Construction&Energy» Польща, Варшава 13 – 14 листопада 2024 р.;

Interfood & Drink Sofia 2024 Болгарія, Софія 13 – 16 листопада 2024 р.;

VIETNAM FOOD EXPO 2024 В'єтнам, Хошимін 13 – 16 листопада 2024 р.;

ISTANBUL HARDWARE FAIR 2024 Туреччина, Стамбул 20 – 23 листопада 2024 р.;

WIRE & CABLE VIETNAM 2024 В'єтнам, Ханой, 20 – 22 листопада 2024 р.;

SIMA 2024 Франція, Париж, 24 – 27 листопада 2024 р.;

Abu Dhabi International Food Exhibition (ADIFE) 2024 Об'єднані Арабські Емірати, Абу-Дабі, 26 – 28 листопада 2024 р.

Економічне співробітництво Харківської області налагоджене з Італійською Республікою, Литовською Республікою, Республікою Вірменія, Республікою Польща, Федеративною Республікою Німеччина, Французькою Республікою.

Пріоритетні завдання Програми щодо розвитку та вирішення проблемних питань на 2025 рік:

сприяння відбудові та поглибленню зовнішньоекономічних зв'язків з країнами - торговельними партнерами Харківської області з метою економічного відновлення регіону;

вжиття заходів щодо налагодження прямої співпраці суб'єктів господарювання Харківської області з країнами ЄС, що сприятиме євроінтеграції України у внутрішній ринок ЄС;

сприяння залученню прямих іноземних інвестицій в експортоорієнтований сектор промислового виробництва й агропромисловий комплекс регіону з метою відновлення його виробничого потенціалу, а також зростання в структурі експорту продукції з високою часткою доданої вартості;

сприяння налагодженню нових шляхів реалізації сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки;

інформування ділових кіл Харківської області щодо інструментів стимулювання і нарощування українського експорту, таких як:

Експортно-кредитне агентство (ЕКА) – стимулювання розвитку експорту товарів робіт та послуг українського походження на світові ринки;

цифрова платформа NAZOVNI – надання контактів потенційних партнерів та плану дій для початку експорту;

цифрова платформа «Дія Бізнес» (розділ «Експорт») – отримання доступу до централізованого вирішення багатьох питань, що перебувають у сфері компетенції відповідних установ;

портал електронних сервісів Міністерства економіки України – видача ліцензій на експорт товарів;

сприяння відновленню обсягів експорту послуг, у першу чергу, інформаційно-комунікаційних та інжинірингових;

інформування ділових кіл Харківської області щодо міжнародних економічних форумів, конференцій, виставково-ярмаркових заходів, які проводитимуться в Україні та за кордоном у 2025 році.

1.2.2. Розвиток малого та середнього бізнесу

За даними Головного управління статистики у Харківській області, станом на 01.01.2023 в області здійснювали діяльність 988 середніх підприємств та 15 018 малих підприємств.

За кількістю підприємств Харківська область посідає 3 місце після м. Києва та Дніпропетровської області.

Станом на 01.01.2023 обсяг реалізованої продукції середніми підприємствами області становив 219 085,97 млн грн та обсяг реалізованої продукції малими підприємствами області становив 109 748,19 млн грн.

Станом на 01.01.2023 у сфері малого підприємництва працювало 89 345 осіб, а у сфері середнього підприємництва – 184 303 особи (кількість зайнятих працівників, за даними Головного управління статистики у Харківській області).

За даними Головного управління ДПС у Харківській області, станом на 01.10.2024:

кількість суб'єктів підприємницької діяльності – фізичних осіб Харківської області склала 165 341 особа та за вересень зросла на 134 особи;

надходження податкових платежів до місцевого бюджету від діяльності юридичних осіб склали 12 128 544,8 тис. грн, фізичних осіб - підприємців – 4 128 378,6 тис. грн;

кількість новостворених фізичних осіб – підприємців склала 15 350 осіб, а юридичних осіб – 1 278 осіб.

За інформацією Головного управління статистики у Харківській області, станом на 23.09.2024 інфраструктура підтримки малого та середнього підприємництва налічувала 95 одиниць, що визначається як перелік юридичних осіб, у назві яких є слова:

«підприємців» та «громадська організація» – 45 од.;

«бізнес» та «асоціація» – 2 од.;

«центр» та «підприємництво» – 4 од.;

«фонд» та «підприємництво» – 7 од.;

«бізнес» та «центр» – 29 од.;

«бізнес» та «інкубатор» – 3 од.;

«коворкінг» – 5 од.

З метою підвищення ефективності роботи із забезпечення державної регуляторної політики на території регіону 03 грудня 2018 року видано розпорядження голови обласної державної адміністрації № 638 «Про забезпечення реалізації державної регуляторної політики в Харківській області».

Департаментом економіки і міжнародних відносин Харківської обласної державної (військової) адміністрації ведеться реєстр чинних регуляторних актів, розробниками яких є структурні підрозділи Харківської обласної державної (військової) адміністрації, що дозволяє здійснювати системний моніторинг за переглядом, прийняттям регуляторних актів та проведенням відстежень результативності регуляторних актів.

На виконання вимог статей 7, 13 Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» Харківською обласною державною (військовою) адміністрацією в установленому порядку було прийнято та оприлюднено на офіційному вебсайті (<https://kharkivoda.gov.ua/>) у розділі «Регуляторна політика» План діяльності обласної військової адміністрації з підготовки проєктів регуляторних актів та План-графік проведення заходів із відстеження результативності дії прийнятих регуляторних

актів на 2024 рік (за посиланням: <https://kharkivoda.gov.ua/dokumenti/regulyatorna-politika/195>).

З метою здійснення інформаційної підтримки суб'єктів господарювання на постійній основі забезпечується висвітлення актуальної інформації щодо проведення заходів через доступні канали комунікації Харківської обласної військової адміністрації.

З метою ефективної взаємодії та налагодження плідної співпраці влади та бізнесу, об'єднання зусиль для забезпечення ефективного використання усього наявного експертного та професійного потенціалу задля досягнення максимальної ефективності заходів щодо соціально-економічного розвитку регіону при Харківській обласній військовій адміністрації 03 квітня 2024 року створено консультативно-дорадчий орган: Раду з питань підтримки підприємництва в умовах воєнного стану у Харківській області.

Серед основних завдань дорадчого органу є:

системний аналіз ситуації щодо забезпечення в умовах воєнного стану права на підприємницьку діяльність на території Харківської області, напрацювання пропозицій щодо можливих шляхів та механізмів вирішення проблемних питань;

напрацювання пропозицій щодо сприяння підтримці підприємництва та провадження діяльності суб'єктів господарювання на території Харківської області в умовах воєнного стану;

сприяння налагодженню ефективної взаємодії влади з суб'єктами господарювання, громадськими об'єднаннями, що представляють їхні інтереси, створення майданчика для публічно-приватного діалогу у регіоні.

З початку воєнної агресії російської федерації в області склались несприятливі умови для підприємницької діяльності.

Департаментом економіки і міжнародних відносин Харківської обласної державної (військової) адміністрації спільно з Харківським регіональним фондом підтримки підприємництва (далі – ХРФПП) для підприємців на постійній основі надається методична допомога, інформаційна підтримка розвитку бізнесу, проводяться бізнес-семінари та тренінги, в яких беруть участь представники Харківського обласного центру зайнятості, Харківської філії Харківського обласного центру зайнятості, Головного управління Державної податкової служби у Харківській області, Головного управління Державної служби України з надзвичайних ситуацій у Харківській області, Харківського обласного центру молоді, ОКЗ «Харківський організаційно-методичний центр туризму», ГО «Асоціація приватних роботодавців», ХОГО «Спілка ветеранів АТО», ГО «ФОПРАЗОМУА», закладів вищої освіти міста Харкова та ін.

Під час таких заходів надаються консультації щодо умов ведення підприємницької діяльності, з питань вирішення проблем безбар'єрності бізнесу, запуску грантових програм для започаткування, збереження та відновлення власного бізнесу тощо. Окрім цього, підприємці отримують кваліфіковані відповіді з питань трудових відносин під час дії воєнного стану в Україні, порядку отримання компенсації роботодавцям за працевлаштування ВПО, осіб з інвалідністю, учасників бойових дій тощо.

Підприємці Харківського регіону мають можливість брати участь у державних кредитних та грантових програмах.

Загалом по Україні у липні 2022 року Уряд запустив програми для започаткування бізнесу, розвитку підприємництва та навчання у рамках Програми «єРобота».

У Харківській області, яка є прифронтовою, ця програма стартувала лише у квітні 2023 року, завдяки внесеним змінам до постанови Кабінету Міністрів України від 21.06.2022 № 738 «Деякі питання надання грантів бізнесу», які ініціювала Харківська обласна військова адміністрація, що дало можливість мешканцям Харківської області подавати заяви на отримання мікрогрантів.

Станом на 01.10.2024, за інформацією Харківського обласного центру зайнятості, в межах урядової Програми «єРобота» у Харківській області розглянуто 1135 бізнес-планів на отримання мікрогрантів для розвитку власної справи. Направлено на розгляд до Державного центру зайнятості 1135 заяв та отримано 398 позитивних рішень про надання мікрогранту, 341 особі профінансовано проекти мікрогранту на суму 98,6 млн грн.

Харківська обласна військова адміністрація спільно з Міністерством економіки України та іншими центральними органами виконавчої влади систематично працюють над створенням індивідуальних умов підтримки бізнесу в Харківському регіоні. За ініціативи Харківської обласної військової адміністрації було внесено зміни до деяких законодавчих актів, що сприяло створенню умов для відновлення та підтримки бізнесу в умовах війни.

Поліпшено умови для отримання державних грантів, зокрема, вдвічі збільшено розмір гранту за програмою «Власна справа», який можна отримати на старт або розвиток власної справи.

Також було внесено деякі зміни до програми грантів для ветеранів та чоловіка / дружини ветерана, спрямовані на покращення умов для отримувачів грантових коштів.

Постановою Кабінету Міністрів України від 22.09.2022 № 1016 внесено зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 24.01.2020 № 28 в частині розширення механізмів підтримки бізнесу за програмою «Доступні кредити 5-7-9%» для бізнесу на територіях зони високого воєнного ризику, а саме:

компенсацію відсотків за програмою до рівня 1% на перші два роки, 5% – з наступного року на інвестиційні цілі та 3% – на фінансування оборотного капіталу;

збільшення терміну кредитування до 10 років на інвестиційні цілі;

збільшення ліміту програми до 150 млн грн (для підприємств, що зазнали руйнувань і здійснюють діяльність на деокупованих територіях).

Влітку 2024 року Урядом прийнято пакет рішень для подолання дефіциту електроенергії, а саме:

можливість отримання кредитів в межах державної програми «Доступні кредити 5-7-9%» для малого та середнього бізнесу на встановлення газових електрогенерацийних установок до 150 млн грн на строк до 10 років під 5-9% з кредитними «канікулами» 6 – 12 місяців;

кредитування великого бізнесу на 5 – 7 років за процентною ставкою 14 – 16% для розбудови альтернативної генерації. Сума кредитів залежно від сегмента може становити до 25 млн євро. З'явилася можливість використання як заставного майна самого обладнання, яке купується, що значно спрощує процес отримання кредиту і робить його доступнішим;

звільнення енергообладнання від обкладання ввізним митом та ПДВ. 07 липня 2024 року набули чинності закони, які скасовують митні платежі на ввезення окремих видів товарів;

упровадження пільгових кредитних програм для населення, об'єднань співвласників багатоквартирного будинку та житлово-будівельних кооперативів. З 20 липня 2024 року запрацювали урядові програми безвідсоткового кредитування громадян, а також програма «Доступні кредити 5-7-9» для ОСББ та ЖБК на купівлю обладнання для генерації з альтернативних джерел енергії та установок для зберігання енергії.

Можливість отримання «дешевих кредитів» на спрощених умовах дає позитивні результати.

По Харківській області, за даними Фонду розвитку підприємництва, станом на 01.10.2024, з початку дії програми «Доступні кредити 5-7-9%» видано 4073 кредитів на загальну суму 20,8 млрд грн, з них банками державного сектору – 2 110 кредитів на суму 5,3 млрд грн.

Серед регіонів лідерами за сумами укладених кредитних договорів є місто Київ, Львівська, Дніпропетровська, Одеська, Київська, Харківська області.

Проте представники бізнесу Харківської області наразі стикаються з проблемами, які перешкоджають отримувати «дешеві кредити» в межах державної програми «Доступні кредити 5-7-9%», серед них:

відсутність майна під заставу;

складність страхування ризиків у межах 100 км зони від зони бойових дій та/або кордону з російською федерацією;

низький відсоток державних гарантій для покриття втрат банків у випадку форс-мажорних обставин у підприємців та несплати займу.

Врегульовано механізм отримання податкових пільг для визнання земельних ділянок забрудненими вибухонебезпечними предметами, що є суттєвою допомогою аграріям, які наразі не мають можливості обробляти землю.

Надано можливість застосовувати податкові пільги для суб'єктів господарювання, що знаходяться в зоні активних бойових дій або тимчасово окупованих територій.

Надано державну підтримку підприємствам агросектору, зокрема:

знижку для залізничних експортних перевезень сільськогосподарської продукції з території Харківської області у розмірі 30% (постанова Кабінету Міністрів України від 17.05.2024 № 581);

бюджетну субсидію на одиницю оброблюваних угідь сільськогосподарського призначення (постанова Кабінету Міністрів України від 16.08.2022 № 918);

бюджетну дотацію за утримання великої рогатої худоби (корів) та маточного поголів'я кіз та/або овець (постанова Кабінету Міністрів України від 16.08.2022 № 918);

компенсацію вартості вітчизняної сільськогосподарської техніки – до 25% (постанова Кабінету Міністрів України від 01.03.2017 № 130).

Постановою Кабінету Міністрів України від 12.03.2024 № 284 «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення компенсації витрат за гуманітарне розмінування земель сільськогосподарського призначення» (зі змінами) передбачено компенсацію аграріям на розмінування:

компенсація сільськогосподарським товаровиробникам за гуманітарне розмінування земельних ділянок сільськогосподарського призначення здійснюється на безповоротній основі за фактично надані сертифікованими операторами протимінної діяльності послуги з розмінування земельних ділянок сільськогосподарського призначення з 15.04.2024 у розмірі 100% вартості таких послуг за рахунок бюджетних коштів;

компенсація сільськогосподарським товаровиробникам за гуманітарне розмінування земельних ділянок сільськогосподарського призначення, що були розміновані у період з 24.02.2022 по 15.04.2024, здійснюється на безповоротній основі за фактично надані сертифікованими операторами протимінної діяльності послуги з розмінування земельних ділянок сільськогосподарського призначення у період з 24.02.2022 по 15.04.2024 включно за рахунок бюджетних коштів у розмірі, що не перевищує 80 % таких послуг, визначених відповідно до методичних рекомендацій щодо обчислення вартості робіт з гуманітарного розмінування, що затверджуються Мінекономіки, але не більше 80% фактично понесених витрат.

Постановою Кабінету Міністрів України від 27.07.2023 № 780 внесено зміни до Порядку надання грантів на створення або розвиток переробних підприємств, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.06.2022 № 739 «Деякі питання надання грантів для виробництва переробної промисловості» (набула чинності з 14.08.2023).

Зміни дозволяють отримувати гранти суб'єктам господарювання, які зареєстровані та провадять/планують провадити підприємницьку діяльність на територіях можливих бойових дій, завершених бойових дій, а також деокупованих територіях.

Для таких підприємств встановлено спеціальні умови співфінансування: до 80 відсотків вартості проекту – за рахунок грантів, не менше 20 відсотків – за рахунок коштів отримувача (власних або кредитних). Розмір гранту, який надається одному отримувачу, не перевищує 8 млн гривень.

Також у підприємців Харківської області наразі є доступ до різноманітних міжнародних програм, у межах яких є можливість отримати фінансову, менторську, експертну та юридичну підтримку.

На вебсайті Харківської обласної військової адміністрації, а також на офіційній сторінці Департаменту економіки і міжнародних відносин Харківської обласної державної (військової) адміністрації у мережі «Фейсбук» систематично

оновлюється актуальна інформація щодо наявних державних та міжнародних грантів для бізнесу.

Можливість залучення державної та міжнародної фінансової підтримки, зменшення податкового навантаження та створення сприятливих умов має позитивний вплив на відновлення та розвиток підприємницької діяльності у Харківській області.

Проте, бізнес регіону стикається з перешкодами, які гальмують процес відновлення як їхньої ділової активності, так і економіки в цілому. Керівництво Харківської області знаходиться у постійній взаємодії з представниками бізнесу, в результаті чого систематизуються проблемні питання, акумулюються пропозиції щодо їхнього вирішення та доводяться на рівень державної влади.

16 лютого 2024 року відбулась зустріч керівництва Харківської обласної військової адміністрації з представниками бізнесу Харківської області, під час якої було обговорено проблемні питання та шляхи їхнього вирішення, зокрема: заходи для реанімації бізнесу Харківського регіону; фінансова та технічна підтримка бізнесу; надання підтримки бізнесу Державним центром зайнятості; підбито підсумки та розглянуто перспективи роботи АТ «Ощадбанк» у рамках державної програми «Доступні кредити 5-7-9%».

10 липня 2024 року відбулась зустріч заступника Міністра економіки України Віталія КИНДРАТІВА з представниками бізнесу Харківської області, під час якої було розглянуто проблемні питання, вирішення яких потребує допомоги Уряду та центральних органів виконавчої влади, зокрема: впровадження пільгових програм в сфері енергетики; можливості страхування техніки та людей, які працюють на території, наближеній до зони ведення бойових дій; компенсація витрат на паливе для генераторів; кредитування малого бізнесу; фінансова підтримка ВПО; бронювання та оновлення даних військового обліку. Наразі ці питання знаходяться в процесі вирішення.

04 вересня 2024 року відбулась зустріч керівництва Харківської обласної військової адміністрації з представниками малого, середнього та великого бізнесу області, керівництвом Харківської обласної ради, провідних закладів вищої освіти та Харківського обласного центру зайнятості за темою «Програми підтримки бізнесу під час воєнного стану». Під час заходу обговорювались проблеми ведення бізнесу на Харківщині в умовах воєнного стану, зокрема, акцентувалась увага на перевагах і недоліках державних програм кредитування та грантової підтримки. З початку повномасштабного вторгнення зросла кількість звернень підприємців щодо відмов у наданні кредитів банками-партнерами через безпекову ситуацію в регіоні та відсутність можливості у підприємців передати майно під заставу.

За дорученням Президента України Володимира ЗЕЛЕНСЬКОГО, Харківською обласною військовою адміністрацією в жовтні 2024 року розпочато реалізацію платформи «Діалог влади та бізнесу» для підтримки підприємців та покращення економічного клімату регіону. Основною метою цієї платформи є забезпечення оперативного реагування на місцеві запити задля підтримки підприємців у складних умовах та формування пропозицій щодо вирішення таких проблем на державному рівні.

У рамках дії платформи «Діалог влади та бізнесу» передбачено щотижневі онлайн-зустрічі з підприємцями, під час яких порушуються нагальні питання та вносяться пропозиції щодо покращення умов підприємницької діяльності у Харківському регіоні.

Пріоритетні завдання на 2025 рік:

забезпечення інклюзивного розвитку малого і середнього підприємництва, що дозволить надати новий імпульс економічному зростанню за рахунок ще не використаного потенціалу окремих категорій населення;

організація комплексної консультативної допомоги підприємцям з актуальних питань ведення бізнесу;

координація діяльності органів місцевої виконавчої влади, пов'язаної з реалізацією заходів щодо проведення державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності в області, та здійснення контролю за її виконанням;

сприяння доступу малих та середніх підприємств області до фінансово-кредитних ресурсів;

забезпечення належного інформаційного супроводу державних програм підтримки малого і середнього підприємництва;

сприяння інноваційній діяльності суб'єктів малого і середнього бізнесу регіону;

реалізація Всеукраїнської економічної платформи «Зроблено в Україні» в регіоні з метою підвищення рівня конкурентоспроможності малого і середнього підприємництва області;

запровадження системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів малого та середнього підприємництва відповідно до потреб економіки регіону.

1.2.3. Реформування системи надання адміністративних послуг

Відповідно до Закону України «Про адміністративні послуги» станом на 02.09.2024 в Харківській області функціонують 159 точок доступу, з них:

50 Центрів надання адміністративних послуг (далі – ЦНАП);

13 ТП (територіальних підрозділів: ЦНАП м. Харків – 11; ЦНАП Солоницівської селищної ради – 2);

92 ВРМ (віддалені робочі місця ЦНАП);

4 мобільних ЦНАП (Лозівської, Балаклійської, Барвінківської та Ізюмської міських територіальних громад).

Станом на 24.02.2022 послуги надавалися у 74 точках доступу, з них: 36 ЦНАП; 11 ТП; 26 ВРМ та 1 мобільний ЦНАП Лозівської міської ТГ).

Збільшення кількості точок надання адміністративних послуг в порівнянні з довоєнним періодом – 215%. Трансформовано ЦНАП Мереф'янської ТГ у «Дія. Центр», який є першим відкритим «Дія. Центр» в Харківській області.

Функціонування ЦНАП у територіальних громадах Харківської області здійснюється на засадах відкритості та прозорості роботи, доступності та

зручності для мешканців, а також якості та оперативності надання адміністративних послуг.

За результатами 6 місяців 2024 року через ЦНАП надано 401 059 адміністративних послуг, що у порівнянні з відповідним періодом 2023 року (161 460 адміністративних послуг) збільшилось на 248%.

Найбільшим попитом користувалися послуги з реєстрації місця проживання – 143 747 звернень; послуги, пов'язані з державною реєстрацією нерухомого майна, – 44 853 звернень; паспортні послуги – 30 459 звернень.

У 18 ЦНАП та 9 ТП області встановлено робочі станції для оформлення та видачі паспорта громадянина України для виїзду за кордон з електронним носієм та паспорта громадянина України у формі ID-картки, для реєстрації/зняття з реєстрації місць проживання/перебування осіб (внесення змін до ID-карток) з комплектом обладнання для взяття біометричних даних (параметрів), встановлено спеціалізоване програмне забезпечення та надаються паспортні послуги.

Комплексна послуга «єМалятко» надається у 81 точці доступу до адміністративних послуг, комплексна послуга ID-14 – у 16 точках доступу.

80% від загальної кількості точок доступу мають «Єдине вікно» для обслуговування ветеранів війни та членів їхніх сімей.

Наявні інформаційні системи допомагають підвищити рівень доступності та якості послуг, що надаються ЦНАП, шляхом автоматизації робочих процесів та дозволяють підключитися через додаткові модулі до реєстрів центральних органів виконавчої влади.

У II кварталі 2024 року ЦНАП, які фактично працюють, підключено до таких електронних інформаційних систем:

- «Вулик» (29 ЦНАП);
- «e-ЦНАП Cloud» (2 ЦНАП);
- «Прозорий офіс» (ЦНАП м. Харків);
- ТОВ «ГРІС» м.Київ (3 ЦНАП);
- ЦНАП SOS (2 ЦНАП);
- «Бінго-Офіс» (2 ЦНАП).

22% ЦНАП не використовують жодної інформаційної системи та для оптимізації своєї роботи потребують залучення цифрових інструментів, що дозволить об'єднати мережу надання адміністративних послуг у єдину регіональну систему.

Відвідувачами ЦНАП є різні категорії громадян, тому забезпечення умов для перебування та обслуговування маломобільних груп суб'єктів звернень є показником якісного надання адміністративних послуг.

Усі умови для відвідувачів різних категорій створено у ЦНАП Харківської області:

125 точок мають безоплатну стоянку автотранспорту для осіб з інвалідністю (79%);

129 точок мають зупинку громадського транспорту в радіусі 100 м (81%);

75 точок облаштовано пандусами (47%);

116 точок мають вільний (безперешкодний) доступ до приміщення (73%);

- 88 точок облаштовано сходами з поручнями (55%);
- 40 точок облаштовано вбиральною для осіб з обмеженими фізичними можливостями (25%);
- 111 точок забезпечено місцем для тимчасового розміщення дитячих візків та простір для людей з обмеженими можливостями (70%);
- 105 точок мають вільний доступ до Wi-Fi (66%);
- 137 точок мають вебсайт центру або спеціалізовану вебсторінку центру (86%);
- 17 точок мають автоматизовану систему керування чергою (11%);
- 21 точка має маркування сходових маршів (перша та остання сходинка промарковані контрастною фарбою) (13%);
- 17 точок мають інформаційні таблички/вивіски, продубльовані у тактильному вигляді та/або шрифтом Брайля (11%);
- 18 точок мають на вході до будівлі вивіску збільшеного шрифту у контрастному співвідношенні кольору шрифту до фону таблички (11%);
- 15 точок мають інформаційні термінали, адаптовані для осіб з обмеженими можливостями, а саме з порушеннями зору (9%);
- 18 точок мають у приміщенні інформаційні таблички з напрямком руху, номерами робочих місць та назвами секторів, які виконано збільшеним шрифтом у контрастному співвідношенні кольору шрифту до фону таблички (11%);
- 40 точок мають можливість встановлення відеозв'язку з перекладачем жестової мови (25%);
- 11 точок облаштовано приладами для підсилення звуку (7 %);
- 13 точок мають автоматизовану систему керування чергою та можливість виведення відповідної інформації на дисплеях/табло (8%);
- 35 точок мають можливість проведення оплати адміністративних послуг (22%);
- 147 точок запровадили надання консультацій за телефоном (92%);
- 74 точки запровадили онлайн-консультування (47%);
- 48 точок забезпечили можливість отримувати інформацію про стан розгляду справи (30%).

Надання послуг за допомогою кейсу «Мобільний Офіс» упроваджується для представників територіальних громад, що мають обмежені можливості для пересування, хворих, які перебувають на стаціонарному лікуванні, та людей похилого віку (від 80 років).

У Харківській області такі кейси є у наявності в 13 ЦНАП області, 1 ТП ЦНАП м. Харкова та у 4 мобільних ЦНАП.

У 6 ЦНАП та 11 ТП упроваджено автоматизовану систему керування чергою. Електрона черга – це програмно-апаратний комплекс, що дозволяє формалізувати та оптимізувати управління потоком відвідувачів у ЦНАП. Здійснюється попередній запис на прийом шляхом електронної реєстрації на вебсайті у 5 ЦНАП та 11 ТП Харківської області.

Харківською обласною військовою адміністрацією спільно з територіальними громадами визначається необхідність розгалуження мережі ЦНАП, проводиться робота з розширення переліку адміністративних послуг.

Для надання підтримки у створенні, модернізації та розвитку мережі ЦНАП області активно залучаються міжнародні донорські організації, проекти та програми міжнародної технічної допомоги. Серед партнерів, які надають як консультативно-технічну підтримку, так і підтримку в розширенні матеріально-технічної бази ЦНАП, слід відзначити зусилля міжнародного проекту «PROSTO», Німецьке товариство міжнародного співробітництва (GIZ) та ПРООН.

Сфера надання адміністративних послуг залишається однією з найважливіших складових розбудови системи доступних, прозорих та не корупційних сервісів суб'єктів владних повноважень, а також створення сприятливих умов для ведення бізнесу, розвитку територіальних громад та забезпечення прав громадян України в отриманні публічних послуг.

Завдання з розвитку сфери надання адміністративних послуг на 2025 рік:

оптимізація та розширення мережі ЦНАП;
підвищення якості надання адміністративних послуг;
трансформація ЦНАП у «Дія. Центр»;
забезпечення безбар'єрного доступу до ЦНАП різним категоріям громадян.

Заходи з розвитку сфери надання адміністративних послуг на 2025 рік:

створення нових ВРМ для надання послуг у віддалених населених пунктах;
проведення інформаційних та практичних онлайн-заходів для керівників та адміністраторів ЦНАП, у тому числі спільно з суб'єктами надання адміністративних послуг;

координація роботи щодо сприяння у залученні донорської допомоги для підвищення якості надання адміністративних послуг у громадах області;

надання підтримки у розширенні переліку адміністративних і публічних послуг, що надаються в ЦНАП;

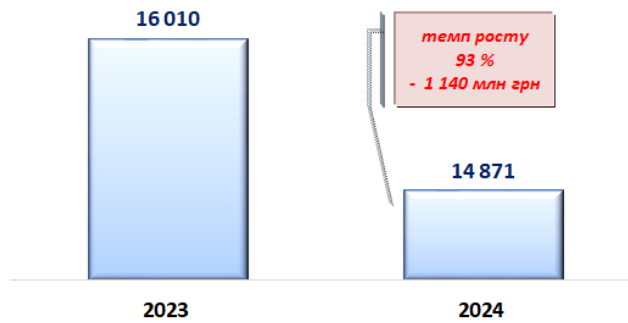
проведення моніторингу роботи ЦНАП, налагодження комунікації із суб'єктами звернення та надання інформаційної й консультативної підтримки;

координація роботи щодо приведення всіх ЦНАП регіону у відповідність із вимогами законодавства (технічні вимоги до приміщень, безбар'єрності та інклюзивності тощо).

1.2.4. Податково-бюджетна діяльність

За період з січня по серпень 2024 року доходи місцевого бюджету по Головному управлінню ДПС у Харківській області (далі – ГУ ДПС) забезпечено на рівні 14 870,5 млн грн податкових надходжень, або 92,9 % від рівня аналогічного періоду 2023 року.

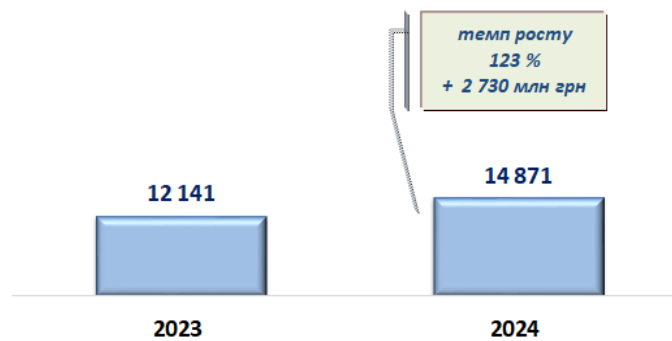
Динаміка надходжень до місцевих бюджетів
за СІЧЕНЬ-СЕРПЕНЬ, млн грн

Основним чинником від'ємної динаміки є вилучення військового ПДФО з місцевих бюджетів з жовтня 2023 року.

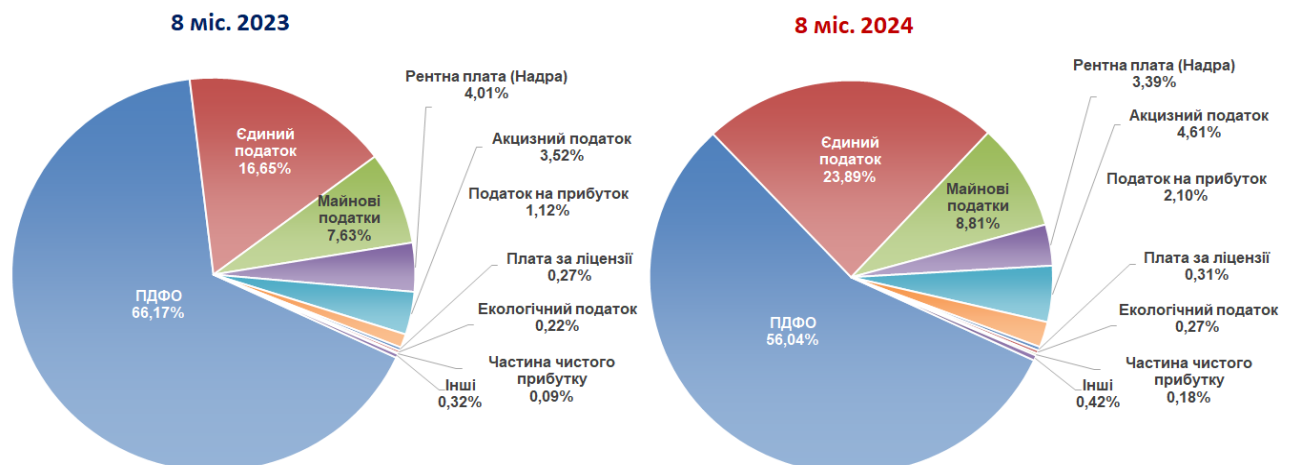
Так, у співставних умовах (без урахування військового ПДФО у 2023 році) темп росту надходжень за 8 місяців 2024 року до минулорічних показників складає 123 % при середньому по Україні – 123,8 %.

Динаміка надходжень до місцевих бюджетів
за СІЧЕНЬ-СЕРПЕНЬ у співставних умовах
(без військового ПДФО у 2023 році)

Вилучення військового ПДФО суттєво вплинуло не тільки на обсяги надходжень, але і на структуру податків місцевих бюджетів.

Так, при загальному зниженні обсягів ПДФО місцеві бюджети наростили надходження єдиного податку, майнових податків, податку на прибуток.

У тому числі, значних змін зазнала і **галузева структура податкових надходжень**.

Зокрема, частка податкових надходжень від платників галузі Державного управління знизилась з 28% за січень – серпень 2023 року до 9,1% у цьому році.

У той же час, суттєво збільшились обсяги сплати податкових зобов'язань платниками таких галузей:

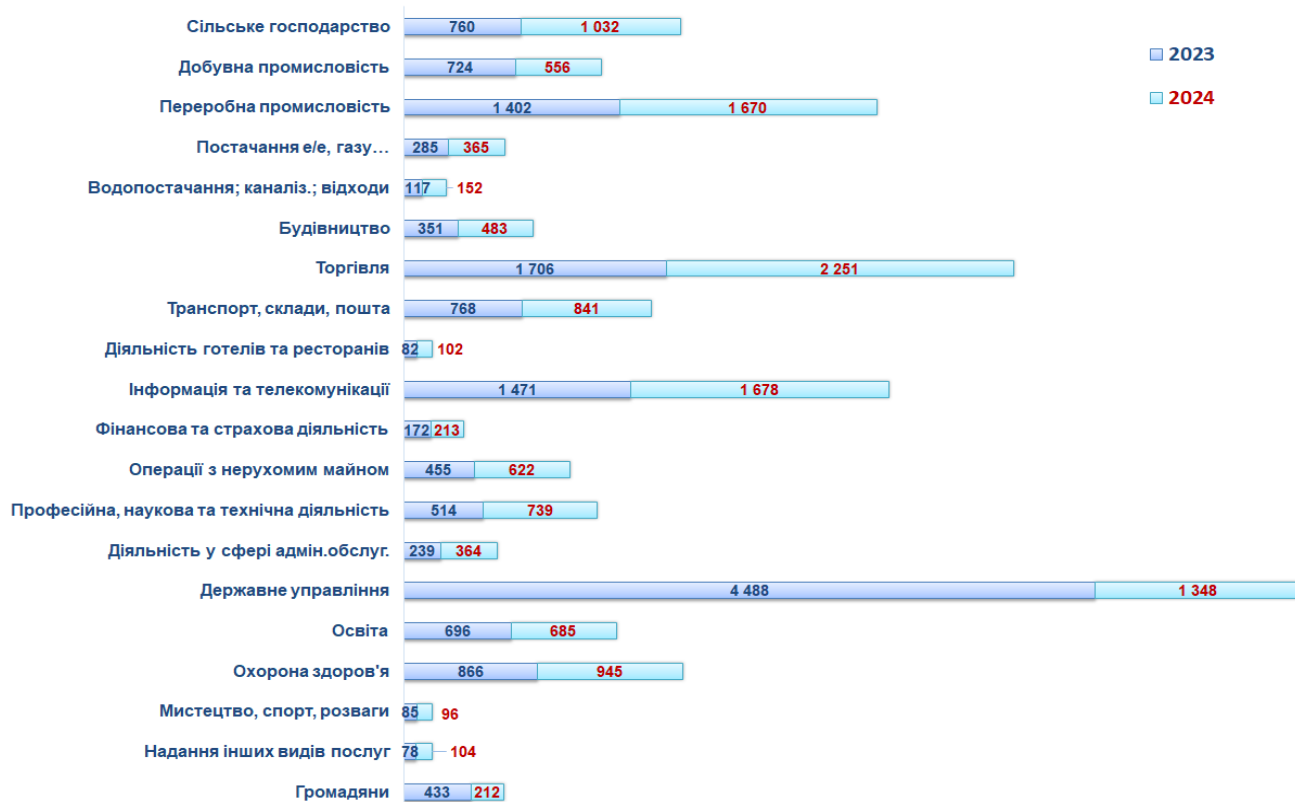
торгівля – з 10,7% до 15,1%,

переробна промисловість – з 8,8 до 11,2%,

інформація та телекомунікації – з 9,2 до 11,3%,

сільського господарства – з 4,7 до 6,9% тощо.

Галузева динаміка надходжень до місцевого бюджету за СІЧЕНЬ-СЕРПЕНЬ, млн грн

У розрізі бюджетоформуючих джерел.

Зокрема, за січень – серпень 2024 року обсяги надходжень податку на доходи фізичних осіб – основного джерела доходності місцевих бюджетів – склали 8 333,9 млн грн, що менше на 2 260,5 млн грн, або 78,7% від рівня аналогічного періоду 2023 року.

Одночасно, у співставних умовах (без урахування військового ПДФО у 2023 році) темп росту 124% (плюс 1 609,2 млн грн) – при середньому по Україні 121,5 відсотка.

Факторами, які стримують зростання надходжень податку на доходи фізичних осіб та виконання бюджетних призначень, є заборгованість з виплати заробітної плати, низький рівень оплати праці на окремих підприємствах тощо.

Згідно зі статистичними даними, станом на 01 вересня ц.р. на 28 підприємствах Харківської області заборгованість із виплати заробітної плати

склала 103,5 млн грн, в результаті чого до бюджету не надійшло майже 18,6 млн гривень.

Найбільші суми заборгованості залишаються на підприємствах державної власності: ДП «УКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИЙ ЦЕНТР МЕТАЛУРГІЙНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ «ЕНЕРГОСТАЛЬ» – 36 млн грн, ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ – 29,4 млн грн, ДП «ХАРКІВСЬКИЙ ПРИЛАДОБУДІВНИЙ ЗАВОД ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА» – 4 млн грн, ДП УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПРОЕКТНИЙ ІНСТИТУТ «УКРМІСЬКБУДПРОЕКТ» – 2,7 млн грн, а також ТОВ «РЕКУПЕРАЦІЯ СВИНЦЮ» – 18,7 млн гривень.

Також, майже 7 тис. суб'єктів господарювання нараховують заробітну плату менше мінімального рівня, визначеного законодавством. При доведенні по цих суб'єктах рівня оплати праці до мінімальних стандартів, додаткові середньомісячні надходження в бюджет становили б 11,3 млн грн податку на доходи фізичних осіб.

В умовах обмежених заходів податкового контролю (мораторій на ряд перевірок) працівниками ГУ ДПС у Харківській області протягом січня – серпня 2024 року проведено 722 документальні перевірки суб'єктів господарювання щодо дотримання ними вимог чинного законодавства. За результатами перевірок донараховано до бюджету 67 млн грн податків, зборів та штрафних санкцій надійшло до бюджету 8,3 млн гривень.

За результатами контрольно-перевіркових заходів, проведених у 2024 році, виявлено 985 найманих осіб, що були залучені до діяльності суб'єктами господарювання без оформлення трудових відносин. За результатами вжитих заходів додатково надійшло до бюджету 1,1 млн грн податків та зборів.

Проводиться обмін інформацією з Управлінням інспекційної діяльності у Харківській області Північно-Східного міжрегіонального управління Державної служби з питань праці та Головним управлінням Пенсійного фонду України в Харківській області щодо кількості виявлених по області найманих працівників, які були залучені до діяльності суб'єктами господарювання без оформлення трудових відносин.

Також передається інформація щодо встановлених під час перевірок фактів порушення термінів виплати заробітної плати, нарахування її у розмірі, меншому за встановлений законодавством мінімум, та/або наявності заборгованості з виплати заробітної плати.

За результатами проведених контрольно-перевірочних заходів протягом 2024 року до Управління інспекційної діяльності у Харківській області Північно-Східного міжрегіонального управління Державної служби з питань праці передано інформацію відносно 48 порушників трудового законодавства.

Надходження **єдиного податку** за вісім місяців 2024 року складають 3 552,4 млн грн, що перебільшує рівень показників січня – серпня 2023 року на 33,3%, або на 886,7 млн грн (при середньому збільшенні по Україні – 24,9%).

Основним фактором надходжень цього податку є законодавчі зміни щодо встановлення з 01 квітня 2022 року пільгового режиму для ФОП 1 та 2 групи, який закінчено з 01 серпня 2023 року, з урахуванням умов розташування

платників на окремих територіях ведення бойових дій або окупації. Також, для платників єдиного податку третьої групи відновлено відсоткову ставку на рівні 5%, а також період звітування (квартал, а не місяць). У свою чергу, механізм нарахування та сплати єдиного податку четвертої групи регулюється Законом України від 11 квітня 2023 року № 3050-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо звільнення від сплати екологічного податку, плати за землю та податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, за знищене чи пошкоджене нерухоме майно» (далі – Закон України № 3050) у частині вищезазначених умов.

Обсяги земельного податку та орендної плати за січень – серпень 2024 року (1 017,8 млн грн) перевищили минулорічні надходження на 4,3 %, або на 41,7 млн грн (при середньому збільшенні по Україні – 13,5%).

Надходження податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, у січні-серпні ц.р. складають 283,5 млн грн, або 118,6 % минулорічного показника, при середньому показнику по Україні – 111,2 %.

Вагомим фактором рівня сплати цих платежів у 2024 році залишається дія Закону України № 3050, який врегулював питання встановлення місцевих податків та/або зборів та/або надання податкових пільг зі сплати місцевих податків та/або зборів залежно від наявності певної території у Переліку територій (затверджений наказом Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України від 22.12.2022 № 309, зі змінами), а також визначив особливості оподаткування за земельні ділянки у консервації, забруднені вибухонебезпечними предметами та непридатні.

З 2023 року податкова пільга діє до останнього числа місяця, в якому завершено активні бойові дії або окупацію території.

Додатково, з метою підтримки платників Харківською міською радою з 01 квітня і до кінця 2024 року встановлено «нульові» ставки на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, що перебуває у власності юридичних та фізичних осіб; а також за земельні ділянки, що перебувають у власності або користуванні фізичних осіб, юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців.

За січень – серпень 2024 року до Місцевого бюджету надходження по **акцизному податку** склали 684,9 млн грн, що більше на 121,6 млн грн, або на 21,6%, до аналогічного періоду 2023 року (середній показник по Україні – збільшення 19,7%).

Податку на прибуток за січень – серпень 2024 року надійшло 311,7 млн грн, що на 131,6 млн грн, або (73,1%), більше показника за 8 місяців 2023 року, середнє збільшення по Україні – 81,4%.

Щодо кількісного стану платників податків ГУ ДПС.

На початок цього року (станом на 01.01.2024) кількість платників податків на обліку становила 261 378 (до аналогічного періоду 2023 року показник збільшився на 1 060 одн.), у тому числі: 98 989 юридичних осіб (збільшення становить 1 318) та 162 389 фізичних осіб – підприємців (зменшення становить 258 одн.).

Станом на 01.09.2024 кількість платників на обліку складає 265 205, протягом року їхня кількість збільшилася на 3 827 одн., у тому числі: 99 998

юридичних осіб та 165 207 ФОП (збільшення становить 1 009 та 2818 одн. відповідно).

Одним із напрямів забезпечення надходження коштів до бюджету є **результативність контрольно-перевіркової роботи**, пріоритетним завданням якої є досягнення нової якості при скороченні кількості перевірок. Зокрема:

поліпшення якості організації перевірок;

повне та всебічне дослідження у процесі документальних перевірок ризиків несплати податків (зборів, платежів), що стали підставою для їхнього проведення;

недопущення формального документування результатів перевірок;

посилення доказової бази за встановленими фактами порушень податкового законодавства;

покращення якості матеріалів перевірок;

зменшення випадків оскаржень донарахованих сум.

На цей час контрольно-перевіркова робота обмежена мораторієм на проведення окремих видів перевірок на період дії воєнного стану (останні зміни внесено Законом України від 30.06.2023 № 3219-IX, набрали чинності з 01.08.2023).

Право на проведення документальних позапланових перевірок надано з таких підстав:

на звернення платника податків (п. 78.2 ст. 78 Податкового Кодексу України (далі – ПКУ));

у зв'язку з припиненням платника податків (пп. 78.1.7 п. 78.1 ст. 78 ПКУ);

у зв'язку з наявністю заявленого до відшкодування з бюджету ПДВ або від'ємним значенням ПДВ понад 100,0 тис. грн (пп. 78.1.8 п. 78.1 ст. 78 ПКУ);

позапланових перевірок платників податків, за якими отримано податкову інформацію, що свідчить про порушення платником валютного законодавства та інші.

Право проведення документальних планових перевірок надано виключно щодо платників податків, які здійснюють діяльність у сфері виробництва та/або реалізації підакцизної продукції; платників податків, які здійснюють діяльність у сфері організації та проведення азартних ігор в Україні (гральний бізнес); платників податків, які надають фінансові, платіжні послуги.

У разі внесення змін до ПКУ щодо завершення дії мораторію на проведення перевірок буде вжито заходів щодо досягнення рівня надходжень до місцевого бюджету на 2025 рік, які можуть значно перевищувати показники надходжень за результатами контрольно-перевіркових заходів 2024 року.

Довідково:

За рахунок контрольно-перевіркової роботи до місцевого бюджету Харківської області мобілізовано:

у 2021 році – 34 510,7 тис. грн,

у 2022 році – 3 717,8 тис. грн,

у 2023 році – 8 354,6 тис. грн,

у січні – серпні 2024 року – 11 134,5 тис. грн.

На цей час за підсумками 2024 року очікувані надходження до місцевого бюджету України складають 14 000 тис. грн, у 2025 році – 14 300 тис. гривень.

Протягом січня – серпня 2024 року проведено 405 фактичних перевірок суб'єктів виробництва, роздрібної та оптової торгівлі алкогольними напоями та тютюновими виробами.

За результатами перевірок встановлено 401 випадок порушення чинного законодавства у частині обігу підакцизних товарів та 4 випадки неподання звітності щодо оптової торгівлі підакцизними товарами. Загальна сума фінансових санкцій за вказаними матеріалами перевірок становить 5 805,1 тис. грн.

Крім того, встановлено 21 випадок недотримання підприємствами оптової торгівлі алкогольними напоями та тютюновими виробами чинного законодавства у частині надання відповідної звітності на загальну суму фінансових санкцій 357 тис. грн.

Також, проведено 148 перевірок суб'єктів господарювання сфери виробництва та обігу пального, за результатами яких анульовано 47 ліцензій на право оптової торгівлі паливом за відсутністю місць оптової торгівлі та зберігання пального.

Установлено 19 випадків застосування незареєстрованих належним чином рівномірів та витратомірів-лічильників, 29 випадків неподання щодобових звітів про залишки пального на акцизному складі, 3 випадки зберігання пального без відповідної ліцензії, 11 випадків ненадання документів, що стосуються предмета перевірки.

За результатами розгляду матеріалів перевірки до суб'єктів господарювання застосовано фінансові санкції на загальну суму 2 502,2 тис. грн.

Проблемні питання

1. Податковий борг за грошовими зобов'язаннями платників податків по платежах до місцевих бюджетів усіх рівнів.

2. Заборгованість із виплати заробітної плати на підприємствах, організаціях та установах області усіх форм власності.

3. Через збройну агресію проти України зміна місця реєстрації великої кількості платників податків – юридичних осіб, яких з початку повномасштабного вторгнення в Україну переведено як платників податків до інших регіонів країни.

4. Зниження податкової активності підприємств, які розташовані на деокупованих територіях і на територіях можливих бойових дій, та повне призупинення діяльності підприємств на територіях активних бойових дій.

5. Зруйновані підприємства, які припинили свою діяльність в результаті воєнних дій на території області.

6. Забезпечення фінансовим ресурсом витрат місцевих бюджетів на ліквідацію наслідків бойових дій, зміцнення систем цивільного захисту та функціонування об'єктів критичної інфраструктури, систем життєзабезпечення області.

Пріоритетними напрямками роботи на 2025 рік є:

Забезпечення повноти та своєчасності збору платежів до державного і місцевого бюджетів, а також виконання запланованих у місцевих бюджетах видаткових призначень у повному обсязі.

Зокрема, з метою збільшення надходжень до бюджету податку на доходи фізичних осіб необхідно підвищити ефективність роботи комісій, створених при райдержадміністраціях та місцевих радах, а саме:

активізувати роботу в напрямі погашення заборгованості із виплати заробітної плати; заслуховувати на засіданнях цих комісій керівників тих підприємств, де середньомісячна заробітна плата не досягає мінімального рівня, приділяючи особливу увагу підприємствам, де середньомісячна заробітна плата не досягає мінімального рівня через неповну занятість працівників (неповний робочий день, тиждень);

проводити роботу з керівниками підприємств щодо доведення рівня заробітної плати до середнього по відповідній галузі;

вживати спільних заходів щодо недопущення суб'єктами господарювання використання неоформлених найманих робітників та отримання ними заробітної плати «в конвертах»;

продовжувати висвітлювати в медіа результати вжитих заходів, спрямованих на погашення заборгованості у сфері оплати праці та пенсійного забезпечення, легалізації робочих місць та доходів громадян.

Проведення цих заходів матиме позитивний вплив на наповнення місцевого бюджету в цілому.

1.3. Підвищення стандартів життя

1.3.1. Стан справ щодо соціально-правового захисту дітей

В області забезпечені умови для соціально-правового захисту кожної дитини-сироти та дитини, позбавленої батьківського піклування.

Органами державної влади та органами місцевого самоврядування усіх рівнів вживається заходів щодо захисту прав дітей, насамперед, стосовно реалізації права кожної дитини на сімейне виховання, удосконалення роботи органів опіки і піклування із забезпечення прав та інтересів дітей.

На обліку у служб у справах дітей територіальних громад станом на 01.10.2024 перебуває 4178 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, що складає 1,0 % від загальної кількості дитячого населення регіону. Цей показник, порівняно з 2023 роком, зменшився на 122 особи (01.10.2023 – 4300).

Із загальної кількості дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які перебувають на обліку у служб у справах дітей територіальних громад, 2942 дитини виховуються в сім'ях опікунів/піклувальників (70,4%), 1111 дітей – у дитячих будинках сімейного типу та прийомних сім'ях (26,6%), 63 дитини – у державних закладах, які передбачають цілодобове перебування

(будинки дитини, дитячі будинки-інтернати, центри соціально-психологічної реабілітації дітей, центри підтримки дітей та сімей, ПТУ, ВНЗ) (1,5%), 62 дитини – влаштовані до сімей родичів (знайомих), рішення органів опіки та піклування про влаштування до сімейних форм виховання на етапі підготовки – 1,5%.

Усього сімейними формами (прийомна сім'я, дитячий будинок сімейного типу, опіка, піклування) охоплено 4053 дитини-сироти та дитини, позбавленої батьківського піклування (97 %).

Питання реалізації права дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування, перебуває на постійному контролі органів опіки та піклування за місцем походження.

У регіоні продовжують розвиватися такі форми сімейного виховання, як прийомні сім'ї та дитячі будинки сімейного типу. Станом на 01.10.2024 в Харківській області укладено договори із 133 дитячими будинками сімейного типу та 226 прийомними сім'ями, в яких виховується 1263 дитини або особи з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

87 дитячих будинків сімейного типу (далі – ДБСТ) та 150 прийомних сімей (далі – ПС), в яких виховується 775 дітей та осіб, з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, залишаються функціонувати на території області, в евакуації перебуває 46 ДБСТ (34,6%) та 76 ПС (33,6%), в яких виховується 488 дітей-сиріт, дітей, позбавлених піклування, та осіб з їхнього числа.

Питання розвитку мережі ДБСТ та ПС перебуває на постійному контролі служби у справах дітей Харківської обласної державної (військової) адміністрації.

З початку 2024 року на території області утворено 13 дитячих будинків сімейного типу та 25 прийомних сімей, до яких влаштовано 142 дитини пільгової категорії.

У прийомних сім'ях та дитячих будинках сімейного типу створено оптимальні умови для інтелектуального та фізичного розвитку дітей, здійснюється їхнє соціальне супроводження.

Станом на 01.10.2024 на території Харківської області проживає 2236 сімей опікунів, піклувальників, в яких виховується 2942 дитини, з них 1567 сімей (2019 дітей) залишилися на території області. Забезпечено евакуацію/переміщення 669 сімей опікунів, піклувальників (923 дитини).

З початку року за рішеннями місцевих судів усиновлено 39 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, громадянами України (01.10.2023 – 17 дітей), 107 дітей усиновлено одним із подружжя (вітчимом/мачухою) (01.10.2023 – 75 дітей).

У Харківській області на обліку у служб у справах дітей районних військових адміністрацій, міських рад перебуває 123 кандидати в усиновлювачі (01.10.2023 – 65), з них 94 сім'ї – подружні пари (01.10.2023 – 50), 29 кандидатів в усиновлювачі є самотніми громадянами (01.10.2023 – 15).

Службами у справах дітей обласної та районних військових адміністрацій, міських рад проводиться консультивання громадян, які звертаються на

особистий прийом, за допомогою порталу «Дія» (з 01.06.2022 звернулось 104 громадянина, що отримали консультаційну допомогу з питань усиновлення), роз'яснюється механізм усиновлення, права та обов'язки кандидатів в усиновлювачі тощо.

З початку року органами опіки та піклування 400 дітям надано статус «дитина-сирота» або «дитина, позбавлена батьківського піклування». До сімейних форм виховання за рішеннями органів опіки та піклування, місцевих судів влаштовано 344 дитини (86%), з них 6 дітей усиновлено громадянами України, 75 дітей влаштовано до прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу, 263 дитини влаштовано під опіку, піклування фізичних осіб.

Для профілактики соціального сирітства значна увага приділяється роботі з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах. На обліку у служб у справах дітей міських, селищних, сільських територіальних громад перебуває 943 дитини зазначеної категорії з 521 родини.

З метою соціально-правового захисту дітей зазначеної категорії надається комплексна соціально-психологічна допомога дітям та сім'ям, в яких вони виховуються, з метою збереження для кожної дитини сімейного оточення.

В області активно розвивається послуга патронату над дитиною. Станом на 01.10.2024 органами опіки та піклування укладено договори зі 48 сім'ями патронатних вихователів про надання послуг з патронату над дитиною, в яких отримують послуги 109 дітей.

Станом на 01.10.2024 за рішеннями органів опіки та піклування 16 086 дітей отримали статус «дитина, яка постраждала внаслідок воєнних дій», з них 13 дітей – у зв'язку з отриманими пораненнями.

Пріоритетними напрямками роботи у сфері соціального захисту дітей на 2025 рік є:

забезпечення першочергового права кожної дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування, на виховання в сім'ї;

проведення постійної роботи щодо забезпечення сталої кількості функціонуючих прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу на території міст та районів (у разі припинення функціонування);

підвищення якості соціального супроводження прийомних сімей, дитячих будинків сімейного типу; сімей опікунів/піклувальників; налагодження тісної взаємодії із суб'єктами, які здійснюють роботу з прийомними сім'ями, дитячими будинками сімейного типу, з метою обміну інформацією про попередження проблемних питань, які виникають у родинах; посилення контролю за дотриманням прав дітей, які перебувають у сімейних формах виховання;

забезпечення умов для влаштування до родин дітей старшого шкільного віку, великих родинних груп дітей та дітей з інвалідністю, що передбачає подальший розвиток альтернативних форм сімейного виховання, у тому числі утворення малих групових будинків в області;

проведення інформаційних кампаній з метою формування позитивного ставлення суспільства до реформування системи інституційного догляду, запровадження послуги патронату над дитиною та розвитку альтернативних

форм сімейного виховання;

розвиток соціальних послуг для сімей, які опинились у складних життєвих обставинах, у громадах, у тому числі розвиток патронату над дитиною;

посилення співпраці служб у справах дітей та сім'ї, центрів соціальних служб та правоохоронних органів з питань профілактики правопорушень серед дітей та їхніх батьків, удосконалення механізмів здійснення профілактики негативних проявів у дитячому середовищі та щодо дітей, підвищення рівня культури сімейних стосунків і відповідальності батьків за виконання своїх обов'язків;

забезпечення захисту житлових та майнових прав дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їхнього числа;

забезпечення впорядкованим житлом дитячі будинки сімейного типу, які втратили житло внаслідок збройної агресії рф та тимчасово перемістилися (евакуювалися) в межах України або за межі України;

вжиття заходів щодо повернення дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей, які залишилися без піклування батьків та евакуйовані (переміщені) за межі України;

вжиття заходів щодо повернення дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які переміщені на територію рф, тимчасово окуповану територію України, та їхньої реінтеграції;

залучення громадських та інших організацій до діяльності з питань соціального захисту, соціальної підтримки та надання соціальних послуг дітям-сиротам, дітям, позбавленим батьківського піклування, дітям, які перебувають у складних життєвих обставинах;

організація методичних заходів для працівників служб у справах дітей територіальних громад тощо.

1.3.2. Зайнятість населення та ринок праці

За останніми статистичними даними, у 2021 році зайняте населення області віком 15 – 70 років склало 1 181,1 тис. осіб, рівень зайнятості – 59,3% (по Україні – 55,7%), безробітне населення зазначеного віку – 85,0 тис. осіб, рівень безробіття – 6,7% (по Україні – 9,9%). У січні 2022 року середньооблікова чисельність штатних працівників області склала 534,9 тис. осіб, розмір середньої заробітної плати працівників – 12 510 грн.

У 2022 – 2024 роках інші статистичні дані на офіційних сайтах Держстату не оприлюднювались.

Після початку збройної агресії рф проти України було втрачено більше 13,3 тис. робочих місць.

Протягом 9 місяців 2024 року послуги Харківського обласного центру зайнятості отримували 35 тис. людей. Кількість звернень до центру зайнятості зросла на 19,5%. Більшість – це жінки (72%), кожна четверта людина є внутрішньо переміщеною особою (далі – ВПО).

Протягом поточного року послуги обласного центру зайнятості отримували 9,4 тис. ВПО, що у 1,8 раза більше ніж у відповідному періоді

минулого року. За кількістю зареєстрованих шукачів роботи з числа вимушених переселенців як у 2023 році, так і протягом поточного року Харківська область посідає перше місце серед регіонів України.

Незважаючи на непросту ситуацію, на Харківщині поступово відновлюється бізнес, з ним відновлюється і ринок праці. Попит на роботу заявили 4,5 тис. роботодавців, торік їх було на третину менше. З початку поточного року роботодавці надали 16,6 тис. пропозицій роботи, що в 1,3 раза більше потреби січня – вересня минулого року. За результатами роботи вже укомплектовано 64% заявлених вакансій.

Галузями економіки Харківщини, де сьогодні найбільше потрібні працівники, є переробна промисловість, торгівля, охорона здоров'я, сільське господарство, транспорт, державне управління й оборона. Найменше вакансій у сфері інформації та телекомунікацій, у добувній промисловості, фінансовій та страховій діяльності.

У професійному розрізі структура вакансій суттєво не змінилася, професії, які мали попит до війни, потрібні й сьогодні.

Протягом січня – вересня 2024 року найбільше пропозицій роботи надано для робітників з обслуговування, експлуатації технологічного устаткування, а також для кваліфікованих робітників з інструментом – 4,2 тис. вакансій. Серед них: водії, трактористи-машиністи сільськогосподарського виробництва, слюсарі різних спеціалізацій, електромонтери, електрогазозварники, токарі, фрезерувальники, робітники з комплексного обслуговування й ремонту будинків, швачки.

Фахівці державної служби, фармацевти, медики, педагоги, інженери, економісти, соціальні працівники та психологи – потреба в таких спеціалістах та професіоналах склала 4,8 тис. осіб.

Також роботодавці шукають працівників сфери торгівлі та послуг – 2,7 тис. пропозицій роботи.

Є запит на працівників комунальних служб, зокрема двірників, прибиральників, робітників з комплексного прибирання та утримання будинків.

Середня заробітна плата по заявлених вакансіях станом на початок вересня становила 12 376 грн. Порівняно з відповідним періодом минулого року вона зросла на 27 %, в абсолютному значенні – на 2 640 грн.

При систематизації заявлених роботодавцями вакансій в області виявлено проблему пошуку кваліфікованих кадрів. На сьогодні існує дефіцит таких кадрів в освіті, медицині, виробництві машин і устаткування, будівництві, енергетиці, водопостачанні, IT-сфері.

У розрізі професій не вистачає:

серед спеціалістів: фармацевтів, лікарів різних профілів, юрисконсультів, інженерів;

серед робітничих професій: монтажників, електромонтерів, токарів, фрезерувальників, електрогазозварників, механіків з ремонту транспорту, слюсарів різних спеціалізацій, робітників комунальних служб та інших працівників.

Наступним викликом сьогодення на регіональному ринку праці є дисбаланс між попитом та пропозицією робочої сили в територіальному та професійному розрізі, який в умовах війни ще більш посилюється.

Станом на початок вересня 2024 року найбільше претендентів на одне вакантне місце у Богодухівському районі (38 осіб), Куп'янському районі (12 осіб) та Ізюмському районі (11 осіб).

За професійною ознакою найбільша конкуренція серед фахівців фінансової та страхової діяльності – 11 людей на одну вакансію.

За сприяння Харківського обласного центру зайнятості забезпечено постійну або тимчасову зайнятість для 18,7 тис. осіб, це на 3,2 тис. осіб більше ніж за аналогічний період минулого року.

Харківський обласний центр зайнятості активно використовує можливості організації тимчасової зайнятості.

Зокрема, в рамках урядового проєкту «Армія відновлення» центр зайнятості залучає безробітних до виконання суспільно корисних робіт.

Рішення про організацію таких робіт прийнято військовими адміністраціями у всіх 7-ми районах області. Роботи проводяться у 50-ти з 56 територіальних громад. 145 роботодавців є замовниками таких робіт, з них 33 комунальні підприємства і 43 громадські та благодійні організації.

З початку року здійснено 13,7 тис. направлень на суспільно корисні роботи. Це роботи з ліквідації наслідків збройної агресії, щодо забезпечення життєдіяльності постраждалих громадян та інші.

Фінансування суспільно корисних робіт здійснюється за рахунок коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття. У цьому році на оплату праці спрямовано 156,5 млн грн коштів Фонду.

Ще одним із дієвих напрямів оптимізації ситуації є програми професійного навчання шляхом видачі сертифікатів безробітним та надання ваучера на навчання для окремих категорій громадян.

У поточному році проходили професійні навчання 2 061 безробітний, майже половина з них навчалася на базі Харківського центру професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості. Після закінчення навчання 85% слухачів працевлаштовані.

До навчання за ваучером долучилися 1 388 осіб. Серед професій та спеціальностей, які обираються для навчання, найбільшим попитом користуються психологія, дошкільна освіта, медсестринство, медицина, кухар, водій, тракторист-машиніст, швачка. Загалом за цією програмою профінансовано 15 млн грн.

У рамках урядових ініціатив Харківський обласний центр зайнятості реалізує програми фінансової підтримки роботодавців, яка надається як компенсація частини коштів, витрачених на оплату праці або сплату єдиного внеску при прийомі на роботу працівників певних категорій.

У цьому році загальна сума компенсацій для роботодавців Харківщини склала 33,8 млн грн за працевлаштування 2,3 тис. осіб, а саме:

- компенсацію витрат на оплату праці за працевлаштування внутрішньо переміщених осіб у сумі 25,2 млн грн отримали 522 роботодавці за працевлаштування 1,2 тис. ВПО;

- компенсацію у сумі 1,2 млн грн за працевлаштування окремих категорій громадян (молоді, людей з інвалідністю, ветеранів війни, людей передпенсійного віку) отримали 133 роботодавці.

- компенсацію за повернення суб'єктам малого підприємництва витрат зі сплати єдиного соціального внеску у разі створення нових робочих місць отримали 333 роботодавці у сумі 2,4 млн гривень (працевлаштовано 508 безробітних);

- допомогу по частковому безробіттю через вимушене зупинення (скорочення) виробництва отримали 11 роботодавців та фізичних осіб – підприємців на загальну суму 3,8 млн грн, що дозволило зберегти 448 робочих місць: Новопокровський комбінат хлібопродуктів, ТОВ «Фактор-Друк», ТОВ «Книголенд», Акціонерне товариство «Маяк»;

- компенсацію витрат на облаштування 16 робочих місць для працівників I або II груп інвалідності отримали 16 роботодавців у сумі 1,162 млн грн.

Також підтримка бізнесу Харківщини здійснюється шляхом надання грантів для започаткування та розвитку бізнесу. У рамках урядового проєкту «єРобота» Харківський обласний центр зайнятості реалізує дві програми «Власна справа» та «Грант для ветеранів та їх подружжя» як компонент програми «Власна справа».

Завдяки спільним зусиллям Харківської обласної державної (військової) адміністрації, органів місцевої влади, підприємців, громадськості, саме для Харківської області Урядом було прийнято рішення щодо збільшення розміру мікрогранту «Власна справа» вдвічі – до 500 тис. гривень; «Грант для ветеранів, ветеранок та другого з подружжя» передбачає надання гранту до 1 млн грн. Всі ці кошти повернуться як податки з доходів українців.

Від початку дії програми, з квітня 2023 року, позитивні рішення на отримання мікрогранту одержали 665 суб'єктів господарювання та фізичних осіб, у тому числі 22 учасники бойових дій та члени їхніх сімей. Їхні бізнес-плани передбачають створення в нашому регіоні 1 124 нових робочих місць. Загальний розмір коштів відповідно до запиту становить 203 млн грн.

За сферами діяльності грантові кошти підприємців будуть задіяні в організації діяльності ресторанів, наданні послуг мобільного харчування, наданні послуг перукарнями та салонами краси, роздрібній торгівлі, технічному обслуговуванні та ремонті автотранспортних засобів, стоматологічній практиці, загальній медичній практиці, виробництві хліба та хлібобулочних виробів, виробництві одягу тощо.

Пріоритетні завдання на 2025 рік:

підвищення результативності реалізації активних програм сприяння зайнятості (працевлаштування, професійне навчання, із застосуванням всіх елементів та видів навчання, громадські роботи та інші роботи тимчасового характеру, підтримка роботодавців та суб'єктів малого підприємництва у

створенні нових робочих місць шляхом реалізації державних компенсаторних механізмів);

індивідуальний підхід в оперативному вирішенні кадрових проблем працедавців та сервісній підтримці роботи щодо сприяння зайнятості та розвитку професійної кар'єри безробітних та шукачів роботи;

удосконалення основ соціального партнерства, розвиток співпраці з підприємствами, які залучені до інфраструктурних проєктів та цільових програм, з метою працевлаштування безробітних.

1.3.3. Соціальний захист населення

В області забезпечено координацію роботи 22 управлінь соціального захисту населення та відповідних структурних підрозділів 56 виконавчих органів місцевого самоврядування з метою реалізації державних програм, які профінансовано з початку 2024 року на суму 2,7 млрд грн, та програм, що фінансуються з місцевого бюджету, витрати на які з початку 2024 року склали 552,9 млн грн.

Державну соціальну допомогу різних видів отримують 100,9 тис. осіб (сімей) (без урахування отримувачів, яким виплата здійснюється Мінсоцполітики), зокрема:

допомогу сім'ям з дітьми – 37,4 тис. осіб, з них допомогу на дітей, які виховуються у багатодітних сім'ях, – 5,6 тис. осіб;

допомогу малозабезпеченим сім'ям – 13,2 тис. сімей, у тому числі 2,3 тис. багатодітних сімей (середній розмір допомоги багатодітним сім'ям становить 9,1 тис. грн на сім'ю);

допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю – 24,0 тис. осіб;

різні види допомоги по догляду за іншими особами – 5,0 тис. осіб;

допомогу особам, які не набули права на пенсію, – 12,5 тис. осіб;

інші види допомог – 8,8 тис. осіб.

В області зареєстровано 523,3 тис. ВПО (з них: 370 багатодітних сімей, 138,5 тис. осіб – пенсіонери, 28,0 тис. осіб з інвалідністю, 92,2 тис. дітей віком до 18 років). Допомогу на проживання нараховано 157,7 тис. ВПО на суму 513,9 млн грн. Всього з початку року допомогу нараховано на загальну суму 5,3 млрд грн.

До Переліку місць тимчасового проживання ВПО в Харківській області, затвердженого розпорядженням начальника обласної військової адміністрації від 31.10.2023 № 816 В (зі змінами відповідно до розпорядження від 27.08.2024 № 590В) внесено 68 закладів, в яких проживає 6 561 особа.

Основним завданням державної соціальної політики сьогодні є забезпечення поступового переходу від великої кількості грошових виплат до розвитку універсальних інструментів соціальної допомоги, які стимулюватимуть громадян до подолання складних життєвих обставин.

Одним із таких інструментів є забезпечення громадян якісними та доступними соціальними послугами відповідно до їхніх потреб. З цією метою в області проводиться робота з розвитку системи надання соціальних послуг.

Протягом 2023 – 2024 років створено 8 закладів, що надають соціальні послуги, з них: 4 Центри надання соціальних послуг у Височанській, Коломацькій, Малоданилівській, Пісочинській селищних громадах та 2 Центри соціальних служб у Кегичівській селищній, Наталинській сільській територіальних громадах. Шляхом реорганізації закладів створено 2 Центри надання соціальних послуг у Краснокутській селищній та Оскільській сільській громадах.

Сьогодні мережа надавачів соціальних послуг нараховує:

26 територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг);

33 центри надання соціальних послуг;

17 центрів соціальних служб;

18 будинків-інтернатів системи соціального захисту населення (соціальні послуги надають 9 інтернатів, підопічних інших інтернатних закладів евакуйовано до безпечних регіонів України);

12 інших надавачів соціальних послуг – центр матері та дитини; соціальний гуртожиток для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування; кризовий соціальний центр для жінок; центр реінтеграції бездомних осіб; центр надання допомоги постраждалим від насильства; центри комплексної реабілітації для осіб з інвалідністю тощо.

Крім того, соціальні послуги надають 46 надавачів соціальних послуг недержавного сектору та 3,5 тис. фізичних осіб надають соціальні послуги з догляду на непрофесійній та професійній основі.

Соціальним обслуговуванням з початку року охоплено 104,5 тис. осіб похилого віку, з інвалідністю та сімей/осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах.

У зв'язку з веденням активних бойових дій та евакуації населення, тимчасово не надаються соціальні послуги у Дворічанській селищній, Липецькій та Петропавлівській сільських громадах.

У 2024 році зросла кількість громад, в яких надається понад 10 соціальних послуг – з 32 до 38 громад; у 2-х громадах області забезпечено надання 18 базових послуг (Харківська міська та Пісочинська селищна громади); зменшилась кількість громад, в яких надається менше 7 послуг – з 13 до 6.

Значну роль у доступності надання соціальних послуг та психосоціальної підтримки відіграють Центри життєстійкості, що створюються в громадах області. Запровадження комплексної соціальної послуги з формування життєстійкості сприяє підтриманню психічного здоров'я населення, адаптації сімей до кризових ситуацій, координації волонтерських активностей, забезпечує комплексний підхід до надання соціальних послуг.

Центри життєстійкості почали функціонувати у 7 територіальних громадах (Балаклійська, Валківська, Златопільська, Чугуївська, Харківська міські, Кегичівська, Пісочинська селищні громади), 5 з яких створено за фінансової

підтримки Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ). У приміщеннях Центрів облаштовано дитячі простори, кімнати для психологічної підтримки та проведення тренінгів і консультацій, із дотриманням умов інклюзивності та безбар'єрності. Скористались послугами Центрів життєстійкості понад 12,0 тис. осіб, з них майже 4,0 тис. осіб отримали психосоціальну підтримку та допомогу.

З метою доступності надання соціальних послуг населенню територіальних громад створено інтерактивну мапу, яка розміщена на вебсайті Харківської обласної державної (військової) адміністрації.

На мапі відображено інформацію про надавачів соціальних послуг, їхнє географічне розташування, контактні дані, режим роботи кожної установи та назви соціальних послуг, що надаються. За допомогою мапи кожна людина має можливість оперативно та зручно знайти надавача соціальних послуг як за територіальною ознакою, так і за видом соціальної послуги, якої вона потребує. Для більш зручного користування мапою розроблено мобільний застосунок «Соціальні послуги Харківщини» для смартфонів.

Для більш оперативного реагування та надання консультативних послуг запроваджено роботу «гарячої лінії» Харківщини за телефоном 1552, на яку надійшло понад 20,5 тис. дзвінків.

Надання психологічної допомоги та психосоціальної підтримки здійснює Харківська регіональна психологічна служба обласного центру соціальних служб. З початку 2024 року здійснено 55 виїздів до громад області. Всього послугами психологічної допомоги, психо-соціальної підтримки та методичними заходами охоплено 1755 осіб.

З метою забезпечення доступу до якісної соціально-психологічної допомоги всім, хто її потребує, в області продовжують роботу 25 мобільних бригад, 13 з яких здійснюють свою діяльність за підтримки міжнародних організацій.

Особливу увагу в області приділено оздоровленню пільгових категорій населення, а саме:

осіб з інвалідністю, ветеранів війни (у 2024 році передбачено 8,4 млн грн, санаторно-курортним лікуванням забезпечено 362 особи на суму 4,2 млн грн);

осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, I, II категорій та потерпілих дітей у супроводі одного з батьків (у 2024 році передбачено 2,1 млн грн, санаторно-курортним лікуванням забезпечено 57 осіб на суму 526,0 тис. грн);

дітей, які потребують соціальної уваги (у 2024 році у МДЦ «Артек» оздоровлено всього 737 дітей пільгових категорій. Всього 3166 дітей охоплено оздоровленням та відпочинком у безпечних регіонах України).

Загалом в області з метою додаткової соціальної підтримки населення реалізуються шість регіональних програм, зокрема:

комплексна Програма соціального захисту населення Харківської області на 2021 – 2025 роки;

регіональна соціальна Програма протидії торгівлі людьми на період до 2025 року;

комплексна Програма підтримки внутрішньо переміщених осіб в Харківській області на 2023 – 2027 роки;

Програма розвитку соціальних послуг та психосоціальної допомоги в Харківській області на 2023 – 2027 роки;

комплексна Програма підтримки захисників і захисниць України та членів їхніх сімей в Харківській області на 2024 – 2028 роки;

Програма оздоровлення та відпочинку дітей Харківської області на 2024 – 2028 роки.

Пріоритетні завдання на 2025 рік:

1. Формування системи надання соціальних послуг відповідно до потреб населення шляхом її модернізації та запровадження нових видів соціальних послуг, зокрема забезпечення розвитку якісних і доступних послуг.

2. Упровадження системи електронного отримання документів та забезпечення можливості звернення за послугами у сфері соціального захисту через онлайн-сервіси.

3. Впровадження місцевих програм з адаптації та інтеграції внутрішньо переміщених осіб до соціального та економічного середовища на території їхнього проживання.

4. Організація оздоровлення та відпочинку дітей Харківської області, які потребують соціальної уваги та підтримки.

5. Забезпечення належних умов для надання послуги стаціонарного догляду в будинках-інтернатах системи соціального захисту населення.

1.3.4. Охорона праці

З метою створення належних, безпечних умов праці на підприємствах, в установах та організаціях, удосконалення системи управління охороною праці в області продовжено реалізацію заходів щодо поліпшення стану безпеки гігієни праці та виробничого середовища у рамках комплексної Програми соціального захисту населення Харківської області на 2021 – 2025 роки, затвердженої рішенням Харківської обласної ради від 15 жовтня 2020 року № 1338-VII (зі змінами), які з початку 2022 року реалізувались на підприємствах області, з урахуванням безпекової ситуації.

За інформацією Північно-Східного міжрегіонального управління Державної служби з питань праці (далі – Міжрегіональне управління) протягом 9 місяців 2024 року в Харківській області відбулось збільшення кількості нещасних випадків, пов'язаних із виробництвом. Так, загальна кількість постраждалих працівників на виробництві – 344 особи (у порівнянні з аналогічним періодом минулого року збільшилась на 230 осіб), а кількість травмованих зі смертельним наслідком – 65 осіб (у порівнянні з аналогічним періодом минулого року збільшилась на 50 осіб).

При цьому значний показник зростання травмованих працівників за поточний період відбувся внаслідок воєнної агресії рф. Так, внаслідок ворожих обстрілів, дії мінно-вибухових предметів тощо було травмовано 271 працівника, з них смертельно – 56 працівників.

Суттєве збільшення випадків загального травматизму на виробництві відбулося за такими галузями:

автомобільний транспорт – на 63 особи (кількість травмованих – 65 осіб, 2 особи за аналогічний період минулого року);

соціально-культурна сфера та торгівля – на 73 особи (кількість травмованих – 97 осіб, 24 особи за аналогічний період минулого року);

машинобудування – на 23 особи (кількість травмованих – 41 особа, 18 осіб – за аналогічний період минулого року);

залізничний транспорт – на 17 осіб (кількість травмованих – 25 осіб, 8 осіб – за аналогічний період минулого року);

видавнича справа – на 16 осіб (кількість травмованих – 16 осіб, 0 – за аналогічний період минулого року);

харчова промисловість та переробка сільськогосподарських продуктів – на 17 осіб (кількість травмованих – 18 осіб, 1 особа – за аналогічний період минулого року);

будівництво та виробництво будматеріалів – на 12 осіб (кількість травмованих – 14 осіб, 2 особи – за аналогічний період минулого року).

Найбільше зростання випадків смертельного травматизму працівників відбулось за такими галузями:

соціально-культурна сфера та торгівля – на 19 осіб (кількість смертельно травмованих працівників – 22 особи, 3 особи – за аналогічний період минулого року);

машинобудування – на 9 осіб (кількість смертельно травмованих працівників – 10 осіб, 1 особа – за аналогічний період минулого року);

автомобільний транспорт – на 7 осіб (кількість смертельно травмованих працівників – 8 осіб, 1 особа – за аналогічний період минулого року);

– видавнича справа - на 7 осіб (кількість смертельно травмованих працівників – 7 осіб проти 0 осіб за аналогічний період минулого року).

Ураховуючи, що відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 13.03.2022 № 303 «Про припинення заходів державного нагляду (контролю) і державного ринкового нагляду в умовах воєнного стану» (далі – Постанова) припинено проведення планових заходів державного нагляду (контролю) на період воєнного стану, введеного Указом Президента України від 24.02.2022 № 64 «Про введення воєнного стану в Україні», основним напрямом діяльності щодо зменшення виробничого травматизму є проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи.

Так, Міжрегіональне управління відповідно до покладених на нього завдань постійно проводить інформаційно-роз'яснювальну роботу щодо ефективних засобів дотримання законодавства, запобігання можливим його порушенням та недопущення випадків травмування працівників на виробництві.

З метою забезпечення роботодавців і працівників інформацією та роз'ясненнями щодо зниження рівня виробничого травматизму працівниками управління інспекційної діяльності у Харківській області Міжрегіонального управління протягом січня – серпня 2024 року проведено 4 075 превентивних заходів, якими охоплено понад 20 000 працівників, з них:

4 000 технічних консультацій на 10 461 робочому місці для 20 393 працівників;

18 заходів з моделювання подій на робочих місцях, із відпрацюванням сценарію безпечної поведінки працівників;

11 тематичних тренінгів, з імітацією реальних дій на робочих місцях щодо безпечного виконання окремих видів робіт;

46 семінарів, нарад, «круглих столів» тощо.

Через сервіс онлайн-консультування «Інтерактивний інспектор» протягом 9 місяців 2024 року було надано 573 консультації щодо питань додержання законодавства з безпеки праці.

З метою належного інформування роботодавців під час проведення превентивних заходів наголошується на таких питаннях:

недопущення до виконання робіт працівників, які не пройшли попередній та періодичний медичні огляди;

недопущення до виконання робіт працівників, які не пройшли вступний, періодичний інструктаж з охорони праці;

навчання та перевірка знань з охорони праці;

постійний контроль за дотриманням працівниками інструкцій з охорони праці;

– належне виконання працівниками посадових інструкцій;

– недопущення до виконання робіт некваліфікованого персоналу.

Окремо наголошується роботодавцям на обов'язковості організації та проведення відповідно до чинного законодавства робіт щодо:

– забезпечення працівників засобами індивідуального захисту;

– організації та проведення атестації робочих, затвердження підсумкових актів;

створення на робочих місцях належних умов праці;

забезпечення працівників знаряддями праці, інструментами, обладнанням.

Наголошується на недопущенні на територію підприємства та допуску до виконання робіт працівників у стані алкогольного сп'яніння.

Також, постійно проводиться відповідна робота з метою популяризації інформаційних матеріалів для роботодавців і працівників з питань безпеки на роботі.

За січень – вересень 2024 року фахівцями управління інспекційної діяльності у Харківській області Міжрегіонального управління розроблено 9 проєктів меседж-боксів «Безпечна експлуатація балонів з киснем, кисневих трубопроводів у закладах охорони здоров'я та інших суб'єктах господарювання», «Охорона праці і безпека під час роботи з аміаком», «Охорона праці і промислова безпека під час роботи з хлором», «Правила поведінки під час сигналу “Повітряна тривога”», «Охорона праці і промислова безпека під час роботи в хімічних лабораторіях. Безпечне проведення робіт з хімічними речовинами в хімічних лабораторіях», «Охорона праці і промислова безпека під час проведення газонебезпечних робіт. Безпечне проведення газонебезпечних робіт суб'єктами господарювання», «Охорона праці на автотранспорті», «Ливарна промисловість» та «Лісосічні роботи». Усі 9 меседж-боксів надіслано

до Держпраці, 8 із них погоджено та опубліковано на сайті Північно-Східного міжрегіонального управління Державної служби з питань праці.

1.3.5. Охорона здоров'я

У період тривалої повномасштабної агресії максимальна адаптація регіональної системи охорони здоров'я до сучасних викликів сьогодення є вагомим складовою національної безпеки держави.

Незважаючи на ворожі дії зі знищення медичної інфраструктури, певну втрату ресурсної та матеріально-технічної бази, завдяки сталій підтримці органів влади всіх рівнів, міжнародних партнерів та громадських організацій вдалося зберегти доступність та якість необхідного обсягу базових медичних послуг у територіальних громадах.

З іншого боку, тривалі воєнні дії, що негативно впливають на стан здоров'я громадян, вимушена міграція та ментальне виснаження населення, формування міжгалузевих проблем національного масштабу вивели на пріоритетні позиції окремі складові системи охорони здоров'я, зокрема, сприяли розвитку сфери реабілітаційних послуг та послуг з підтримки репродуктивного здоров'я, лікуванню бойових травм, стимулювали заклади до готовності надавати медичну допомогу в надзвичайних ситуаціях тощо.

За звітний період відбулись чотири робочі візити до Харківської області Міністра охорони здоров'я України Олега ЛЯШКА, що свідчить про конструктивну співпрацю центральних та місцевих органів влади у вирішенні актуальних питань сфери охорони здоров'я регіону.

Станом на 02.10.2024 р. по галузевій мережі зареєстровано 177 комунальних некомерційних підприємств/закладів охорони здоров'я різних рівнів підпорядкування.

Триває робота з оптимізації мережі комунальних підприємств охорони здоров'я, що перебувають у спільній власності територіальних громад сіл, селищ, міст області, відповідно до рішень Харківської обласної ради. У стані реорганізації – 14 закладів охорони здоров'я обласного підпорядкування.

Також, згідно з наказом МОЗ України від 26 червня 2014 року № 1104 КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ХАРКІВСЬКЕ ОБЛАСНЕ БЮРО СУДОВО-МЕДИЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ перетворено на ДЕРЖАВНУ СПЕЦІАЛІЗОВАНУ УСТАНОВУ «ХАРКІВСЬКЕ ОБЛАСНЕ БЮРО СУДОВО-МЕДИЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ».

За оперативними даними, під час проведення активних бойових дій на території області було пошкоджено або зруйновано 375 об'єктів охорони здоров'я (заклади або окремі структурні підрозділи закладів різних форм власності та рівнів підпорядкування).

Роботу закладів, за даними галузевої звітності, забезпечують 35,2 тис. працівників, у тому числі: 7,5 тис. лікарів, 13,0 тис. молодших працівників із медичною освітою, 6,6 тис. молодших працівників, 8,0 тис. іншого персоналу та 90 працівників фармацевтичного профілю.

У контексті реформування національної системи охорони здоров'я на рівні області сформовано спроможну мережу госпітального округу Харківської області зі складу 2 надкластерних лікарень, 5 центрів (онкології, психічного здоров'я, інфекційних захворювань, кардіологічного, перинатального), 15 кластерних лікарень, 21 загальної лікарні.

У структурі галузевої мережі – 41 юридично самостійний заклад первинної медико-санітарної допомоги та КНП ХОР «ЦЕНТР ЕКСТРЕНОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ТА МЕДИЦИНИ КАТАСТРОФ».

На цей час, за даними офіційного сайту Національної служби здоров'я України, 143 комунальні некомерційні підприємства охорони здоров'я Харківської області уклали 284 договори на медичне обслуговування населення за програмою медичних гарантій на 2024 рік. Зазначеним надавачам послуг з державного бюджету від національного замовника медичних послуг вже надано майже 6,6 млрд грн.

З метою визначення стратегічних напрямів розвитку регіональної системи громадського здоров'я, відповідно до вимог чинного законодавства розпорядженням начальника обласної військової адміністрації від 06 червня 2024 року №379 В утворено Регіональну координаційну раду з питань громадського здоров'я у Харківській області.

У пріоритетах розвитку медичної сфери регіону – розбудова системи реабілітаційних послуг на засадах доказової медицини, з першочерговим створенням реабілітаційних відділень у надкластерних та кластерних закладах спроможної мережі.

На цей час уклали договір із Національною службою здоров'я України за програмою медичних гарантій за напрямом «Реабілітаційна допомога дорослим і дітям у стаціонарних умовах» 11 закладів комунальної форми власності, 4 з яких є закладами спроможної мережі госпітального округу.

Складовою створення спроможної системи надання реабілітаційних послуг в умовах сьогодення є забезпечення закладів відповідним обладнанням. Наказами МОЗ України за кошти спеціального фонду Державного бюджету України на 2024 рік за бюджетною програмою КПКВК 2301630 «Відновлення і розвиток стійкої національної моделі медичної галузі України» для Харківської області виділено 235 одиниць відповідного обладнання за десятьма позиціями, що дозволить прискорити роботу з виконання поставлених завдань.

Іншою важливою складовою розбудови реабілітаційних послуг, поряд із фізичною реабілітацією, є формування кейсу послуг із психічної реабілітації.

На офіційному сайті НСЗУ забезпечено доступ до онлайн-мапи медичних закладів у розрізі територіальних громад районів області за напрямом «Психологічна та психіатрична допомога». По Харківській області визначено 122 надавачів таких послуг різних форм власності, до надання допомоги долучено 1036 профільних лікарів.

З метою безперебійного забезпечення населення громад області (де наразі порушено логістику аптечної мережі) лікарськими засобами, у т.ч. за програмою «Доступні ліки», в Харківській області (в одній із перших в Україні)

організовано виїзди двох мобільних аптечних пунктів. Охоплено обслуговуванням 107 населених пунктів.

Рішенням Харківської обласної ради від 24 грудня 2022 року № 464-VIII затверджено комплексну обласну програму «Здоров'я Слобожанщини» на 2023 – 2025 роки (зі змінами) із загальним обсягом фінансування 5,7 млрд грн. Незважаючи на обмеженість коштів місцевих бюджетів, загальний обсяг фінансування, що був освоєний для реалізації завдань та заходів у показниках обласного бюджету за 2023 рік, склав понад 367,0 млн грн, що становить 84,8 % від запланованих видатків.

Триває робота з облаштування безпечних умов у закладах охорони здоров'я. На реконструкцію та будівництво укріплень у 5 регіональних закладах охорони здоров'я комунальної форми власності з державного бюджету відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 липня 2024 р. № 650 «Про розподіл у 2024 році обсягу субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на облаштування безпечних умов у закладах охорони здоров'я» (зі змінами) виділено понад 218,0 млн грн.

Набуває актуальності питання щодо впровадження альтернативних видів підтримки життєздатності медичних установ.

Для забезпечення сталого функціонування у період аварійного відключення електричної енергії заклади забезпечено в повному обсязі автономними джерелами живлення (дизельними та бензиновими генераторами), деякі заклади мають резервні генератори, організовано постійне відновлення запасів пального для забезпечення їхньої роботи.

З метою впровадження альтернативних джерел теплозабезпечення встановлено 13 резервних автономних джерел теплопостачання та заплановано встановлення 10 блочно-модульних котелень у 9 закладах, планується буріння 25 артезіанських свердловин як альтернативних джерел водопостачання. Також, упродовж поточного року встановлено дахові сонячні електростанції у КНП «Міська клінічна багатoproфільна лікарня № 17» Харківської міської ради, КНП «Чугуївська центральна лікарня ім. М.І. Кононенка» Чугуївської міської ради Харківської області, КНП «Міська дитяча лікарня № 5» Харківської міської ради, а також за програмою «Промінь надії» планується встановити дахові сонячні електростанції у двох лікарнях, а саме: КНП «Міська клінічна лікарня №13» Харківської міської ради та КП «Близнюківська центральна районна лікарня» Близнюківської селищної ради Лозівського району Харківської області, – що забезпечить можливість накопичення електроенергії, повну автономність роботи системи, незалежність від пального, екологічну безпеку та економічну вигоду.

Мета розвитку галузі: створення ефективної та автономної системи охорони здоров'я, що адаптована до складних умов сьогодення, з одночасною розбудовою пацієнтоорієнтованої моделі надання медичних послуг; комплексне та мобільне реагування на сучасні виклики; відбудова пошкоджених об'єктів, зі впровадженням безпекових умов; розвиток пріоритетних напрямів та видів медичної допомоги; покращення кадрової та матеріально-технічної складової

діяльності галузі; збереження та зміцнення громадського, у т.ч. ментального здоров'я.

Пріоритетні завдання з розвитку сфери охорони здоров'я на 2025 рік:

адаптація системи охорони здоров'я до наслідків тривалої широкомасштабної агресії, комплексне реагування та кризове управління в сфері охорони здоров'я для організації надання медичних послуг в умовах реального часу;

розвиток закладів спроможної мережі госпітального округу Харківської області, забезпечення сучасним обладнанням, збереження та зміцнення кадрового потенціалу, задоволення потреб пацієнтів у якісних та доступних медичних послугах;

упровадження уніфікованих безпекових підходів та альтернативних технологій у процесі відновлення, реконструкції та життєстійкості закладів охорони здоров'я, з організацією надання медичної допомоги у приміщеннях подвійного призначення та укриттях;

пріоритетність розвитку безбар'єрних реабілітаційних послуг, послуг з підтримки репродуктивного здоров'я, лікування бойових травм, забезпечення готовності закладів до надання медичної допомоги у надзвичайних ситуаціях тощо;

консолідація зусиль усіх гілок влади, медичної спільноти, громадських організацій у питаннях підтримки та зміцнення громадського здоров'я;

співпраця з міжнародними партнерами та організаціями для забезпечення сталого функціонування регіональної системи охорони здоров'я;

упровадження інформаційних технологій та телемедичних послуг;

упровадження технічних та організаційних складових кіберзахисту в роботу закладів охорони здоров'я;

адвокаційні та санітарно-освітні заходи щодо попередження загострення епідемічної ситуації та захворюваності на керовані інфекції.

1.3.6. Фізична культура і спорт

Спорт і фізична культура є невід'ємною частиною виховного процесу дітей, підлітків, молоді та повноцінного життя дорослого населення нашої держави.

З метою створення необхідних умов для гармонійного виховання, фізичного розвитку, повноцінного оздоровлення, змістовного відпочинку і дозвілля дітей та молоді, самореалізації, набуття навичок здорового способу життя, підготовки спортивного резерву на території Харківської області працює 62 дитячо-юнацькі спортивні школи, 23 з них підпорядковані структурним підрозділам ФК і спорту; 5 – ХОО ФСТ «Україна», 1 – ХОО ФСТ «Колос», 1 – ХОО ФСТ «Динамо» України, 32 підпорядковані закладам освіти, в яких виховуються 19160 дітей та молоді. Загалом усіма видами фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи у Харківській області охоплено майже 321 тис. осіб.

Отже, із 71 дитячо-юнацької спортивної школи усіх типів та форм власності функціонували лише 62, що склало 87,3%. Тимчасово припинили свою діяльність 9 шкіл.

Аналіз роботи штатних тренерів-викладачів свідчить, що 290 тренерів проводять заняття за місцем розташування закладу у штатному режимі, 388 знаходяться у простої, 109 тренерів-викладачів виїхали за межі України і проводять заняття за змішаною формою: у штатному режимі, шляхом проведення учбово-тренувальних зборів як за бюджетні, так і за позабюджетні кошти, або кошти батьків.

За місцем розташування дитячо-юнацьких спортивних шкіл заняттями охоплено 11 994 вихованців, що складає 83,9%, за межами України займаються 375 вихованців (2,6%), за межами Харківської області 1 924 (13,5%).

У м. Харкові майже 27 тис. вихованців не мають можливості відвідувати навчально-тренувальні заняття через те, що спортивні споруди не облаштовані бомбосховищами та укріпленнями.

Для подальшого розвитку фізичних здібностей та досягнення максимального результату з обраного виду спорту у Харківській області функціонують:

3 навчальні заклади спортивного профілю;

2 школи вищої спортивної майстерності;

центр олімпійської підготовки зимових видів спорту;

КОМУНАЛЬНА УСТАНОВА «ХАРКІВСЬКИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ «ІНВАСПОРТ»» ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ;

13 центрів фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх» проводять роботу з населенням всіх вікових груп.

Підготовка провідних спортсменів області відбувається на 6 спортивних базах олімпійської і параолімпійської підготовки, перелік яких затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 18 січня 2006 року № 30 (зі змінами), а саме:

фізкультурно-спортивний комплекс «Локомотив» ім. Героя України Г. Кірпи регіональної філії «Південна залізниця» АТ «Укрзалізниця»;

комунальний заклад «Міська спеціалізована дитячо-юнацька спортивна школа Олімпійського резерву»;

колективне підприємство «Олімпійський учбово-спортивний центр «Акварена»;

спортивний комплекс ХОО ФСТ «Динамо» України;

споруда спортивно-оздоровчого призначення (поле для гри в гольф) ТОВ «ФОРС-С»;

комунальне підприємство «Обласний спортивний комплекс «Металіст».

Рішенням обласної ради від 06 грудня 2018 року № 819-VII затверджено соціальну Програму розвитку фізичної культури і спорту, молодіжних ініціатив та формування здорового способу життя у Харківській області на 2019 – 2026 роки» (зі змінами).

У Заходах Програми відображено 5 розділів:

1. Створення умов для забезпечення оптимальної рухової активності різних груп населення.

2. Забезпечення функціонування та удосконалення мережі закладів фізичної культури.

3. Підтримка та розвиток олімпійського, неолімпійського, параолімпійського та дефлімпійського руху.

4. Кадрове, науково-методичне, інформаційне, фінансово-економічне, матеріально-технічне забезпечення сфери фізичної культури і спорту.

5. Реалізація державної молодіжної політики та забезпечення підтримки діяльності комунальної установи Харківської обласної ради.

Фінансування заходів програми погоджено з Антимонопольним комітетом України відповідно до Закону України «Про державну допомогу».

У зв'язку зі складною ситуацією, що склалася у Харківській області внаслідок військової агресії російської федерації, реконструкція, ремонт і будівництво спортивних об'єктів та спортивної інфраструктури на території Харківської області у 2024 році не велися.

Окрім того, під час бойових дій протягом 2022 – 2024 років у Харківській області зруйновано або пошкоджено 57 спортивних споруд, з них:

КП «Олімпійський учбово-спортивний центр «Акварена»;

КЗ «Школа вищої спортивної майстерності»;

КЗ «МСДЮСШОР водних видів спорту Яни Клочкової»;

спортивний клуб «Уніфехт»;

Харківський республіканський ліцей-інтернат спортивного профілю;

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «КОМПЛЕКСНА ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКА СПОРТИВНА ШКОЛА «ХТЗ» ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ;

спортивний комплекс «Локомотив»;

спортивний комплекс НТУ «ХПІ»;

спортивний комплекс «Динамо»;

спортивна база «Харків-Арени».

Водночас 21 травня цього року у Харкові відкрили один із найвідоміших басейнів – Олімпійський комплекс «Акварена». Басейн не працював більш ніж два роки, російська ракета зруйнувала приміщення у березні 2022 року. Після того «Акварена» працювала як гуманітарний центр.

Комплекс має три басейни:

50-метровий, шириною – 25 метрів, у ньому 10 доріжок;

25-метровий, глибиною від 1,2 до 1,7 метрів, у якому навчаються плавати діти;

20-метровий, для навчання плаванню малюків.

Окрім того, з 26 липня по 11 серпня 2024 року у столиці Франції Парижі та 16 інших містах в усій європейській частині Франції, а також на Таїті — острові у складі французької заморської країни та заморського колективу Французької Полінезії – відбулись XXXIII літні Олімпійські ігри.

У програмі Олімпійських ігор 2024 року – змагання з 32 видів спорту. 10,5 тис. представників 203-х національних олімпійських комітетів та команда біженців змагались за 329 комплектів медалей.

У запеклій боротьбі у надскладний для України час Харківщину представляли 8 спортсменів у 6 видах спорту: Бугрова Поліна (бадмінтон – не

пройшла груповий етап), Абдураїмов Айдер (бокс – 9 місце), Павленко Катерина (брейкінг – 6 місце), Пономаренко Анна (брейкінг – 9 місце), Конотоп Каміла (важка атлетика – 7 місце), Алексієва Владислава (артистичне плавання (синхронне) – 5 місце), Алексієва Марина (артистичне плавання (синхронне) – 5 місце), Світоліна (Монфіс) Еліна (теніс – вибула у 1/16 фіналу).

З 28 серпня по 08 вересня 2024 року у м. Парижі (Французька Республіка) проходили XVII літні Параолімпійські ігри. До Національної збірної команди України увійшли 9 спортсменів Харківської області, які брали участь у 4 видах спорту, а саме: паравoleyбол сидячи, пароплавання, паратеніс настільний, парафехтування на візках, та в яких харків'янам вдалося здобути сім медалей: одну золоту, три срібні та три бронзові медалі.

Михайло Сербін став параолімпійським чемпіоном на дистанції 100 м брасом у класі S11. Золоту медаль він виборов зі світовим рекордом 1:05.84. Найближчого суперника з Чехії українець випередив на 0,70 секунди. Для Михайла це вже другі Параолімпійські ігри та п'ята медаль. У Токіо-2020 він здобув 1 золоту, 1 срібну та 2 бронзові нагороди. Дебютант Параолімпійських ігор Данило Семенихін на дистанції 100 м брасом у класі SB5 виборов бронзову медаль.

Медальний кошик харківських параолімпійців поповнився «бронзою», яку в фехтуванні на візках здобула Олена Федота-Ісаєва. Вона посіла третє місце в індивідуальних змаганнях шаблісток, категорія В. Вона успішно дійшла до півфіналу, де поступилася майбутній переможниці, вже триразовій параолімпійській чемпіонці Сайсуні Джана з Таїланду з рахунком 9:15.

Максим Веракса виборов срібну медаль Параолімпійських ігор в Парижі у плаванні. Нагороду він здобув у класі S12 на дистанції 100 м вільним стилем, яку подолав за 53,64 секунди.

Загалом, спортсмени Харківської області протягом 2024 року на міжнародних змаганнях, чемпіонатах, кубках світу та Європи вибороли 266 медалей, з яких 93 – в олімпійських видах спорту, 137 – у неолімпійських видах та 36 – серед спортсменів з інвалідністю.

Також, з метою підвищення соціального захисту, заохочення до успішних виступів на всеукраїнських та міжнародних змаганнях спортсменам, досягнення яких сприяють утвердженню авторитету регіону на міжнародній арені, за кошти обласного бюджету виплачуються грошові винагороди відповідно до розпорядження голови обласної державної адміністрації від 09.02.2006 № 67 «Про встановлення винагород спортсменам області – чемпіонам та призерам зимових і літніх Олімпійських ігор, зимових і літніх Параолімпійських ігор, зимових і літніх Дефлімпійських ігор, чемпіонатів світу та Європи та їхнього тренера» (зі змінами).

Протягом 2024 року спортсменам та тренерам Харківської області присвоєно почесні спортивні звання: «Майстер спорту України» – 169; «Майстер спорту України міжнародного класу» – 38; «Заслужений майстер спорту України» – 10; «Заслужений тренер України» – 13.

Пріоритетні завдання на 2025 рік:

збереження мережі дитячо-юнацьких спортивних шкіл, підготовка спортивного резерву області, збільшення кількості дітей, залучених до занять фізичною культурою та спортом, залучення молодих спеціалістів до роботи у сфері фізичної культури та спорту;

пропагування серед населення області здорового способу життя, створення умов для якісної діяльності центрів фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх»;

підтримка та подальший розвиток спорту вищих досягнень;

збереження та розвиток матеріально-технічної бази сфери;

збільшення обсягів фінансування галузі за рахунок залучення коштів з усіх джерел, не заборонених законодавством.

1.3.7. Освіта

За оперативною інформацією місцевих органів управління у сфері освіти у 2024/2025 навчальному році мережа закладів дошкільної освіти всіх типів та форм власності (далі – ЗДО) становить 676 закладів, з них 172 – це дошкільні підрозділи у складі закладів загальної середньої освіти.

Відбулося скорочення мережі на 33 заклади (з них 8 закладів приватної форми власності) у 13 територіальних громадах через відсутність потреби, зменшення кількості дітей дошкільного віку, реорганізацію закладів та руйнування. Із загальної кількості закладів дошкільної освіти, 27 зруйновано та 263 пошкоджено.

У 2024/2025 навчальному році освітній процес організовано у 348 закладах дошкільної освіти (понад 15,6 тис. дітей) з використанням: дистанційної форми освіти – 321 заклад (14347 дітей), змішаної форми освіти – 3 заклади (149 дітей; Старовірівська, Кегичівська територіальні громади), очної форма освіти – 24 заклади (1113 дітей, м. Харків, «метросадок»), не працюють 328 ЗДО.

У 2024/2025 навчальному році, за оперативною інформацією місцевих органів управління у сфері освіти, в Харківській області нараховується 689 закладів загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО). З них: здійснюють освітню діяльність 610 закладів (208492 учні), тимчасово призупинили діяльність – 79 (71 перебувають на простой, 8 – на тимчасово окупованій території Дворічанської територіальної громади).

За дистанційною формою здійснюють освітню діяльність – 549 ЗЗСО (у тому числі 1 ЗЗСО, що знаходиться на тимчасово окупованій території Петропавлівської територіальної громади), де охоплено навчанням 147 905 учнів; у змішаному форматі працюють 62 заклади.

Освітній процес у змішаному режимі відбувається у ЗЗСО міста Харкова (50 закладів) та 4-х територіальних громадах Берестинського району Харківської області: Берестинської, Кегичівської, Сахновщинської, Старовірівської – 12 закладів, де охоплено навчанням 9 572 учні.

Із загального числа закладів загальної середньої освіти, 48 ЗЗСО зруйновано, пошкоджено – 312.

У Харківській області відбулися основна та додаткова сесії національного мультипредметного тесту (НМТ). Вступні випробування проходили в 49 тимчасових екзаменаційних центрах (ТЕЦ) у 11 населених пунктах Харківської області. Усі ТЕЦ були створені на базі захисних споруд цивільного захисту (укриттів) закладів загальної середньої освіти, закладів вищої освіти, метрошколи, підземної школи м. Харкова.

Для участі в НМТ було зареєстровано 14430 осіб (з них 12 837 – основна сесія та 1 593 – додаткова). Брили участь у тестуванні 13 024 особи (явка основної сесії – 92,5%, додаткової – 72,1%).

Максимальні бали НМТ отримали 200 учасників (198 – під час основної сесії, 2 – додаткової), з них: 174 цьогорічні випускники 89 ЗЗСО, 23 випускники минулих років та 3 випускники фахових коледжів. Випускники закладів загальної середньої освіти 2023/2024 навчального року, які набрали максимальні бали НМТ, отримали грошові винагороди.

По дві 200-бальні оцінки мають 18 випускників. Три найвищі оцінки отримали випускники харківських ліцеїв № 6 (всього балів 795) і № 119 (всього балів 776) та приватного НВК «Авторська школа Бойка» (всього балів 788).

На жаль, жоден учасник області не зміг набрати чотири оцінки по 200 балів.

З метою забезпечення рівного доступу до якісної освіти дітей з особливими освітніми потребами в області створено умови для інклюзивного навчання й виховання. Так, станом на 01.01.2024, у закладах дошкільної освіти функціонувало 127 інклюзивних груп, де виховувалося 207 дітей з особливими освітніми потребами; в 305 ЗЗСО організовано інклюзивне навчання для 1407 учнів у 1062 класах із різними рівнями підтримки в освітньому середовищі.

Для задоволення потреби у кадрах для роботи з дітьми з особливими освітніми потребами у 2024 році з обласного бюджету виділено кошти на підготовку 140 фахівців спеціальної освіти за освітнім ступенем магістра за освітньою програмою 016 «Спеціальна освіта» (спеціалізації: 016.01 – логопедія, 016.02 – олігофренопедагогіка, 016.03 – ортопедагогіка, 016.04 – сурдопедагогіка, 016.05 – тифлопедагогіка) та 053 «Психологія» (освітня програма «Реабілітаційна психологія»), а також на підвищення кваліфікації для 140 осіб, які є працівниками інклюзивно-ресурсних центрів та працівниками, які мають спеціальну освіту у Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди.

На початок 2024/2025 навчального року, за оперативними даними місцевих органів управління у сфері освіти, інклюзивним навчанням у 314 ЗЗСО охоплено 1 634 учні в 1216 класах. Крім того, в 83 ЗДО організовано роботу 122 інклюзивних груп, в яких виховується 175 дітей з особливими освітніми потребами.

Станом на 01.09.2024 мережа інклюзивно-ресурсних центрів (далі – ІРЦ) налічує 38 установ по районах Харківської області. Здійснюють діяльність 35 ІРЦ: Богодухівський район – 5 ІРЦ; Ізюмський район – 4 ІРЦ; Берестинський район – 3 ІРЦ; Куп'янський район – 5 ІРЦ; Лозівський район – 4 ІРЦ; Харківський район – 10 ІРЦ; Чугуївський район – 4 ІРЦ.

Зазнали пошкоджень 10 ІРЦ Золочівської, Ізюмської, Борівської, Дворічанської, Шевченківської, Люботинської, Чугуївської, Куп'янської, Старосалтівської та Печенізької громад. 3 ІРЦ Дергачівської, Кіндрашівської та Вовчанської громад зруйновано.

Виконання завдання щодо забезпечення якісної підготовки учнів до всеукраїнських інтелектуальних змагань підтверджується результатами виступу у всеукраїнських учнівських олімпіадах з навчальних предметів, Всеукраїнському конкурсі-захисті науково-дослідницьких робіт учнів-членів МАН України.

У 2023/2024 навчальному році фахівці Харківської академії неперервної освіти продовжили організаційно-методичний супровід IV етапу всеукраїнських учнівських олімпіад і турнірів із початкових предметів, учнівських мовно-літературних конкурсів та забезпечили високі результати виступів команд від Харківської області на всеукраїнському та міжнародному рівнях, а саме:

у 11-ох олімпіадах IV етапу, які проводилися очно в західних областях України, та 1-ій (з мови іврит та єврейської літератури), що пройшла у дистанційній формі, брали участь 12 команд від Харківської області, всього 84 учасники, нагороджено дипломами I-III ступенів 50 учнів ЗЗСО м. Харкова і Харківської області (I місце – 8 учнів; II місце – 21; III місце – 21);

на Європейській олімпіаді з фізики, яка проходила в Грузії, у складі української команди бронзову нагороду виборов 1 учень з м. Харкова;

на Європейській олімпіаді CAPS Match (м. Відень, Австрія) 1 учень виборов III місце в особистій першості;

на юніорській Балканській математичній олімпіаді (м. Анталія, Туреччина) 1 учениця з Харківської області стала срібною призеркою;

на Центральноєвропейській олімпіаді з інформатики (м. Брно, Чехія) 2 учні стали бронзовими призерами;

на 65 Міжнародній математичній олімпіаді (ІМО) (м. Бат, Сполучене Королівство Великобританія) 1 учениця з Харківської області стала срібною призеркою;

на Міжнародній олімпіаді з інформатики (м. Александрія, Єгипет) 2 учні стали призерами і здобули 1 срібну та 1 бронзову медалі;

у Міжнародному мовно-літературному конкурсі учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка брали участь 39 учнів, з них 29 – стали переможцями та призерами (5 посіли I місце, 12 учнів – II місце, 12 – III місце);

у Міжнародному конкурсі з української мови імені Петра Яцика боролися за перемогу 35 учнів Харківщини і 4 стали призерами (2 посіли II місце, 2 – III місце);

у Всеукраїнському конкурсі учнівської творчості (номінація «Література») брали участь 5 учнів і вибороли перемогу 2 учні (I місце);

у Всеукраїнському конкурсі учнівської творчості (номінація «Історія України») брали участь 3 учні, стали переможцями 2 учні (I місце).

У 2023/2024 навчальному році у фінальних етапах всеукраїнських учнівських турнірів стали переможцями збірні та окремі команди ЗЗСО м. Харкова та Харківської області:

турнір юних істориків (1 команда – I місце, 3 команди – II місце, 1 команда – III місце);

турнір юних фізиків (1 команда – I місце, 1 команда – II місце, 1 команда – III місце);

турнір юних інформатиків (1 команда – I місце, 2 команди – II місце, 2 команди – III місце);

турнір юних хіміків (1 команда – II місце, 2 команди – III місце);

турнір юних правознавців (2 команди – II місце, 3 команди – III місце).

Усього у фінальних змаганнях всеукраїнських турнірів брали участь 138 учнів Харківщини, які увійшли до складу окремих команд закладів загальної середньої освіти м. Харкова й Харківської області, збірних команд м. Харкова. З них стали переможцями 105 здобувачів освіти.

Харківська обласна Мала академія наук у 2023/2024 навчальному році забезпечила високу результативність за дослідницько-експериментальним напрямом позашкільної освіти як на всеукраїнському, так і на міжнародному рівнях:

7 золотих, 18 – срібних, 9 – бронзових медалей виборола команда Харківської області у фіналі Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів Малої академії наук України;

1 золоту та 2 срібні медалі – на Міжнародному інноваційному шоу INOVA в Хорватії;

2 срібні, 3 бронзові медалі та Почесну відзнаку – у національному фіналі Міжнародного конкурсу «GENIUS Olympiad Ukraine» (Олімпіада геніїв) 2024, що підтверджує не тільки високий рівень підготовки обдарованої молоді Харківщини, а й їхню неймовірну волю до перемоги.

У лютому 2024 року Харківська обласна МАН виступила співорганізатором Міжнародного телемосту «ЦЕРН – Національний центр «Мала академія наук України» – Харківська обласна МАН» на тему «ЦЕРН – 70 років служіння людству».

У заході брали участь більше 200 осіб із числа науковців, педагогічних працівників та здобувачів освіти закладів вищої, загальної середньої та позашкільної освіти України, а також представники Лабораторії фізики частинок Аннесі (Франція) та Клубу почесних послів Європейської організації з ядерних досліджень «ЦЕРН».

Станом на 01.01.2024 у Харківській області налічується 101 заклад позашкільної освіти, із них: 99 закладів комунальної форми власності, 1 – державної, 1 – приватної, де у 4 069 гуртках (секціях) здобувають позашкільну освіту 62 688 вихованців.

У зв'язку з рішеннями місцевих адміністрацій у 16 закладах позашкільної освіти комунальної форми власності освітній процес призупинено. Здійснюють освітній процес 85 закладів позашкільної освіти усіх типів і форм власності.

Унаслідок воєнної агресії рф на території Харківської області зруйновано 4 заклади позашкільної освіти комунальної форми власності, 40 закладів позашкільної освіти пошкоджено.

Система позашкільної освіти області складається з 13 типів закладів позашкільної освіти.

У закладах позашкільної освіти освітній процес здійснюється за 11 (усіма) напрямками позашкільної освіти.

Учням заклади позашкільної освіти пропонують заняття по інтересах в гуртках за майже 200 найменуваннями.

До занять у закладах позашкільної освіти залучено 213 дітей з особливими освітніми потребами, 409 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, 1330 дітей із малозабезпечених сімей, 1697 дітей внутрішньо переміщених осіб.

У контексті підвищення рівня патріотичного виховання учнів важливою ланкою є розвиток діяльності музеїв при закладах освіти. У закладах освіти функціонує 278 паспортизованих музеїв, із них: 105 музеїв широкого історичного профілю, 68 – військово-історичного, 35 – історії закладу освіти, 38 – етнографічного, 8 – краєзнавчого, 5 – літературного, 5 – мистецького, 4 – галузевого, 3 – природничого, 1 – художнього, 1 – археологічного, 5 музеїв хліба. Музеї зберігають безцінну історико-культурну та етнографічну спадщину українського народу, яка має колосальний потенціал для освітньої діяльності. Засобами музейної педагогіки у дітей виховується активна громадянська позиція, відповідальність за свою державу, за світле майбутнє, шанобливе ставлення до ветеранів та вшанування пам'яті загиблих (померлих) захисників і захисниць України.

Мережа наявних державних закладів професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ЗП(ПТ)О) у Харківській області складається з 28 закладів, у тому числі: професійний коледж – 1, центри професійно-технічної освіти – 15; вищі професійні училища – 4; професійні ліцеї – 2; навчальні центри при кримінально-виконавчих установах закритого типу – 6.

ЗП(ПТ)О Харківського регіону здійснюють освітню діяльність зі 113 професій відповідно до отриманих ліцензій.

Протягом 2023/2024 навчального року отримали ліцензії та/або розширили повноваження 7 закладів освіти, організації (установи), підприємства різних форм власності Харківської області на здійснення освітньої діяльності з підготовки, підвищення кваліфікації та перепідготовки кваліфікованих робітників із 15 професій.

З метою впровадження державних освітніх стандартів нового покоління в області на початок 2023/2024 навчального року ЗП(ПТ)О було розроблено 284 робочі навчальні плани з 22 професій, у тому числі 145 робочих навчальних планів для професійно-технічного навчання, перепідготовки, підвищення кваліфікації; 2 – для навчання здобувачів освіти на III (вищому) рівні ПТ(ПТ)О; 23 – для навчання за частковими кваліфікаціями.

Загальний контингент учнів та слухачів ЗП(ПТ)О у 2023/2024 навчальному році складав 12 289 осіб. Випуск кваліфікованих робітників у 2023/2024 навчальному році – 6192 особи, з яких 4442 особи здобули робітничу кваліфікацію з двох і більше професій.

Обсяги регіонального замовлення на 2024/2025 навчальний рік на підготовку робітничих кадрів у ЗП(ПТ)О за рахунок коштів бюджету міста Харкова та області складає 4030 осіб. Державне замовлення на прийом здобувачів освіти до навчальних центрів при установах виконання покарань закритого типу та до ЗП(ПТ)О за професіями загальнодержавного значення складає 599 осіб.

На базі 8 ЗП(ПТ)О Харківської області створено 17 навчально-практичних центрів за 7 галузевими напрямками, з яких 10 створено за кошти державного бюджету, 6 – за кошти соціальних партнерів, 1 – за власним фінансуванням закладу. Також, у 2024 році на базі 4-х ЗП(ПТ)О створено кваліфікаційні центри, які пройшли акредитацію в Національному агентстві кваліфікацій за такими професіями: кухар 3, 4, 5 розряду та електрогазозварник 2, 3, 4 розряду. У кваліфікаційних центрах здійснюється оцінювання, визнання результатів навчання осіб, зокрема здобутих шляхом неформальної чи інформальної освіти, присвоєння/підтвердження відповідних професійних кваліфікацій; визнання професійних кваліфікацій, здобутих в інших країнах.

Модернізація системи професійної (професійно-технічної) освіти здійснюється за кількома напрямками, серед яких:

оптимізація мережі закладів професійної (професійно-технічної) освіти Харківської області;

осучаснення засобів, методів та форм навчання;

оновлення змісту та якості освіти.

Триває робота з оптимізації мережі ЗП(ПТ)О, з урахуванням демографічної ситуації в регіоні, використання потужностей будівель та споруд, стану навчально-матеріальної бази, використання кадрового потенціалу.

З метою підвищення якості підготовки кваліфікованих робітників, сприяння успішному професійному розвитку здобувачів освіти та забезпечення тісного взаємозв'язку професійної освіти і виробництва та популяризації робітничих професій у 2023/2024 навчальному році у 6 ЗП(ПТ)О за 12 професіями (без урахування дублювання) впроваджувалися елементи дуальної форми навчання. У 2023/2024 навчальному році показник загального контингенту здобувачів освіти закладів професійної (професійно-технічної) освіти Харківської області, які здійснювали навчання за дуальною формою, склав 372 особи.

У 2023/2024 навчальному році 131 особа з особливими освітніми потребами здобувала освіту у чотирьох ЗП(ПТ)О.

У 2023/2024 навчальному році ЗП(ПТ)О регіону успішно реалізували проекти міжнародного співробітництва, а саме:

у рамках проекту «Розвиток трудового потенціалу для України», що реалізується за сприяння проекту Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) «Економічна підтримка України, що впроваджується ГО «Міжнародна фундація розвитку», розроблено та впроваджено короткострокові освітні програми;

у рамках проекту «Енергоефективний освітній заклад. Термомодернізація закладів П(ПТ)О у співпраці з МОН України за підтримки проекту «Просування

енергоефективності та імплементація Директиви ЄС про енергоефективність в Україні», що виконується компанією GIZ, розроблено та впроваджено факультативний курс для дорослого населення за принципом learning by doing «Монтажник віконних та дверних конструкцій».

Продовжується реалізація проєкту Міжнародної фундації виборчих систем (IFES) в Україні спільно з Міністерством освіти і науки України з впровадження освітньої програми та навчально-методичних матеріалів курсу «Демократія: ідеї на практиці» для закладів професійної (професійно-технічної) освіти, розроблених відповідно до Меморандуму про співпрацю між Міжнародною фундацією виборчих систем (IFES) та Міністерством освіти і науки України.

Розпочато реалізацію проєкту міжнародної технічної допомоги «Трансформаційне відновлення задля безпеки людей в Україні» за сприяння уряду Японії.

Реалізується проєкт «Підтримка та відновлення соціальної і фінансової стійкості громад у постраждалих від війни регіонах на сході та заході України», що фінансується Федеральним Міністерством економічної співпраці та розвитку Німеччини за сприяння Helvetas.

Продовжується реалізація Пілотного проєкту у галузі професійно-технічної освіти з метою модернізації та адаптації визначених професій Фонду Ебергарда Шьока (Баден-Баден, Німеччина) та МОН України.

Також у рамках EU4Skills відбувся обмін досвідом з Естонією щодо підтримки реформи освіти в Україні та обмін досвідом з Фінським національним агентством з питань освіти у співпраці з програмою ЄС EU4Skills.

Харківська область залишає за собою позиції потужного освітньо-наукового центру України, що об'єднує 72 заклади вищої та фахової передвищої освіти державної, комунальної та приватної форм власності, де здобувають освіту 113,2 тис. осіб. Випуск фахівців у 2023/2024 навчальному році – 38 181 особа.

На території регіону функціонують 14 установ Національної академії наук України та Міністерства освіти і науки України; 5 національних наукових центрів.

У закладах вищої освіти та наукових установах діють понад 1000 угод щодо міжнародної співпраці. Станом на 01.01.2024 р. у 24-х закладах вищої та фахової передвищої освіти навчалися 7,2 тис. іноземних громадян із 95-ти країн світу. Протягом 2023/2024 н.р. науковці провідних закладів вищої освіти брали участь у реалізації 46-ти проєктів у рамках міжнародної технічної допомоги. Педагогічні працівники та студенти активно брали участь у реалізації проєктів соціально спрямування за підтримки міжнародних і громадських організацій.

Відповідно до ст. 90 Бюджетного кодексу України та Закону України «Про Державний бюджет України на 2018 рік» з 01 січня 2018 року з обласного бюджету фінансується 16 закладів фахової передвищої освіти державної форми власності, що мають статус окремих юридичних осіб.

Обсяг регіонального замовлення на підготовку фахових молодших бакалаврів на 2024/2025 навчальний рік за рахунок коштів обласного бюджету для закладів фахової передвищої освіти склав 1613 осіб.

У 2024/2025 навчальному році підвозом до/із закладів загальної середньої освіти охоплено 562 учні та 38 педагогічних працівників. Підвезення учасників освітнього процесу до місць навчання та у зворотному напрямку шкільними автобусами організовано у Берестинській, Кегичівській та Старовірівській територіальних громадах Берестинського району, в закладах загальної середньої освіти яких освітній процес відновлено та проводиться в очній (денній) формі навчання, у тому числі із застосуванням змішаного навчання.

Департамент науки і освіти Харківської обласної державної (військової) адміністрації постійно актуалізує потребу у забезпеченні закладів загальної середньої освіти шкільними автобусами на основі даних, отриманих від керівників місцевих органів управління освіти територіальних громад області.

За результатами останнього моніторингу з цього питання, на сьогодні загальна забезпеченість закладів загальної середньої освіти області шкільними автобусами становить 68,3% від потреби (є 314 шкільних автобусів, потреба у придбанні – 146).

Станом на 01.10.2024, за кошти бюджетів усіх рівнів у 2024 році, із залученням міжнародної фінансової допомоги, для 12 закладів загальної середньої освіти 10-ти територіальних громад області придбано 24 шкільні автобуси, 10 з яких обладнано місцями для дітей з особливими освітніми потребами, а саме:

21 автобус (9 з яких спеціально обладнано для перевезення маломобільних груп населення) для 9-ти закладів загальної середньої освіти 7-ми територіальних громад області – за кошти субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 червня 2024 року № 569-р «Про розподіл субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на придбання шкільних автобусів у 2024 році»;

1 автобус для учнів з обмеженою здатністю до пересування – за рахунок коштів міського бюджету Люботинської міської територіальної громади;

2 автобуси для 2-х закладів освіти 2-х територіальних громад області (1 автобус для Балаклійської міської територіальної громади Ізюмського району, 1 – для Печенізької селищної територіальної громади Чугуївського району) – за рахунок міжнародної технічної допомоги у рамках програми «U-LEAD з Європою» за підтримки Німецького товариства міжнародного співробітництва «Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH».

За період воєнного стану від міжнародних партнерів для учнів та викладачів Харківської області було отримано 37470 девайсів.

Девайси надійшли від Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ), Фондації Олени Зеленської, Google, Корейського агентства міжнародного співробітництва, Республіки Вірменії тощо.

Потреба складає – 52322 девайсів (12 000 для вчителів, 40322 – для потреб учнів).

Визначення мети і завдань розвитку галузі у 2025 році:

оптимізація мережі закладів загальної середньої, фахової передвищої та професійної (професійно-технічної) освіти;

формування обсягів і структури регіонального та державного замовлення на підготовку фахівців та робітничих кадрів у закладах освіти області відповідно до потреб ринку праці та розвитку економіки області;

вдосконалення та підвищення якості навчання дітей з особливими освітніми потребами у закладах освіти області;

забезпеченість педагогічними кадрами, які мають спеціальну освіту, та фахівців для роботи з дітьми з особливими освітніми потребами;

підтримка учнівської, студентської обдарованої молоді, молодих і видатних вчених регіону;

відновлення матеріально-технічної бази закладів освіти області, що постраждали внаслідок російської агресії.

Регіональне замовлення на підготовку педагогічних кадрів, фахівців освітньо-професійного ступеня «Фаховий молодший бакалавр» і робітничих кадрів закладами освіти комунальної та державної форм власності по галузі «Освіта» на 2025/2026 навчальний рік

№ з/п	Заклад освіти	План прийому здобувачів освіти, за рахунок коштів обласного бюджету на 2025/2026 навчальний рік, осіб
1.	КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ХАРКІВСЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ» ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ (всього), у тому числі: освітньо-професійний ступінь «Фаховий молодший бакалавр»; перший (бакалаврський) рівень; другий (магістерський) рівень	500 100 250 150
2.	КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ХАРКІВСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ КОЛЕДЖ СПОРТИВНОГО ПРОФІЛЮ» ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ	40
3.	Заклади фахової передвищої освіти, що мають статус окремих юридичних осіб і фінансуються з обласного бюджету (всього)	1300
4.	Заклади професійної (професійно-технічної) освіти, що фінансуються з обласного бюджету (всього)	1500
	Разом:	3340

Регіональне замовлення на підготовку робітничих кадрів державними закладами професійної (професійно-технічної) освіти по галузі «Освіта» на 2025/2026 навчальний рік, територіально розташованими у місті Харкові

№ з/п	Заклад освіти	План прийому здобувачів освіти за рахунок коштів бюджету міста Харкова на 2025/2026 навчальний рік, осіб
1.	Заклади професійної (професійно-технічної) освіти (всього), що фінансуються з бюджету м. Харкова (всього)	1500
	Разом:	1500

Регіональне замовлення на підвищення кваліфікації працівників інклюзивно-ресурсних центрів та педагогічних працівників, які мають спеціальну освіту, по галузі «Освіта» на 2025/2026 навчальний рік

№ з/п	Заклад освіти	План прийому за рахунок коштів обласного бюджету на 2025/2026 навчальний рік, осіб
1.	Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди (всього)	400
Разом:		400

Регіональне замовлення на підготовку педагогічних кадрів за другим (магістерський) рівнем за освітньою програмою 016 «Спеціальна освіта» та 053 «Психологія» по галузі «Освіта» на 2025/2026 навчальний рік

№ з/п	Заклад освіти	План прийому за рахунок коштів обласного бюджету на 2025/2026 навчальний рік, осіб
1.	Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди (всього)	140
Разом:		140

1.3.8. Культура і туризм

До переліку базової мережі закладів культури Харківської області внесено 1450 закладів, серед них за типом:

бібліотеки – 733 заклади;

заклади клубного типу (палаці, будинки культури, центри культури та дозвілля, центри культурних послуг тощо) – 583 заклади;

музеї – 32 заклади;

галереї – 1 заклад;

інші заклади культури (організаційно-методичні центри різного профілю, КП «Меморіальний парк «Дробицький яр») – 6 закладів;

кінотеатри – 2 заклади;

кіновідеопрокатні підприємства – 1 заклад;

парки культури та відпочинку – 2 заклади;

мистецькі школи – 78 закладів;

фахові мистецькі коледжі – 4 заклади;

театри – 5 закладів;

мистецькі колективи та філармонія – 3 заклади.

На цей час у Харківській області внаслідок бойових дій постраждали 315 будівель та споруд закладів культури, з них:

зруйновано – 58;

пошкоджено – 247;

відновлено – 10.

Статутну діяльність в області здійснюють 448 бібліотек (із 733 закладів) та 358 закладів клубного типу (із 583 закладів). Діяльність 550 закладів

призупинено через розташування будівель у зоні бойових дій чи можливих бойових дій, руйнування та пошкодження приміщень.

Під окупацією та в зоні активних бойових дій знаходиться 41 заклад Дворічанської, Петропавлівської, Вовчанської та Липецької територіальних громад.

У більшості музеїв області експозиції демонтовано з метою забезпечення їхньої безпеки. Працівники музеїв проводять наукову діяльність та заходи в режимі онлайн. Здійснюється збір предметів музейного значення для майбутніх експозицій, що висвітлюватимуть агресію РФ, та створення хроніки російсько-української війни.

Обласні комунальні організаційно-методичні центри здійснюють статутну діяльність здебільшого в онлайн режимі: забезпечують наповнення власних сайтів та інтернет-ресурсів інформацією, надають методичні консультації закладам культури області з питань функціонування.

Рішенням Ради оборони Харківської області від 07.07.2023 (протокол № 7) проведення культурно-масових заходів обласними закладами обмежено через відсутність належних захисних споруд цивільного захисту в приміщеннях підприємств/закладів. Творчі колективи театральних концертних підприємств протягом 2024 року відіграли 162 вистави та концерти на безпечних сценічних майданчиках Харкова та міст і селищ області, а також на сценах інших областей.

Загальна кількість взятих на Державний облік пам'яток культурної спадщини на сьогодні складає 10 180, з них:

містобудування та архітектури – 760;

археології – 6896;

історії – 2446;

монументального мистецтва – 76;

містобудування та архітектури – 760;

садово-паркового мистецтва – 1;

науки і техніки – 1.

З моменту вторгнення російських військ на територію Харківської області постраждало 269 об'єктів культурної спадщини.

Усього по області зареєстровано 882 релігійні організації.

У сфері туризму з початку 2024 року проведено роботу з популяризації туристичного і мистецького потенціалу регіону.

Проведено галузеві заходи, зокрема туристичні, в онлайн- і офлайн-форматах з метою популяризації туристичного потенціалу Харківщини, із урахуванням реалій воєнного стану в Україні, активно проводилася інформаційна робота.

У регіоні працює Харківський обласний туристсько-інформаційний центр для відвідувачів і потенційних туристів.

Впроваджується туристична ініціатива «Книгомандри від «Харківщини туристичної» на базі Туристсько-мистецького хабу «Доступний простір подорожей».

Узгоджувалися тематичні матеріали про туристичний потенціал Харківщини та екскурсії щодо подорожів безпечними територіями Харківської області.

Із 78 мистецьких шкіл дистанційно працюють 68. Кількість учнів мистецьких шкіл області у 2024 – 2025 навчальному році – 12 500 осіб.

У Харківській області до базової мережі місцевого рівня віднесено 4 комунальні заклади фахової передвищої освіти, які перебувають в управлінні Департаменту культури і туризму Харківської обласної державної (військової) адміністрації.

Коледжі здійснюють освітню діяльність по галузі 02 «Культура і мистецтво» з підготовки фахових молодших бакалаврів за 6 напрямками підготовки відповідно до отриманих ліцензій у сфері фахової передвищої освіти:

022 «Дизайн»;

023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»;

024 «Хореографія»;

025 «Музичне мистецтво»;

026 «Сценічне мистецтво»;

029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».

Ліцензії на право провадження освітньої діяльності у сфері повної загальної середньої освіти коледжі отримали у 2023 році.

Протягом 2024 року в коледжах здійснювалась робота щодо оновлення 6 освітніх професійних програм з метою впровадження державних освітніх стандартів, затверджених відповідними наказами Міністерства культури та інформаційної політики України. Продовжується робота щодо формування змісту освіти для підготовки здобувачів. Освіта здобувачів з фізичними чи ментальними порушеннями (особливими освітніми потребами) інтегрована в освітньо-професійні програми.

У 2024 році 396 здобувачів мистецької освіти отримали дипломи. Загальна кількість здобувачів мистецької освіти станом на 01.10.2024 – 1092 осіб.

За підсумком 2024 – 2025 навчального року випускниками мистецьких коледжів стануть 293 осіб.

Обсяг регіонального замовлення на 2025 – 2026 навчальний рік на підготовку фахових молодших бакалаврів закладами освіти комунальної власності по галузі «Культура і мистецтво» складатиме 335 осіб, прогнозований обсяг регіонального замовлення на 2026 – 2027 навчальний рік – 335 осіб.

Освітній процес на підставі рішення Ради оборони Харківської області від 15.08.2022 (протокол № 10) здійснюється в дистанційній формі з використанням електронних засобів комунікацій та технологій, з урахуванням планових та аварійних відключень електроенергії, у синхронному та асинхронному режимах.

Освітній процес в коледжах забезпечують 285 педагогічних працівників.

Мета в 2025 році:

відновлення закладів культури, які постраждали від збройної агресії російської федерації;

формування обсягів і структури регіонального замовлення на підготовку фахових молодших бакалаврів закладами освіти комунальної власності по галузі «Культура і мистецтво» на 2025 рік.

Регіональне замовлення на підготовку фахових молодших бакалаврів закладами освіти комунальної форми власності по галузі «Культура і мистецтво», які перебувають в управлінні Департаменту культури і туризму Харківської обласної військової адміністрації, на 2025/2026 навчальний рік

№ з/п	Шифр та назва галузі знань	Назва закладу освіти, код та назва напрямку підготовки	План випуску студентів у 2024/2025 навчальному році, осіб	План прийому студентів на 2025/2026 навчальний рік, осіб
1.	02 Культура і мистецтво	КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ХАРКІВСЬКИЙ МУЗИЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ІМ. Б.М. ЛЯТОШИНСЬКОГО» ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ	64	85
		025 Музичне мистецтво	64	85
2.	02 Культура і мистецтво	КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ХАРКІВСЬКИЙ ФАХОВИЙ ВИЩИЙ КОЛЕДЖ МИСТЕЦТВ» ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ	94	100
		024 Хореографія	25	28
		025 Музичне мистецтво	33	31
		026 Сценічне мистецтво	22	26
		029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа	14	15
3.	02 Культура і мистецтво	КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ХАРКІВСЬКИЙ ФАХОВИЙ ВИЩИЙ ХУДОЖНИЙ КОЛЕДЖ» ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ	70	70
		022 Дизайн	30	23
		023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація	31	35
		026 Сценічне мистецтво	9	12
4.	02 Культура і мистецтво	КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ЛОЗІВСЬКИЙ ФАХОВИЙ ВИЩИЙ КОЛЕДЖ МИСТЕЦТВ» ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ	65	80
		023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація	40	40
		024 Хореографія	6	15
		025 Музичне мистецтво	19	25
	Разом		293	335